

2965

Χ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ — Γ. ΣΟΥΜΕΛΙΔΟΥ
Καθηγητῶν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΚΔΟΓΑΙ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ
ΚΑΙ ΗΜΙΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

Ἄριθ. ἐγκρ. ἀποφ. 44429/15258

Ἡμερομ. 12 Αὐγούστου 1932

ΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ
ΑΙ 1932

ΙΑ Εταγρελίματα

ΕΠΙΦΩΝΙΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Ἀντιζήλια Κύρου καὶ Αρταξέρξου
διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου.

(1, 1-5)

Ἀρταξέρξου καὶ Παρτιάδου γίνονται παῖδες δύο, καλεῖται
ὁ μὲν Ἀρτιάξος, ὁ νεώτερος δὲ Κύρος, ἀπὸ τοῦ ἑστένου
αἰσίου καὶ ὑπόπτου τελευταίου τοῦ θείου. Ἐπιβλέπει τὸ παῖδα
νεώτερον φρονίως, ὁ μὲν ὄντιν κραυγαίως παρὼν ἐπιγ-
γινάσκον δὲ μὴ στέμνεται ἀπὸ τῆς ἀφροσύνης αὐτῶν ἀ-
λλὰ τὴν ἀποχρῆσιν καὶ κραταίωσιν δὲ αὐτῶν ἀπέδοκε πάντως
ἐπὶ τοῖς Κασπίοις καὶ ἄλλοις ἄνθρωποις ἀναδύσασθαι. ὅντι
ὁ Κύρος λατρεῖ τὸν πατέρα ὡς θεόν καὶ τὸν Ἕλληνας ὡς
πολλὰς πρὸς αὐτὸν ἔργοντα δὲ αὐτῶν Σύναν Παρτιά-
δου, καὶ τὴν Ἑταλοῦντος Δάρειος καὶ κτίσασθαι εἰς τὴν βα-
σιλείαν Ἀρταξέρξου. Τισὶ κέρνῃς διαβάλλει τὸν Κύρον
εἰς τὸν θάλασσαν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ, ὃ δὲ παύεται καὶ
καλεῖται ἄλλοι ὡς ἀποκτείνων ἢ δὲ πρὸς τὴν ἐπιτιμωμένην
καὶ ἀπαίματι πρὸς τὴν ἐσχάτην.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

BIBLION ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΣΑΡΔΕΩΝ ΜΕΧΡΙ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΣ

Ἄντιζηλία Κύρου καὶ Ἄρταξέρξου
διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου.

(1, 1—5)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύτερος μὲν Ἄρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἤσθηνεν Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παιδε ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρῶν ἐτύγ-²χανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἧς αὐτὸν σατραπὴν ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύρος λαθὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον. ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα-³σιλείαν Ἄρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεται καὶ λαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαίτησαμένη αὐτὸν ἀποπέμπει· πάλιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

Μυστικάι προετοιμασίαι τοῦ Κύρου.

(1, 4—11)

- 4 Ὁ δέ, ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέ-
ται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνη-
ται, βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ
5 ὑπῆρχε τῷ Κύρῳ, φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύον-
τα Ἄρταξέρξην. ὅστις δ' ἀφικνεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς
αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μάλ-
λον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβά-
ρων ἐπεμελεῖτο ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοϊκῶς
ἔχοιεν αὐτῷ.
- 6 Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν ὡς μάλιστα ἐδύ-
νατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάθοι βα-
σιλέα. Ὄδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογὴν· ὁπόσας εἶχε φυλα-
κὰς ἐν ταῖς πόλεσι παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις
λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελ-
τίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι, καὶ
γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον ἐκ
βασιλέως δεδομένα, τότε δὲ ἀφειστήκεισαν πρὸς Κύρον πα-
7 σαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθό-
μενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστῆναι πρὸς Κύ-
ρον, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. ὁ δὲ Κύ-
ρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολι-
όρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπει-
ράτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας, καὶ αὕτη αὐτῷ ἄλλη πρό-
8 φασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροῖζειν στράτευμα. πρὸς δὲ βασιλέα
πέμπων ἠξίου ἀδελφὸς ὦν αὐτοῦ δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πό-
λεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συν-
ἔπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν
ἐπιβουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα
αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἤχθετο

αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγγανεν ἔχων.

Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ⁹ τῇ κατ' ἀντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον· Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς· ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος τοῖς Θραξῖ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. τοῦτο δ' αὐτῷ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα.

Ἀρίστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὧν ἐτύγγανεν αὐτῷ,¹⁰ καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἰκοῦ ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθόν, ὡς οὕτω περιγεγόμενος ἂν τῶν ἀντιστασιωτῶν. ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθόν, καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευσῆται. οὕτω δὲ αὐτῷ τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόντα¹¹ ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεῦσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

Συγκέντρωσις τῶν μισθοφόρων εἰς Σάρδεις.

(2, 1 — 4)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό-
φασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπα-
σιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρ-
βαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ
τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ
τῷ Ἀριστίπῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι
πρὸς ἑαυτὸν ὃ εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς
αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγ-
γέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς
² ἀκροπόλεις φυλάττειν. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πο-
λιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρα-
τεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ'
ἃ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγά-
γοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἠδέως ἐπέειθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ
³ λαβόντες τὰ ὄπλα παρήσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ
τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας
εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν
εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους,
Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σω-
κράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πα-
σίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους
δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ
Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. οὗτοι μὲν
εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

⁴ Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἠγγη-
σάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύε-
ται ὡς βασιλέα, ἢ ἑδύνατο τάχιστα, ἰππέας ἔχων ὡς πεντα-

κασίους. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν ἑ
Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Ἡ ἀπὸ Σάρδεων ἐξόρμησις τοῦ Κύρου
καὶ ἡ πορεία διὰ Φρυγίας.

(2, 5 -- 9)

Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὠρμάτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἑ
ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι
καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμόν. τούτου τὸ εὖρος δύο
πλήθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶ ἑπτὰ ἐξευγμένῃ πλοίοις. τοῦτον ἑ
διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας
ὀκτώ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην καὶ εὐδαίμονα καὶ με-
γάλην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἤκε Μένων ὁ Θετ-
ταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους,
Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει ἑ
σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυ-
γίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα
Κύρῳ βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων
πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὁπότε γυμνάσαι
βούλοιο ἐαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ πα-
ραδείσου ρεῖ ὁ Μαϊάνδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἴ-
σιν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πό-
λεως. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαι-
ναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ
ἀκροπόλει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει
εἰς τὸν Μαϊάνδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἐστὶν εἴκοσι
καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται Ἀπόλλων ἐκδεῖραι
Μαρσύαν νικήσας ἐρίζοντά οἱ περὶ σοφίας, καὶ τὸ δῆρμα
κρεμάσαι ἐν τῇ ἄντρῳ ὅθεν αἱ πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποτα-
μός καλεῖται Μαρσύας. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλά-

δος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομηῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ τὴν Κελαινῶν ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρακκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος Ἀρκάδας ἔχων ὀπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῇ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται
 10 μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους.

Περίληψις (2, 10–27)

Ἀπὸ τὰς Κελαινὰς ἐπροχώρησεν ὁ Κύρος πρὸς Β εἰς Κεράμων ἀγορὰν τῆς Φρυγίας, διήλθε διὰ τοῦ Καύστρου πεδίου καὶ διασχίσας ΝΑ τὴν Λυκαονίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν κατέληξεν εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν ἄκραν τῆς Μ. Ἀσίας, τὴν Κιλικίαν. Καθ' ὁδόν, ἐνῶ ἀκόμη εὐρίσκετο εἰς τὸ Καύστρου πεδίον, προϋπήνησε τὸν Κύρον ἡ Ἐπύαξα, ἡ γυνὴ τοῦ βασιλέως τῶν Κιλικίων Συενένσιος. Πρὸς τιμὴν δὲ αὐτῆς ὁ Κύρος διωργάνωσε μεγαλοπρεπῆ παρελάσιν καὶ ἐπίδειξιν τοῦ στρατοῦ του. Εἰς τὸ τέλος δὲ τῆς παρελάσεως ἡ Ἑλληνικὴ φάλαγξ ἔκμαε ψευδεπίθεσιν. Ἡ ἐπίθεσις αὕτη τῶν Ἑλλήνων μὲ προτεταμένα τὰ ὄπλα, ὑπὸ τὸν ἦχον τῶν σαλπείγων ἔγινε μὲ τόσην ζωηρότητα, ὥστε οἱ παρακολουθοῦντες βάρβαροι κατελήφθησαν ἀπὸ τρόμον καὶ «ἦ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὄνια. ἔφυγον», ἐνῶ οἱ Ἕλληνες ἐπέστρεφον «σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνάς». Τοῦτο ἠὺχαρίστησε πολὺ τὸν Κύρον· «Κύρος δὲ ἦσθη τῶν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδῶν».

Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν ἡ Ἐπύαξα ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια καὶ μαζὶ μὲ αὐτὴν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Κιλικίαν καὶ ὁ στρατηγὸς Μένων μὲ τὸν στρατόν του. Ὅτε δὲ ὁ Κύρος ἔφθασεν εἰς τὰς λεγομένας Πύλας τῆς Κιλικίας, ὁ Συέννεσις καταλαβὼν τὰ ἄκρα ἐφάνη διήθελε γὰρ τὸν ἐμποδίσῃ. Τιοιουτοτρόπως ἡ προέλασις θὰ ἦτο δύσκολος. Διότι εἰς τὴν Κιλικίαν ὠδήγει μία μόνη «ὁδὸς ἀμαξιτὸς

δρθία ἰσχυρῶς καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι, εἰ τις ἐκώ-
λυεν», ἐπειδὴ ὅλην τὴν χώραν περιβάλλει «ὄρος ἰσχυρὸν καὶ ὕψη-
λὸν πάντῃ ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν». Ἄλλ' ὁ Συέννεσις κατέλι-
πεν αἴφνης τὰ ἄκρα, ἐξεκένωσε καὶ τὴν πρωτεύουσάν του καὶ κα-
τέφυγεν εἰς ἄλλα ὄχυρά χωρία. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κῦρος εὐρῶν
ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον κατήλθεν ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὴν πεδινὴν χώ-
ραν καὶ κατέλαβε τοὺς Γαρσοὺς, τὴν πρωτεύουσάν. Μετ' ὀλίγον
ὁ Συέννεσις μὲ τὴν μεσολάβησιν τῆς γυναικὸς του προσήλθε πρὸς
τὸν Κῦρον, ἔγινε φίλος του καὶ τοῦ ἔδωκε χρήματα πολλὰ διὰ
τὴν συντήρησιν τοῦ στρατοῦ του. Εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ καὶ ὁ Κῦρος
τὸν ἐτίμησε μὲ δῶρα βασιρικά, τοῦ ἔδωκε δηλ. «ἴππον χρυσοχάλι-
νον καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσοῦν καὶ
στολὴν Περσικὴν», ἀπηγόρευσε δὲ ἀκόμη εἰς τοὺς στρατιώτας
του νὰ διαρπάξουν τὴν χώραν καὶ τὰ ἡρπασμένα ἀπέδωκε.

Οἱ Ἕλληνες ἀρνοῦνται νὰ προχωρήσουν
κατὰ τοῦ βασιλέως.

(3, 1 — 8)

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκο-
σιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω· ὑπώ-
πτειον γὰρ ἦδῃ ἐπὶ βασιλέα ἰέναι· μισθωθῆναι δὲ οὐκ ἐπὶ
τούτῳ ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώ-
τας ἐβιάζετο ἰέναι· οἱ δ' αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύ-
για τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἄρξαιντο προίεναι. Κλέαρχος δὲ τότε²
μὲν μικρὸν ἐξέφυγε μὴ καταπετρωθῆναι, ὕστερον δ' ἐπεὶ
ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν
αὐτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολὺν χρόνον
ἑστῶς· οἱ δὲ ὀρώντες ἐθαύμαζον καὶ ἐσιώπων. εἶτα δὲ ἔλεξε
τοιαῦτα.

Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω³
τοῖς παροῦσι πράγμασιν. ἐμοὶ γὰρ ξένος Κῦρος ἐγένετο καὶ

- με φεύγοντα ἐκ τῆς πατρίδος τά τε ἄλλα ἐτίμησε καὶ
μυρίους ἔδωκε δαρειοῦς· οὗς ἐγὼ λαβὼν οὐκ εἰς τὸ ἴδιον
κατεθέμην ἐμοὶ οὐδὲ καθηδυπάθησα, ἀλλ' εἰς ὑμᾶς ἔδαπά-
4 νων. καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρᾶκας ἐπολέμησα, καὶ
ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν, ἐκ τῆς Χερρο-
νήσου αὐτοὺς ἐξελαύνων βουλομένους ἀφαιρεῖσθαι τοὺς ἐνοι-
κοῦντας Ἑλληνας τὴν γῆν. ἐπειδὴ δὲ Κύρος ἐκάλει, λαβὼν
ὑμᾶς ἐπορεύομην, ἵνα, εἴ τι δέοιτο, ὠφελοῖην αὐτὸν ἀνθ' ὧν
5 εὖ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνου. ἐπεὶ δὲ ὑμεῖς οὐ βούλεσθε συμπο-
ρεύεσθαι, ἀνάγκη δὴ μοι ἢ ὑμᾶς προδόντα τῇ Κύρου φιλίᾳ
χρηῆσθαι ἢ πρὸς ἐκεῖνον ψευδάμενον μεθ' ὑμῶν εἶναι. εἰ
μὲν δὴ δίκαια ποιήσω, οὐκ οἶδα, αἰρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ
σὺν ὑμῖν, ὅτι ἂν δέη πείσομαι. καὶ οὐποτε ἔρει οὐδεὶς ὡς
ἐγὼ Ἑλληνας ἀγαγὼν εἰς τοὺς βαρβάρους, προδοὺς τοὺς
6 Ἑλληνας τὴν τῶν βαρβάρων φιλίαν εἰλόμην. ἀλλ' ἐπεὶ
ὑμεῖς ἐμοὶ οὐ θέλετε πείθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν ἔψομαι καὶ
ὅ,τι ἂν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πα-
τρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἂν οἶ-
μαι εἶναι τίμιος, ὅπου ἂν ᾦ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὧν οὐκ ἂν ἱκα-
νὸς οἶμαι εἶναι οὔτ' ἂν φίλον ὠφελῆσαι οὔτ' ἂν ἐχθρὸν ἀλέ-
ξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ἰόντος ὅπη ἂν καὶ ὑμεῖς, οὕτω τὴν
γνώμην ἔχετε.
- 7 Ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ στρατιῶται οἱ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ
οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι οὐ φαίη παρὰ βασιλέα
πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν· παρὰ δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλεί-
ους ἢ δισχιλίοι λαβόντες τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρα-
8 τοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχῳ. Κύρος δὲ τούτοις ἀπορῶν
τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλεάρχον· ὁ δὲ ἰέναι
μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγ-
γελον ἔλεγε θαρρεῖν ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ
δέον. μεταπέμπεσθαι δ' ἐκέλευεν αὐτόν· αὐτὸς δ' οὐκ ἔφη
ἰέναι.

Περίληψις (3, 9—21. 4, 1—5)

Ὁ Κλέαρχος συγκαλέσας εἰς σύσκεψιν τοὺς στρατιώτας παρέστησε πόσον κρίσιμος ἦτο ἡ θέσις των. Τοὺς εἶπεν ὅτι τοῦ λοιποῦ κατοπιν τῆς ἀρνήσεώς των νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κύρον παύουν νὰ εἶναι στρατιῶται του καὶ αὐτὸς μισθοδότης των. Διὰ τοῦτο λοιπὸν δὲν ἔχουν καιρὸν νὰ κἀθηνται ἀμέριμοι, ἀλλὰ πρέπει νὰ σκεφθοῦν καὶ ἀποφασίσουν τι θὰ κάμουν : ἂν μὲν μείνουν πῶς θὰ μείνουν ἐν ἀσφαλείᾳ, ἂν δὲ ἐπιστρέψουν πῶς θὰ ἐπιστρέψουν ἀσφαλεῖς καὶ ἀπὸ ποῦ θὰ προμηθευθοῦν τὰ τρόφιμα, διότι «ἄνευ τούτων οὔτε στρατηγῶ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν».

Μετὰ τὸν Κλέαρχον ὠμίλησαν πολλοί, ἄλλοι μὲν μόνοι των, ἄλλοι δὲ βαλμένοι ἀπὸ αὐτόν, προσπαθοῦντες νὰ δείξουν πόσον δύσκολος θὰ ἦτο ἡ θέσις των «ἄνευ τῆς Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι».

Κάποιοι μάλιστα προσποιούμενοι ὅτι ἐβιάζετο νὰ φύγουν ἀμέσως διὰ τὴν Ἑλλάδα εἶπε νὰ ἐκλέξουν ἄλλους στρατηγούς, ἂν ὁ Κλέαρχος δὲν θελήσῃ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ, νὰ ἀγοράσουν τροφάς, νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Κύρον πλοῖα καὶ ὀδηγούς καὶ νὰ ἐτοιμάζωνται πρὸς ἀναχώρησιν. Ὁ Κλέαρχος τότε ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν διαθέσιν νὰ ἀναλάβῃ τοιαύτην στρατηγίαν, ἀλλ' ὅτι θὰ ὑπακούσῃ προθύμως εἰς ὅποιον ἐκεῖνοι ἐκλέξουν διὰ νὰ μάθουν ὅτι καὶ «ἄρχεσθαι ἐπίσταται» περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον.

Ἄλλος πάλιν εἶπεν ὅτι ἦτο ἀνόητον νὰ ζητοῦν πλοῖα καὶ ὀδηγούς ἀπὸ ἐκεῖνον (τὸν Κύρον), τοῦ ὁποίου καταστρέφουν τὴν ἐπιχείρησιν. Ἄλλὰ καὶ ἂν τοὺς ἔδιδεν ὁ Κύρος πλοῖα καὶ ὀδηγούς μήπως θὰ ἦτο δύσκολον εἰς αὐτόν νὰ τοὺς καταδυθῆσῃ μαζὶ με αὐτὰ ἢ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου δὲν θὰ ἤμποροῦσαν νὰ ἐξέλθουν ; Τὸ φρονιμώτερον βέβαια θὰ ἦτο νὰ φύγουν κρυφά, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατόν. Ὅλα λοιπὸν αὐτὰ εἶπεν εἰς τὸ τέλος εἶναι φλυαρίαι καὶ ἐπρότεινε τὰ ἐξῆς : Νὰ στείλουν πρεσβεῖαν διὰ νὰ ἐξακριβώσουν τὰς πραγματικὰς διαθέσεις τοῦ Κύρου. Καὶ ἂν μὲν πρόκειται διὰ συνήθεις ἐπιχειρήσεις νὰ μὴ φανοῦν κατώτεροι ἀπὸ ἄλλους μισθοφόρους, οἱ ὅποιοι ἔκαμαν προηγουμένως παραμοίας ἐκστρατείας, ἂν δὲ πρόκειται δι' ἐπιχειρήσεις ἐπιπικνωτέρας καὶ ἐπικινδυνότερας νὰ τὸν παρακαλέσουν ἢ νὰ τοὺς πείσῃ,

διὰ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν ἢ νὰ πεισθῆ νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ ἀπέλθουν φιλικῶς.

Ἡ πρότασις ἔγινε δεκτὴ καὶ ἐστάλη πρεσβεΐα νὰ βολιδοσκοπήσῃ τὰς διαθέσεις τοῦ Κύρου. Ἄλλ' ὁ Κύρος ἀπήντησε μὲ ὑπεκφυγὰς, εἶπε δηλ. ὅτι κοντὰ στὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἶναι ὁ ἐχθρὸς του Ἀβροκόμας, καθὼς ἐπληροφορήθη. Τοῦτον δὲ θέλει νὰ τιμωρήσῃ ἂν τὸν ἐπιτύχῃ ἐκεῖ, ἄλλως ἐκεῖ (εἰς τὸν Εὐφράτην) θὰ σκεφθοῦν ἀναλόγως τῆς καταστάσεως διὰ τὰ περαιτέρω.

Οἱ Ἕλληνες ἀκούσαντες τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν τοῦ Κύρου, ἂν καὶ εἶχον πάντοτε τὴν ὑπόνοιαν ὅτι ἐκστρατεύουν κατὰ τοῦ βασιλέως, ὅμως ὑπεχώρησαν, ἀφοῦ μάλιστα ὁ Κύρος ἠῤῥησε τὸν μισθὸν των κατὰ τὸ ἥμισυ.

4, 1 — 5. Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς τῆς Κιλικίας ἔφθασεν ὁ Κύρος εἰς Ἴσσοὺς ὅπου ἔλαβεν ἐνισχύσεις. Ἐκεῖ ἔφθασαν 35 πλοῖα ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον μὲ ναύαρχον τὸν Πυθαγόραν τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ ἄλλα 25 πλοῖα, τὰ ὅποια ἐπολιορκούσιν τὴν Μίλητον, ὅτε ἀκόμη ἦτο τοῦ Τισσαφέρνου. Ἐφθασεν ἐπίσης ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἐπίσης 400 ὀπλίται Ἕλληνες, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦσαν τὸν Ἀβροκόμαν, ἠῤῥημόλησαν πρὸς τὸν Κύρον.

Ἀπὸ τὴν Κιλικίαν ἡ ἐξοδος πρὸς τὴν Συρίαν ἦτο πολὺ δύσκολος. Διότι μεταξὺ τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ἀποτόμων βράχων τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ ἐσχηματίζετο μία πολὺ στενὴ πάροδος μήκους τριῶν σταδίων (550 μ. περίπου), ὠχυρωμένη μὲ τείχη καὶ εἰς τὰ δύο ἄκρα, τὸ μὲν πρὸς τὴν Κιλικίαν, τὸ δὲ πρὸ τῆς Συρίας. Διὰ μέσου δὲ αὐτῶν ἔρρεεν ὁ ποταμὸς Κάρσος. Ἐὰν ὁ βασιλεὺς ἐφρούρει τὰς πύλας, ὁ Κύρος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὰς ἐκδιάσῃ. Φοβούμενος τοῦτο ὁ Κύρος εἶχε προσκαλέσει καὶ τὸν στόλον διὰ νὰ ἀποβιάσῃ ἐν ἀνάγκῃ στρατὸν «εἷσω καὶ ἔξω πυλῶν». Ἄλλ' ὁ Ἀβροκόμας, ὁ σατράπης τῆς Συρίας, μολοντί εἶχε 300.000 στρατοῦ, ἀφήκεν ἀφρουρήτους τὰς πύλας, μόλις ἔμαθεν ὅτι ὁ Κύρος ἦτο εἰς τὴν Κιλικίαν καὶ ἔσπευσε πλησίον τοῦ βασιλέως. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Κύρος εἰσῆλθεν εἰς τὴν Συρίαν.

Φυγή δύο στρατηγῶν. Μεγαλοψυχία Κύρου.

(4, 6-9)

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ Συρίας σταθμὸν ἓνα παρασαγ-⁶
γας πέντε εἰς Μυριάndon, πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ Φοινίκων
ἐπὶ τῇ θαλάττῃ· ἐμπόριον δ' ἦν τὸ χωρίον καὶ ὄρμουν
αὐτόθι ὀγκάδες πολλαί. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ⁷
Ξενίας ὁ Ἀρκᾶς καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεὺς ἐμβάντες εἰς
πλοῖον καὶ τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ὡς
μὲν τοῖς πλείστοις ἐδόκουν φιλοτιμηθέντες ὅτι τοὺς στρατι-
ώτας αὐτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόν-
τας εἰς τὴν Ἑλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κύ-
ρος τὸν Κλέαρχον ἔχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διήλθε
λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κύρος τριήρεσι· καὶ οἱ μὲν ἠϋ-
χοντο ὡς δειλοὺς ὄντας αὐτοὺς ληφθῆναι, οἱ δ' ὄκτιρον εἰ
ἀλώσονται.

Κύρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς εἶπεν· Ἀπολε-⁸
λοίπασιν ἡμᾶς Ξενίας καὶ Πασίων. ἀλλ' εὐ γε μέντοι ἐπι-
στάσθων ὅτι οὗτε ἀποδεδράκασι· οἶδα γὰρ ὅπη οἴχονται·
οὔτε ἀποπεφεύγασιν· ἔχω γὰρ τριήρεις ὥστε ἐλεῖν τὸ ἐκεί-
νων πλοῖον· ἀλλὰ μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω,
οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγώ, ἕως μὲν ἂν παρῆ τις, χρωμαι, ἐπει-
δὴν δὲ ἀπιέναι βούληται, συλλαθὼν καὶ αὐτοὺς κακῶς ποιῶ
καὶ τὰ χρήματα ἀποσουλῶ. ἀλλὰ ἰέτωσαν, εἰδότες ὅτι κα-
κίους εἰσὶ περὶ ἡμᾶς ἢ ἡμεῖς περὶ ἐκείνους. καίτοι ἔχω γε
αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα·
ἀλλ' οὐδὲ τούτων στερήσονται, ἀλλ' ἀπολήφονται τῆς
πρόσθεν ἕνεκα περὶ ἐμὲ ἀρετῆς. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ
δὲ Ἕλληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἦν πρὸς τὴν ἀνάβασιν,
ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἤδιον καὶ προθυμότερον συν-
επορεύοντο.

Πορεία διὰ τῆς Συρίας.

Ἀνακοίνωσις εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἐκστρατεύουν
κατὰ τοῦ βασιλέως.

(4, 9 — 19)

- Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρα-
σάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος
πλήθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὓς οἱ
Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἶων. αἱ δὲ κῶμαι ἐν
10 αἷς ἐσκήνουν Παρυσάτιδος ἦσαν εἰς ζώνην δεδομένοι. ἐντεῦ-
θεν ἐξελαύνει σταθμοὺς πέντε παρασάγγας τριάκοντα ἐπὶ
τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὗ τὸ εὖρος πλήθρου.
ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσουσ βασιλεία τοῦ Συρίας ἄρξαντος,
καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλός, ἔχων πάντα ὅσα
11 ὄραι φύουσι. Κῦρος δ' αὐτὸν ἐξέκοψε καὶ τὰ βασιλεία κα-
τέκαυσεν. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας
πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμόν, ὄντα τὸ εὖρος
τεττάρων σταδίων· καὶ πόλις αὐτόθι ὠκειῖτο μεγάλη καὶ
εὐδαίμων Θάψακος ὄνομα. ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε.
καὶ Κῦρος μεταπεμφάμενος τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλή-
νων ἔλεγεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βα-
βυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις
12 καὶ ἀναπεῖθαι ἐπισθαι. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγε-
λλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατη-
γοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ
οὐκ ἔφασαν ἰέναι, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῆ, ὥσπερ
τοῖς προτέροις μετὰ Κύρου ἀναβάσι, καὶ ταῦτα οὐκ ἐπὶ μά-
13 χην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρὸς Κῦρον. ταῦτα οἱ
στατηγοὶ Κύρῳ ἀπήγγελλον. ὁ δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἐκάστῳ
δώσειν πέντε ἀργυρίου μνάς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα ἦκωσι,

καὶ τὸν μισθὸν ἐντελεῖ μέχρι ἂν καταστήσῃ τοὺς Ἑλληνας εἰς Ἴωνίαν πάλιν. τὸ μὲν δὴ πολὺ τοῦ Ἑλληνικοῦ οὕτως ἐπέισθη.

Μένων δὲ πρὶν δῆλον εἶναι τί ποιήσουσιν οἱ ἄλλοι στρατιῶται, πότερον ἔψονται Κύρῳ ἢ οὐ, συνέλεξε τὸ αὐτοῦ στρατεύμα χωρὶς τῶν ἄλλων καὶ ἔλεξε τάδε. Ἄνδρες, ἐάν μοι πεισθῆτε, οὔτε κινδυνεύσαντες οὔτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. τί οὖν κελεύω ποιῆσαι; νῦν δεῖται Κύρος ἔπεσθαι τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ βασιλέα· ἐγὼ οὖν φημι ὑμᾶς χρῆναι διαβῆναι τὸν Εὐφράτην ποταμὸν πρὶν δῆλον εἶναι ὅτι οἱ ἄλλοι Ἑλληνες ἀποκρινοῦνται Κύρῳ. ἦν μὲν γὰρ φηφίσωνται ἔπεσθαι, ὑμεῖς δόξετε αἴτιοι εἶναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν καὶ ὡς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κύρος καὶ ἀποδώσει· ἐπίσταται δ' εἴ τις καὶ ἄλλος ἦν δὲ ἀποφηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἅπαντες τοῦμπάλιν, ὑμῖν δὲ ὡς μόνοις πειθόμενοις χρήσεται καὶ εἰς φρουραχίας καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὔτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τεύξεσθε Κύρου. ἀκούσαντες ταῦτα ἐπέειθοντο καὶ διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι.

Κύρος δ' ἐπεὶ ἤσθητο διαβεβηκότητας, ἤσθη τε καὶ τῷ στρατεύματι πέμψας Γλοῦν εἶπεν· Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες, ἤδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. οἱ μὲν δὴ στρατιῶται ἐν ἐλπίσι μεγάλας ὄντες ἠϋχοντο αὐτὸν εὐτυχῆσαι, Μένωνι δὲ καὶ δῶρα ἐλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπῶς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δὲ καὶ τὸ ἄλλο στρατεύμα αὐτῷ ἅπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω τῶν μαστῶν ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. οἱ δὲ Θαψακηνοὶ ἔλεγον ὅτι οὐπώποθ' οὗτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς γένοιτο πεζῇ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ πλοίοις, ἃ τότε Ἀθροκόμας προΐων κατέκαυσεν, ἵνα μὴ Κύρος διαβῇ. ἐδόκει δὴ θεῖον

Εἰν. Κύρου Ἀνάβασις. Ἐκδοσις Α'

εἶναι σαφῶς καὶ ὑποχωρῆσαι τὸν ποταμὸν Κύρῳ ὡς βασιλεύσουσι.

- 19 Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμοὺς ἐννέα παρασάγγας πενήκοντα· καὶ ἀφικνοῦνται πρὸς τὸν Ἀράξην ποταμὸν. ἐνταῦθα ἦσαν κῶμαι πολλαὶ μεστὰι σίτου καὶ οἴνου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

Περιγραφή χωρίου τῆς Ἀραβίας.

(5, 1—3)

- Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Ἀραβίας τὸν Εὐφράτην ποταμὸν ἐν δεξιᾷ ἔχων σταθμοὺς ἐρήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτῳ δὲ τῇ τόπῳ ἦν μὲν ἡ γῆ πεδῖον ἅπαν ὁμαλὲς ὡσπερ θάλαττα, ἀψιθίου δὲ πλήρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἅπαντα ἦσαν εὐώδη ὡσπερ ἀρώματα· δένδρον δ' οὐδὲν ἐνῆν, θηρία δὲ παντοῖα, πλείστοι ὄνοι ἄγριοι, πολλαὶ δὲ στρουθοὶ αἰ μεγάλαι· ἐνῆσαν δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορκάδες· ταῦτα δὲ τὰ θηρία οἱ ἱππεῖς ἐνίστε ἐδίωκον. καὶ οἱ μὲν ὄνοι, ἐπεὶ τις διώκοι, προδραμόντες ἔστασαν· πολὺ γὰρ τῶν ἵππων ἔτρεχον θάπτον· καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ἵπποι, ταῦτ' ἐποίουν, καὶ οὐκ ἦν λαβεῖν, εἰ μὴ διαστάντες οἱ ἱππεῖς θηρῶεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν ἀλισκομένων ἦν παραπλήσια τοῖς ἐλαφείοις, ἀπαλώτερα δέ. στρουθὸν δὲ οὐδεὶς ἔλαβεν· οἱ δὲ διώξαντες τῶν ἱππέων ταχὺ ἐπαύοντο· πολὺ γὰρ ἀπέσπα φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμῳ, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἵρουσα, ὡσπερ ἰστίῳ χρωμένη. τὰς δὲ ὠτίδας ἂν τις ταχὺ ἀνιστῆ ἔστι λαμβάνειν· πέτανται γὰρ βραχὺ ὡσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ἤδιστα ἦν.

Περίληψις (5, 4 — 17. 6, 1 — 11)

Ὁ στρατὸς ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν τοῦ διὰ τῆς ἐρήμου Συρίας στερούμενος πολλάκις τροφῶν, ἀλλὰ διανύων καθ' ἑκάστην μεγάλας ἀποστάσεις, διότι ὁ Κῦρος φανερὰ πλέον ἔσπευδε νὰ προλάβῃ τὸν βασιλέα ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο ἀπαράσκευον. Τὴν ἡσυχίαν τῆς πορείας ταύτης ἐτάραξαν τὰ ἐξῆς δύο ἐπεισόδια. Πρῶτον ὅτι κάποτε ὁ Κλέαρχος ἐτιμώρησεν ἕνα ἀπὸ τοὺς στρατιώτας τοῦ Μένωνος. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπέστρεφεν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ ἀνυπόπτου μὲ ὀλίγους στρατιώτας τοῦ ἐπιτέθησαν μὲ ἀξίνας καὶ λίθους αἱ στρατιῶται αὐτοῦ καὶ ὁ Κλέαρχος ἐκυνδύνησε νὰ φανευθῆ. Ἀγανακτῆσας τότε καλεῖ εἰς τὰ ὄπλα τοὺς στρατιώτας τοῦ καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Μένωνος. Ἀπειλεῖται τοιοῦτοτρόπως αἵματηρὰ σύρραξις τὴν ὁποίαν μόλις κατῴρθωσαν νὰ ἀποσοθήσουν ὁ Πρόξενος καὶ ὁ Κῦρος. Τὸ δεύτερον ἦτο ἡ προδοσία τὴν ὁποίαν ἐσχεδίαζε κατὰ τοῦ Κύρου ἕνας ἐκ τῶν ἀρίστων εὐγενῶν φίλων τοῦ, ὁ Ὅρόντας. Ἡ προδοσία ἀπεκαλύφθη καὶ ὁ Ὅρόντας ἐδικάσθη ἀπὸ δικαστήριον, τοῦ ὁποίου μετέσχε καὶ ὁ Κλέαρχος, κχτεδικάσθη καὶ ἐξηφνήσθη. Τέλος ὁ στρατὸς ἐφθασεν εἰς Βαβυλωνίαν.

Προβλέψεις καὶ προετοιμασίαι διὰ τὴν μάχην.

(7, 1 — 2)

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῇ τρίτῳ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῇ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας. ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιούσαν ἔω ἦξει βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον· καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἦγον αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως στρατιᾶς.

Λόγος τοῦ Κύρου. Ὑποσχέσεις
πρὸς τοὺς Ἕλληνας.
(7, 3 — 9)

Κῦρος δὲ συγκαλέσας τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς
τῶν Ἑλλήνων συνεβουλεύετό τε πῶς ἂν τὴν μάχην ποιοῖτο
3 καὶ αὐτὸς παρήνει θαρρύνων τοιάδε. Ὁ ἄνδρες Ἕλληνες,
οὐκ ἀνθρώπων ἀπορῶν συμμάχους ὑμᾶς ἄγω, ἀλλὰ νομί-
ζων ἀμείνονας καὶ κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι,
διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς
ἐλευθερίας ἧς κέκτησθε καὶ ἧς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. εὖ
γὰρ ἴστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάν-
4 των καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἶον
ἔρχεσθε ἀγῶνα, ὑμᾶς εἰδῶς διδάξω. τὸ μὲν γὰρ πλῆθος
πολὺ καὶ κραυγῇ πολλῇ ἐπίασιν· ἂν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε,
τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ οἶους ἡμῖν γινώσθε
τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ ὄντας ἀνθρώπους. ὑμῶν δὲ ἀνδρῶν ὄντων
καὶ εὖ τῶν ἐμῶν γενομένων, ἐγὼ ὑμῶν τὸν μὲν οἴκαδε βου-
λόμενον ἀπιέναι τοῖς οἴκοι ζηλωτὸν ποιήσω ἀπελθεῖν, πολ- 13
λοὺς δὲ οἶμαι ποιήσειν τὰ παρ' ἐμοὶ ἐλέσθαι ἀντὶ τῶν οἴκοι. X

5 Ἐνταῦθα Γαυλίτης παρῶν φυγᾶς Σάμιος, πιστὸς δὲ
Κύρω, εἶπεν. Καὶ μὴν, ὦ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ
ὑπισχνῆ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιοῦτῳ εἶναι, ἂν δὲ εὖ γένηται τι,
οὐ μεμνήσεσθαι σε φασιν· κενιοὶ δὲ οὐδ' εἰ μεμνήῃς τε καὶ βού-
6 λιοι δύνασθαι ἂν ἀποδοῦναι ὅσα ὑπισχνῆ. ἀκούσας ταῦτα
ἔλεξεν ὁ Κῦρος. Ἄλλ' ἔστι μὲν ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἢ
πατρίδα πρὸς μὲν μεσημβρίαν μέχρι οὐ διὰ καῦμα οὐ
δύνανται οἴκειν ἄνθρωποι, πρὸς δὲ ἄρκτον μέχρι οὐ διὰ
χειμῶνα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ
7 ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. ἦν δ' ἡμεῖς νικῆσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς
ἡμετέρους φίλους τούτων ἐγκρατεῖς ποιῆσαι. ὥστε οὐ τοῦτο
δέδοικα μὴ οὐκ ἔχω β,τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γέ-

νηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἷς δῶ. ὑμῶν δὲ τῶν Ἑλ-
λήνων καὶ στέφανον ἑκάστῳ χρυσοῦν δώσω. οἱ δὲ ταῦτα 8
ἀκούσαντες αὐτοὶ τε ἦσαν πολὺ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλ-
λοις ἐξήγγελλον.

Εἰσῆσαν δὲ παρ' αὐτὸν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τινὲς
ἀξιοῦντες εἰδέναι τί σφίσι ἐσται, ἐὰν κρατήσωσιν. ὁ δὲ ἐμ-
πιμπλὰς ἀπάντων τὴν γνώμην ἀπέπεμπε. παρεκλεύοντο 9
δὲ αὐτῷ πάντες ὅσοι περ διελέγοντο μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὀπι-
σθεν ἑαυτῶν τάττεσθαι. ἐν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος
ᾧ δὲ πῶς ἤρετο τὸν Κύρον· Οἶε γάρ σοι μαχεῖσθαι, ᾧ Κύρε,
τὸν ἀδελφόν· Νῆ Δι', ἔφη ὁ Κύρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ
Παρουσάτιδος ἐστὶ παῖς, ἐμὸς δὲ ἀδελφός, οὐκ ἀμαχεῖ ταῦτ'
ἐγὼ λήψομαι.

Αἱ ἐκατέρωθεν δυνάμεις.

(7, 10-13)

Ἐνταῦθα δὲ ἐν τῇ ἐξοπλισίᾳ ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν μὲν 10
Ἑλλήνων ἄσπις μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχι-
λιοὶ καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα
μυριάδες καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα ἀμφὶ τὰ εἴκοσι. τῶν δὲ 11
πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ
ἄρματα δρεπανηφόρα διακόσια. ἄλλοι δὲ ἦσαν ἑξακισχίλιοι
ἵππαις, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν· οὗτοι δ' αὖ πρὸ αὐτοῦ βα-
σιλέως τεταγμένοι ἦσαν. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος 12
ἦσαν ἄρχοντες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων ἕκαστος,
Ἀβροκόμας, Τιτσαφέρνης, Γωθρύας, Ἀρβάκης. τούτων δὲ
παρεγένοντο ἐν τῇ μάχῃ ἐνενήκοντα μυριάδες καὶ ἄρματα
δρεπανηφόρα ἑκατὸν καὶ πενήκοντα. Ἀβροκόμας δὲ ὑπέ-
ρησε τῆς μάχης ἡμέραις πέντε, ἐκ Φοινίκης ἐλαύνων.
ταῦτα δὲ ἤγγελλον πρὸς Κύρον οἱ αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν 13
πολεμίων πρὸ τῆς μάχης, καὶ μετὰ τὴν μάχην οἱ ὕστερον
ἐλήφθησαν τῶν πολεμίων ταῦτα ἤγγελλον.

Σημεῖα ὑποχωρήσεως τοῦ βασιλέως.

(7, 14—20)

- 14 Ἐντεῦθεν δὲ Κύρος ἐξελαύνει σταθμὸν ἓνα παρασάγ-
γας τρεῖς συντεταγμένῳ τῷ στρατεύματι, παντὶ καὶ τῷ Ἑλ-
ληνικῷ καὶ τῷ βαρβαρικῷ· ᾤετο γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ μα-
χεῖσθαι βασιλέα. κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τά-
φρος ἦν ὀρυκτῇ βαθεῖα· τὸ μὲν εὖρος ὀργυαὶ πέντε, τὸ δὲ
15 βάθος ὀργυαὶ τρεῖς. παρετέτατο δὲ ἡ τάφρος ἄνω διὰ τοῦ
πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους.
ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποτα-
16 μού καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος· ταύτην δὲ
τὴν τάφρον βασιλεὺς ποιεῖ μέγας ἀντὶ ἐρύματος, ἐπειδὴ
17 ἡ στρατιὰ παρήλθε καὶ ἐγένοντο εἴσω τῆς τάφρου. ταύτῃ
μὲν οὖν τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἐμαχέσατο βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποχω-
ρούντων φανερὰ ἦσαν καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων ἕχη πολλὰ.
18 ἔνταῦθα Κύρος Σιλανὸν καλέσας τὸν Ἀμπρακιώτην μάν-
τιν ἔδωκεν αὐτῷ δαρεικοὺς τρισχιλίους, ὅτι τῇ ἑνδεκάτῃ
ἀπ' ἐκείνης ἡμέρᾳ πρότερον θυόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βα-
σιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν, Κύρος δὲ εἶπεν· Οὐκ ἄρα
ἔτι μαχεῖται, εἰ ἐν ταύταις οὐ μαχεῖται ταῖς ἡμέραισι· ἐὰν
19 δ' ἀληθεύσης, ὑπισχνουμαί σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ
χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρήλθον αἱ δέκα ἡμέραι.
ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῇ τάφρῳ οὐκ ἐκόλυε βασιλεὺς τὸ Κύρου στρά-
τευμα διαβαίνειν, ἔδοξε καὶ Κύρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνω-
κέναι τοῦ μάχεσθαι· ὥστε τῇ ὑστεραίᾳ Κύρος ἐπορεύετο
20 ἡμελημένως μᾶλλον. τῇ δὲ τρίτῃ ἐπὶ τε τοῦ ἄρματος καθή-
μενος τὴν πορείαν ἐποιεῖτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων πρὸ
αὐτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ἀνατεταραγμένον ἐπορεύετο καὶ

τῶν ὄπλων τοῖς στρατιώταις πολλά ἐπὶ ἀμαξῶν ἤγοντο καὶ ὑποζυγίων.

Ἡ μάχη.

Ὁ Πατηγύας ἀναγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθροῦ.

(8, 1 7)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν ^{ἐπιπροσέειπε} πλήθουσάν καὶ πλησίον ἦν ὁ σταθμὸς ἔνθα ἐμελλε καταλύειν, ἤνίκα Πατηγύας, ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν, προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἰδρῶντι τῇ ἵππῳ, καὶ εὐθύς πᾶσιν οἷς ἐνετύγχανεν ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι πολλῷ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. ἔνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ 2 ἐδόκουν οἱ Ἕλληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίσσασθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. ἔνθα 4 δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος ἔχων πρὸς τῇ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δὲ ἄλλοι μετὰ τούτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεις μὲν 5 Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῇ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεις τούτου ὄσον ἑξακόσιοι κατὰ τὸ μέ- 6 σον, ὀπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον 7 καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεις Ἑλληνικάς.

Ἡ δέα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ.

(8, 8—11)

- 8 Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμοιοι· ἠνίκα δὲ δειλὴ ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὡσπερ νεφέλη λευκὴ, χρόνῳ δὲ συχνῶ ὕστερον ὡσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκὸς τις ἤστραπτε καὶ λόγχοι καὶ αἱ
- 9 τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλίται σὺν ποδήρσει ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ
- 10 ἔθνος ἐπορεύοντο. πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν ὅτῳ ἐντυγχανοῖεν. ἢ δὲ γνώμη ἦν ὡς εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων
- 11 ἐλῶντα καὶ διακόφοντα. ὁ μόντοι Κύρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοῖς Ἕλλησι τὴν κραυγὴν τῶν βαρβάρων ἀνέχεσθαι, ἐψεύσθη τοῦτο· οὐ γὰρ κραυγὴ ἀλλὰ σιγὴ ὡς ἀνυστὸν καὶ ἠσυχῆ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

Τελευταία ἐπιθεώρησις καὶ ὁδηγία Κύρου.

(8, 12 17)

- 12 Καὶ ἐν τούτῳ Κύρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· κἂν τοῦτ', ἔφη, νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν

πεποιήγαι. ὄρων δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στίφος καὶ 13
ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦ-
τον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ
ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλέαρ-
χος οὐκ ἤθελεν ἀποσπᾶσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέ-
ρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ
ἀπεκρίνατο ὅτι αὐτῷ μέλει ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῃ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα 14
ὀμαλῶς προΐει, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συ-
νετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. καὶ ὁ Κύρος παρελαύ-
νων οὐ πᾶν πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέ-
ρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. 15
ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος,
πελάσας ὡς συναντῆσαι ἤρετο εἴ τι παραγγέλλοι. ὁ δ' ἐπι-
στήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ
καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου 16
ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος, καὶ ἤρετο τίς ὁ θόρυβος
εἶη. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σύνθημα παρέρχεται δευτέρον ἤδη.
καὶ ὃς ἐθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ἤρετο ὅ,τι εἶη τὸ
σύνθημα. ὁ δ' ἀπεκρίνατο «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». ὁ δὲ Κύ- 17
ρος ἀκούσας, «Ἄλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω».
ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυε.

Ἐπίθεις καὶ νίκη τῶν Ἑλλήνων.

(8, 17—20)

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὴν φά- 17
λαγγε ἀπ' ἀλλήλων ἦνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ
ἤρχοντο ἀντίο ἰέναι τοῖς πολεμίοις. ὡς δὲ πορευομένων 18
ἔξεκύναιε τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο
δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ
ἐλελίξουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δὲ ὡς τινες καὶ

ταῖς ἀσπίσι πρὸς τὰ δόρατα ἐδοῦπηνσαν φόβον ποιούντες
19 τοῖς ἵπποις. πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι ἐκκλίνουσιν οἱ βάρ-
βαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κρά-
τος οἱ Ἕλληνας, ἐβίων δὲ ἀλλήλοις μὴ θεῖν δρόμον, ἀλλ'
20 ἐν τάξει ἔπεσθαι. τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν
τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων.
οἱ δ' ἐπεὶ προΐδοιεν, διίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη
ὥσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ
τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν
ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐω-
νύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

Ἐπίθεσις καὶ θάνατος Κύρου.

(8, 21 29)

21 Κύρος δ' ὄρων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς
καὶ διώκοντας, ἠρόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βα-
σιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὡς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ
συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἑξακοσίων ἵπ-
πέων τάξιν ἐπεμελεῖται ὅ,τι ποιήσει βασιλεὺς. καὶ γὰρ ἤδει
22 αὐτόν ὅτι μέσον ἔχει τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. καὶ πάν-
τες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν
ἡγούνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν
ἢ ἡ ἰσχύς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρή-
23 ζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα, καὶ βα-
σιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς ὁμῶς ἔξω
ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ
ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμ-
προσθεν, ἐπέκαμπεν ὡς εἰς κύκλωσιν, ἐνθα δὴ Κύρος δεί-
24 σασ μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἐλαύ-
νει ἀντίος, καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ
βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἑξακισχι-

λίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἄρτα- 25
γέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἡ τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἑξα-
κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι
ἄμφ' αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὀμοτράπεζοι κα- 26
λούμενοι. σὺν τούτοις δὲ ὦν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ'
ἐκεῖνον στίφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν,
«Τὸν ἄνδρα ὀρῶ», ἴετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρ-
νον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ
ιατρός, ὃς καὶ ἰάσασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Χ Παί-
οντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν ὀφθαλ- 27
μὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κύρος
καὶ οἱ ἄμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ ἑκατέρου ὀπόσοι μὲν τῶν ἄμφι βα-
σιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει· παρ' ἐκεῖνω γὰρ ἦν·
Κύρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτῶ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ
αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ. Ἄρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῶ 28
τῶν σιληπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα εἶδε
Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσεῖν αὐτῶ, καὶ 29
οἱ μὲν φασὶ βασιλέα κελευσάσθαι τινὰ ἐπισφάζειν αὐτὸν Κύρω,
οἱ δ' αὐτὸν ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τὸν ἀκινάκην· εἶχε
γὰρ χρυσοῦν· καὶ στρεπτὸν δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τᾶλλα
ὥπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ὑπὸ Κύρου δι' εὐ-
νοϊάν τε καὶ πιστότητα.

Περὶλήψις (9, 1 — 31)

Ὁ Ξενοφῶν χαρακτηρίζει τὸν Κύρον ἀποδίδει εἰς αὐτὸν πλει-
στας ἀρετάς. Λέγει ὅτι «ὡς παρὰ πάντων ὀμολογεῖται» ἦτο «βα-
σιλικώτατος καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος». Ἄπο μικρὸς ἤδη «πάντων»
πάντα κράτιστος ἐνομίζετο». Εἶχεν ἀνατραφῆ μαζὶ μὲ τοὺς παῖδας
τῶν ἀρίστων Περσῶν «ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις, ἐνθα πολλὴν μὲν
σωφροσύνην κατὰμαθοι ἂν τις, αἰσχρὸν δ' οὐδὲν οὐτ' ἀκοῦσαι οὐτ'
ἰδεῖν ἔστιν». Σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνηλικιωτῶν του, εὐπειθὲς εἰς

ταὺς πρεσβυτέρους, φιλομαθῆς καὶ μελετηρὸς, ἡγάπα τὴν ἵππασίαν, τὴν θῆραν τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺ ῥιψοκίνδυνος.

Ὡς σατράπης ὑπῆρξε πιστὸς εἰς τὰς συνθήκας καὶ τὰς συμφωνίας τὰς ὁποίας ἔκαμνε καὶ διὰ τοῦτο αἱ πόλεις ἐπροτιμοῦσαν τὴν φιλίαν του. Ὑπῆρξε πάντα δίκαιος ἀμείβων τοὺς καλοὺς καὶ τιμωρῶν τοὺς ἀξιούς τιμωρίας. Ἦτο πολὺ περιποιητικὸς εἰς τοὺς φίλους του καὶ μεγαλόδωρος εἰς τὰς εὐεργεσίας του. Δι' αὐτὸ ἡγάπηθη πολὺ καὶ ἀπὸ Ἑλλήνων καὶ ἀπὸ βαρβάρους· πολλοὶ δὲ αὐτομολοῦσαν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ βασιλέως καὶ δτε ἐφανεύθη οἱ περὶ αὐτὸν φίλοι καὶ ὁμοτράπεζοι ἐθυσιάσθησαν μαχομένοι περὶ τὸ σῶμά του.

Συνέχεια καὶ τέλος τῆς μάχης.

Ὁ βασιλεὺς διαρπάζει τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον.

(10, 1 — 8)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ. βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμὸν ἔνθεν ὠρμῶντο· τέτταρες δ' ἐλέγοντο παρασάγγαι εἶναι τῆς ὁδοῦ. ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλους βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲ διώκοντες τοὺς καθ' αὐτοὺς οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἦδη πάντα νικῶντες.

Ἐπεὶ δ' ἦσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὐ ἤκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροΐζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαιέτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ὡς πακτὶ σθένει ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρῆξοντας. ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιῶν πάλιν ὡς ἐδόκει

ἔπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ἑλληγες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς ταύτη προσιόντος καὶ δεξόμενοι, ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἦγεν, ἣ δὲ παρήλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτη καὶ ἀπήγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὁ γὰρ ἑπὶ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἑλληγας πελταστάς· διελεύων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἑλληγες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἦρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι.

Δευτέρα ἐπίθεσις τῶν Ἑλλήνων. Φυγὴ τῶν βαρβάρων.

(10, 9 - 15)

Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ὡς μείον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο. ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐωνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἑλληγες μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ἔπισθεν τὸν ποταμὸν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παραμειψάμενος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα ὡσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος· συνῆει. ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἑλληγες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν. οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ πλέονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἑλληγες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. καὶ

τὸ βασίλειον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ
13 πέλτῃ ἀνατεταμένον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἑλ-
ληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἱππεῖς· οὐ μὴν ἔτι
ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν· ἐφιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱπ-
14 πέων. τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. ὁ οὖν Κλέαρχος
οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ
στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Σύρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ
τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου τί
15 ἔστιν ἀπαγγεῖλαι. καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγ-
γέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδὸν δ' ὅτε ταῦτα ἦν
καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἡ διανυκτέρευσις μετὰ τὴν μάχην.

(10, 16 — 19)

16 Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἑλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος
φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήει· οὐ γὰρ
ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἵκαζον ἢ διώκοντα οἶ-
17 χεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· καὶ αὐτοὶ
ἐβουλεύοντο εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα
ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. ἔδοξεν αὐτοῖς
18 ἀπίεναί· καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστὸν ἐπὶ τὰς σκηνάς.
ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμ-
βάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλεῖστα διηρπα-
σμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς
ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα εἴ ποτε
σφόδρα τὸ στράτευμα λάβοι τις ἔνδεια, διαδιδόη τοῖς Ἑλ-
11 λησιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσαι ὡς ἐλέγοντο ἅμαξαι —
19 καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. ὥστε ἄδειπνοι
ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι·
πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασι-
λεὺς ἐφάνη. ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

Ἰσχυρὸν ἀνεκτόν γινώσκουσι νοσητέροιον ὅτι ἐστὶν ἰσχυρὸν ἀνεκτόν γινώσκουσι

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΖΑΠΑΤΑ

Οἱ Ἕλληγες πληροφοροῦνται περὶ τοῦ
θανάτου τοῦ Κύρου.

(1, 1 — 7)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον ²
ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμπει σηματοῦντα ὅ,τι χρῆ ποιεῖν
οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις ἃ
εἶχον καὶ ἐξοπλισαμένοις προῖέναι εἰς τὸ πρόσθεν ἕως Κύρου
συμμίξειαν. ἤδη δὲ ἐν ὁρμῇ ὄντων ἅμα ἠλίψ ἀνέχοντι ³
ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων, γεγονὼς ἀπὸ Δαμαρά-
του τοῦ Λάκωνος, καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. οὗτοι ἔλεγον ὅτι
Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφυγὼς ἐν τῷ σταθμῷ
εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὠρμῶντο,
καὶ λέγει ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμένοισιν αὐτούς,
εἰ μέλλοισιν ἦκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας,
ὅθεν περ ἦλθε. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλ- ⁴
λοι Ἕλληγες πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ
τάδε εἶπεν· Ἀλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύ-
τηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασι-
λέα καὶ ὡς ὁρᾶτε οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καὶ εἰ μὴ ὑμεῖς
ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἂν ἐπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ
Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου
καθεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχην νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν
ἐστί. ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐ-
τοῖς Χερίσσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν·

καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

- ⁶ Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στρατεύμα ἐπορίζετο σίτον ὅπως ἐδύνατο ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ξύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγος οὗ ἡ μάχη ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως καὶ τοῖς γέροισι
- ⁷ καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρωμένοι κρέα ἐφοντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

Ὁ βασιλεὺς διὰ κηρύκων ζητεῖ νὰ παραδώσῃ οἱ Ἕλληνες τὰ ὄπλα.

(1, 7 — 23)

- ⁷ Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, ἦν δ' αὐτῶν Φαλίνοσ εἰς Ἕλληνα, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμως ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομα-
- ⁸ χίαν. οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὄπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεσθαι ἄν-
- ⁹ τι δύνωνται ἀγαθόν. ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἶη τὰ ὄπλα παραδίδοναι· ἀλλ', ἔφη, ὑμεῖς μὲν, ὦ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἀριστόν ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω. ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα. ἔτυχε γὰρ θυόμενος.

Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρχὰς πρεσβύτατος ὢν ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὄπλα παραδοῖεν· Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· Ἄλλ' ἐγὼ, ἔφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λέγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. πρὸς ταῦτα Φαλίνοσ εἶπε· Βασιλεὺς νικᾶν ἡγείται, ἐπεὶ 11 Κῦρον ἀπέκτονε. τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι.

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· ὦ Φαλίνε, 12 νῦν, ὡς σὺ ὄραξ, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. ὄπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνοσ ἐγέλασε καὶ εἶπεν· 13 Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν εἰκασ, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάρिता· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε τὴν ὑμέτεραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως. ἄλλους 14 δέ τινας ἔφασαν λέγειν ὑπομαλακίζομένους ὡς καὶ Κύρω πιστοὶ ἐγένοντο καὶ βασιλεῖ ἂν πολλοῦ ἄξιοι γένοιτο, εἰ βούλοιο φίλος γενέσθαι· καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρῆσθαι εἴτ' ἐπ' Αἴγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' ἂν αὐτῷ.

Ἐν τούτῳ Κλέαρχοσ ἦκε, καὶ ἠρώτησεν εἰ ἤδη ἀπο- 15 κεκριμένοι εἶεν. Φαλίνοσ δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· Οὗτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλοσ ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ τί λέγεις. ὁ δ' 16 εἶπεν· Ἐγὼ σε, ὦ Φαλίνε, ἄσμενοσ ἐόρακα, οἶμαι δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντεσ· σὺ τε γὰρ Ἑλλήν εἶ καὶ ἡμεῖσ τοσοῦτοι

ὄντες ὅσους σὺ ὄρας· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμ-
17 βουλευόμεθά σοι τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις, σὺ οὖν πρὸς
θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀρι-
στον εἶναι, καὶ ὅ σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀνα-
λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κε-
λεύσων τοὺς Ἑλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι ζυμβουλευο-
18 μένοις ζυμβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέ-
γεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι ἅ ἂν ζυμβουλεύσης. ὁ δὲ Κλέαρχος
ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως
πρεσβεύοντα ζυμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως
εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνες. Φαλῖνος δὲ ὑποστρέ-
19 φας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων
ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ,
συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία
σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, ζυμβουλεύω σφί-
20 ζεσθαι ὑμῖν ὅπη δυνατόν.

Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ
σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελτε τάδε ὅτι ἡμεῖς οἴόμεθα,
εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι
φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πο-
λεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλῳ
21 παραδόντες. ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγε-
λοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεὺς ὅτι
μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἴησαν, προῖοῦσι δὲ καὶ
ἀπιοῦσι πόλεμος. εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου πότερα με-
νεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν ἢ ὡς πολέμου ὄντος παρ' ὑμῶν
22 ἀπαγγείλω. Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· Ἀπάγγελτε τοίνυν καὶ
περὶ τούτου ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ ἅπερ καὶ βασιλεῖ. Τί
οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλῖνος. ἀπεκρίνατο ὁ Κλέαρχος.
Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαί, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλε-
23 μος. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγείλω;
Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· Σπονδαὶ μένου-

σιν, ἀπιουσι δὲ ἢ προῖουσι πόλεμος. ὅτι δὲ ποιήσοι οὐ
διεσήμηγε.

Περίληψις (2, 1 — 21. 3, 1 — 16)

Ὁ Ἀριαῖος ἀπέρριψε τὴν πρότασιν τῶν Ἑλλήνων περὶ βασι-
λείας λέγων ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ Πέρσαι καλύτεροί του, οἱ ὅποιοι
δὲν θὰ τὸν ἀνεχθοῦν ὡς βασιλέα, ἐδήλωσε δὲ ὅτι θὰ τοὺς περι-
μένῃ μέχρι τῆς ἐπομένης πρωΐας καὶ ἔπειτα θὰ ἀναχωρήσῃ εἰς
τὴν Ἰωνίαν. Οἱ Ἕλληνες δειπνήσαντες ὅτι εἶχεν ἕκαστος, ἀνε-
χώρησαν κρυφὰ τὴν νύκτα καὶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνηντήθησαν
μὲ τὸν Ἀριαῖον. Συνήψαν τότε μετ' αὐτοῦ φιλίαν καὶ συμμαχίαν
καὶ ὠρκίσθησαν ἀμοιβαίως νὰ μὴ προδώσουν ἀλλήλους· οἱ βάρβα-
ροι ἐπὶ πλέον ὑπεσχέθησαν νὰ τοὺς ὀδηγήσουν χωρὶς δόλον.
«Ταῦτα δ' ὤμοσαν σφάξαντες ταῦρον καὶ κάπρον καὶ κριὸν εἰς
ἀσπίδα, οἱ μὲν Ἕλληνες βάπτοντες ξίφος, οἱ δὲ βάρβαροι λόγχην».
Ἐπειτα ὁ Κλέαρχος καὶ ὁ Ἀριαῖος ἐκανόνισαν τὰ τῆς πορείας,
ἀπεφάσισαν δηλ. νὰ ἀκολουθήσουν ἄλλην ὁδὸν ἀπὸ ἐκείνην διὰ
τῆς ὁποίας εἶχαν ἔλθει, διότι οἱ δεκαεπτὰ τελευταῖοι σταθμοὶ ἦσαν
τελείως ἔρημοι, αὐτοὶ δὲ δὲν εἶχαν τροφίμα καὶ ἐπομένως θὰ κα-
τεστρέφοντο ἀπὸ πείναν. Ἀπεφάσισαν προσέτι νὰ κάμουν τοὺς
πρώτους σταθμοὺς μακροτάτους, διὰ νὰ ἀπομακρυνθοῦν ὅσον τὸ
δυνατὸν περισσότερον ἀπὸ τὸν βασιλέα, ὁ ὅποιος μὲ ὀλίγον μὲν
στρατὸν δὲν θὰ ἐτολμοῦσε νὰ ἐπιτεθῇ, μὲ πολὺν δὲ δὲν θὰ τοὺς
ἔφθανεν. Ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν συνηντήσαν ἐχθρικὸν ἱππικόν.

Δὲν ἐπετέθησαν ὁμοῦ κατ' αὐτοῦ, διότι ἦτο πλέον ἀργὰ καὶ οἱ
στρατιῶται ἦσαν κουρασμένοι, ἀλλ' ἐπροχώρησαν κατ' εὐθείαν
καὶ κατεσκήνωσαν εἰς χωρὶά ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ στρατιῶται τοῦ βα-
σιλέως εἶχαν διαρπάσει ὄλα καὶ αὐτὰ τὰ ξύλα τῶν οἰκιῶν.

Τὴν ἐπαύριον ὁ βασιλεὺς ἔστειλε κήρυκας περὶ σπονδῶν, Ἄλλ'
ὁ Κλέαρχος παρατάξας εἰς πυκνὴν φάλαγγα τοὺς ἄνδρας καὶ ἐπι-
δεικτικῶς προσελθὼν μὲ τοὺς εὐοπλοτάτους καὶ ὠραιοτάτους τῶν
στρατιωτῶν του ἀπήντησε ὅτι «μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ
οὐκ ἔστιν, οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἕλλησι μὴ
πορίσας ἄριστον». Οἱ κήρυκες ἔφυγαν καὶ ἐπανήλθον ἀμέσως καὶ
ἔκαμαν σπονδὰς μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὀδηγήσουν τοὺς Ἕλληνας
εἰς χωρὶά ἀπὸ ἔπου θὰ ἠγόραζεν τροφάς. Οἱ Ἕλληνες ἔχοντες

τοὺς ὄδηγοὺς τοῦ βασιλέως ἠκολούθησαν ὁρόμον γεμάτον ἀπὸ πολλὰ ἐμπόδια. Συναντοῦσαν τάφρους καὶ διώρυγας πλήρεις ὕδατος, τὰς ὁποίας δὲν ἤμποροῦσαν νὰ διαβῶν χωρὶς γεφύρας. Ἐπὶ τέλους ἔφθασαν εἰς χωρία, ὅπου εὔρον ἄφθονα τὰ τροφίμα, σίτον πολύν, οἶνον ἀπὸ φοίνικας «ὄξον ἐψητὸν» ἀπὸ φοίνικας καὶ βαλάνους φοινίκων θαυμασίας διὰ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος.

Διαπραγματεύσεις Τισσαφέρνους καὶ Ἑλλήνων.

(3, 17 — 29)

- 17 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς, δούλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε
- 18 πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἑλληγες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὔρημα ἐποιησάμην εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἔμοι ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. οἶμαι γὰρ ἂν οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος.
- 19 ταῦτα δὲ γνοὺς ἡγούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κυρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἠγγεῖλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κύρον ἀπέκτεινε καὶ τοὺς ξὺν Κύρῳ βαρβάρους ἐδίωξε σὺν τοῖσδε τοῖς παροῦσι νῦν μετ' ἐμοῦ, οἵπερ αὐτῷ εἰσι πιστό-
- 20 τατοι. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα τίνας ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι.

Πρὸς ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἕλληνες ἐβουλευόντο καὶ ²¹
ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν
ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα,
ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος γῆρυσκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶ-
σθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευοὺς λάβοι καὶ ἡμᾶς ἀνθάδε
ἀγάγοι. ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ²²
ἡσχύνθημεν καὶ Θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν
τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. ἐπεὶ ²³
δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς
οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν
κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοί-
μεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέν-
τοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐάν μέντοι τις
ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ
ἤττησόμεθα εὖ ποιοῦντες. ὁ μὲν οὕτως εἶπεν. ἀκούσας δὲ ὁ ²⁴
Τισσαφέρνης Ταῦτα, ἔφη, ἐγὼ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν
πάλιν τὰ παρ' ἐκείνου μέχρι δ' ἂν ἐγὼ ἦκω αἰ σπονδαὶ με-
νόντων· ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν.

Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἦκεν· ὥσθ' οἱ Ἕλλη- ²⁵
νες ἐφρόντιζον· τῇ δὲ τρίτῃ ἦκων ἔλεγεν ὅτι διαπεπραγμέ-
νος ἦκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφίξειν τοὺς Ἕλλη-
νας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων ὡς οὐκ ἄξιον εἶη βασι-
λεῖ ἀφείναι τοὺς ἐφ' ἑαυτὸν στρατευσαμένους. τέλος δὲ εἶπε· ²⁶
Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῶν ἢ μὴν φι-
λίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν
Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἦ πρίασθαι,
λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἐάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. ὑμᾶς ²⁷
δὲ αὖ ἡμῖν δεήσει ὁμόσαι ἢ μὴν πορευέσθαι ὡς διὰ φιλίας
ἀσινῶς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, ὅποταν μὴ ἀγορὰν πα-
ρέχωμεν· ἢν δὲ παρέχωμεν ἀγορὰν, ὠνουμένους ἔξειν τὰ
ἐπιτήδεια. ταῦτα ἔδοξε καὶ ὤμωσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν καὶ ²⁸
Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς

τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαβον παρὰ
 29 τῶν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέρνης εἶπεν· Νῦν μὲν
 δὴ ἄπειμι ὡς βασιλέα· ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι ἃ δέομαι,
 ἤξω συσκευασάμενος ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
 αὐτὸς ἀπιὼν ἐπὶ τὴν ἑμαυτοῦ ἀρχήν.

Περίλιψης (4, 1 — 28. 5, 1 — 23.)

Μετὰ τὰς σπονδὰς αὐτὰς οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος περιέ-
 μεναν τὸν Τισσαφέρνην εἴκοσιν ἡμέρας καὶ πλέον· Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ
 Ἀριαῖος καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Πέρσαι ἔλαβαν τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὁ
 βασιλεὺς δὲν θὰ μνησικακήσῃ διὰ τὴν μετὰ τοῦ Κύρου ἐκστρατείαν
 τῶν καὶ ὅτι τοὺς ἀμνηστεύει διὰ τὰ περασμένα· Ἐκτοτε οἱ περὶ
 τὸν Ἀριαῖον ἤρχισαν νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας καὶ
 νὰ μὴ δίδουν πλέον προσοχὴν εἰς αὐτούς. Διὰ τοῦτο εἰς πολλοὺς
 ἢ κατάστασις ἐφαίνετο ὑποπτος· ἀνησυχούσαν διὰ τὴν παρατεινο-
 μένην αὐτὴν παραμονήν· δὲν εἶχον ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς ἄρκους
 καὶ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ βασιλέως. Ἐφοβοῦντο μήπως συναθροίξῃ
 αὐτὸς περισσότερον στρατὸν ἢ ἀποκλείῃ διὰ τάφρου ἢ τειχισμοῦ
 ἡσίν τινὰ διὰ νὰ καταστήσῃ ἀδιάβατον τὴν ὁδόν. Ὁ Κλέαρχος
 συνεμερίζετο μὲν τοὺς φόβους τούτους, ἀλλ' ἔβλεπεν ὅτι δὲν ἤμπο-
 ροῦσαν νὰ κάμουν διαφορετικά, διότι θὰ ἐθεωροῦντο παραβάται
 τῶν σπονδῶν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν θὰ ἔχουν οὔτε ὁδηγὸν
 διὰ τὴν πορείαν, οὔτε ἄνθρωπον διὰ νὰ τοὺς δείξῃ τὰς κώμας
 πρὸς ἐπισιτισμόν· ἐξ ἄλλου ὁ Ἀριαῖος ἀσφαλῶς θὰ τοὺς ἄφηνε
 ἔριστικά πλέον καὶ οἱ πρὶν φίλοι τῶν θὰ ἐγίνοντο καὶ αὐτοὶ ἐχ-
 θροί. Ἐπὶ πλέον δὲ ἦτο ἀδύνατον νὰ διαδοῦν τὸν Εὐφράτην ποτα-
 μὸν χωρὶς πλοῖα, πιθανὸν δὲ καὶ ἄλλους ποταμοὺς καὶ ἐπειδὴ
 ἑστεροῦντο ἵππικου ἀπέναντι ἐχθροῦ διαθέτοντος ἰσχυρὸν τοιοῦτον
 καὶ νικῶντες οὐδεμίαν φθορὰν θὰ ἐπέφερον εἰς αὐτόν, νικώμενοι
 δὲ θὰ κατετρέφοντο ὀλοσχερῶς.

Μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις περιέμεναν. Ἐπὶ τέλους ἦλθεν ὁ Τισσα-
 φέρνης μὲ τὸν στρατὸν του διὰ νὰ ἐπανέλθῃ δῆθεν εἰς τὴν ἐπαρ-
 χίαν του καὶ ὁ Ὀρόντας, γαμβρὸς τοῦ βασιλέως μὲ τὴν ἰδικὴν του
 δύναμιν. Τότε ἤρχισεν ἡ πορεία. Ἐπορεύετο δὲ μαζί τους καὶ ὁ
 Ἀριαῖος μὲ τὸ βαρβαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου καὶ ἑστρατοπέ-

δευε πλησίον τοῦ Τισσαφέρνους. Οἱ Ἕλληνες ὑποπτοὶ ἐκρατοῦσαν πάντοτε κάποιαν ἀπόστασιν. Τὸ στρατόπεδόν τους ἀπέτρεχε τοῦλάχιστον ἓνα παρασάγγην. «Ἐφυλάττοντο δὲ ἀμφοτέροισι ὡς περ πολέμοις ἀλλήλους καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρείχε».

Δὲν ἔλειπαν δὲ καὶ αἱ προστριβαί. Οἱ στρατιῶται ὁσάκις ἐσκορποῦσαν διὰ τὰ μαζεύουσιν ξύλα ἢ χόρτα ἤρχοντο εἰς τὰ χέρια καὶ ἐδέρνοντο. Ἐπροχώρησαν τοιοῦτοτρόπως πέντε σταθμοὺς διέβησαν διώρυγας, ἔφθασαν εἰς τὸν Τίγρητα ποταμόν, τὸν ὁποῖον διέβησαν καὶ ἤρχισαν νὰ ἀναιθαίνουσι πρὸς Β. κατὰ μήκος τοῦ ποταμοῦ τούτου, ἕως ὅτου ἔφθασαν εἰς τὸν Ζαπάταν, παραπόταμον τοῦ Τίγρητος. Κοντὰ εἰς τὸν Ζαπάταν ἐκάθησαν τρεῖς ἡμέρας. Ἐκεῖ ὁ Κλέαρχος θέλων νὰ διαλύσῃ τὰς ὑποψίας προεκάλεσε συνέντευξιν μὲ τὸν Τισσαφέρνην. Τοῦ ὠμίλησε μὲ πολλὴν εἰλικρίνειαν καὶ τοῦ εἶπεν: Ἐκάμαμεν ὄρκους διὰ νὰ μὴ ἀδικήσωμεν ἀλλήλους. Μόλα ταῦτα σεῖς φυλάγεσθε ἀπὸ ἐμᾶς σὰν νὰ εἴμεθα ἐχθροὶ σας, καὶ ἐμεῖς δὲ βλέποντες αὐτὸ φυλαγόμεθα ἐξῆσου ἀπὸ σας. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ ἀντιληφθῶ ὅτι ζητεῖτε ἐσεῖς νὰ μᾶς κακοποιήσετε, εἰς ἡμᾶς δὲ οὔτε περνᾷ ἀπὸ τὸν νοῦν ἡ ἰδέα νὰ σας βλάψωμεν, θέλω νὰ ἐξηγηθῶμεν διὰ νὰ λείψῃ αὐτὴ ἡ ἀπιστία, ἂν τυχόν προέρχεται ἀπὸ διαβολᾶς ἢ παρεξηγήσεως. Τὴν ἐναντίον μας ἀπιστίαν θεωρῶ ἀδικαιολόγητον, Διότι πρῶτα πρῶτα μᾶς ἐμποδίζουν οἱ ὄρκοι τοὺς ὁποίους ὠρκίσθημεν ἐνώπιον τῶν Θεῶν, νὰ εἴμεθα ἐχθροὶ μεταξὺ μας. Ὅποιος δὲ παραμελήσῃ αὐτοὺς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐλπίζῃ εὐδαιμονίαν· διότι ὅταν ἔχη κανεὶς τοὺς θεοὺς ἐχθροὺς ποῖα ταχύτης ποδῶν θὰ τὸν γλυτώσῃ, ἢ ποῖον σκότος θὰ τὸν ἀποκρύψῃ ἢ ποῖον ὄχυρόν χωρίον θὰ τοῦ εἶναι ἀσφαλὲς καταφύγιον; Παντοῦ ὄλα ἀπὸ τοὺς θεοὺς ἐξαρτῶνται, ὄλων κύριοι εἶναι οἱ θεοί. Εἰς τὸ ὄνομα δὲ τῶν θεῶν τούτων ἐστηρίξαμεν τὴν φιλίαν μας. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐγὼ εἰς τὴν παρούσαν περίστασιν θεωρῶ σὲ μέγιστον ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. «Σὺν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα μὲν ἡ ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία, ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδὸς· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν». Δι' αὐτὸ θὰ ἦτο παραφροσύνη νὰ σὲ φρονεῦσωμεν· ἀλλὰ καὶ ἂν σὲ ἐφρονεῦσαμεν θὰ εἶχαμεν νὰ ἀγωνισθῶμεν μὲ μέγιστον «ἐφεδρον», τὸν βασιλέα. Ἐπειτα ἂν ἐπιχειρήσω

κακὸν τι ἐναντίον σου ματαιοῦνται ὄλαι μου αἱ ἐλπίδες. Ἐγὼ ἔγινα φίλος τοῦ Κύρου ἀκριβῶς διότι τὸν ἐπίστευα ἱκανώτατον διὰ νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς φίλους του. Τώρα λοιπὸν δετε ἡ ἐξουσία καὶ ἡ χώρα ἐκείνου περιέρχεται εἰς σὲ καὶ κοντὰ εἰς τὴν ἰδικήν σου δύναμιν ἔχεις καὶ τὴν συμμαχίαν τοῦ βασιλέως, πρέπει νὰ εἶναι τρελῶδες κανεῖς διὰ νὰ μὴ θέλῃ τὴν φιλίαν σου.

Ἄλλὰ καὶ σὺ πρέπει νὰ θέλῃς τὴν ἰδικήν μας φιλίαν· διότι ἔχεις προστριβὰς μὲ τοὺς γειτονικούς σου λαοὺς, τοὺς Μυσοὺς, Πισίδας καὶ τώρα τελευταῖα μὲ τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς ὁποίους ὄλους μπορεῖς νὰ ταπεινώσῃς μὲ τὴν βοήθειάν μας. Ἡμεῖς δὲ πρέπει νὰ γνωρίζετε ὅτι δὲν θὰ ὑπηρετοῦμεν τοῦ λοιποῦ μόνον διὰ τὸν μισθόν, ἀλλὰ καὶ διὰ λόγους εὐγνωμοσύνης. Δι' ὄλα αὐτὰ εἶναι ἀδικαιολόγητος ἡ ἀπιστία σου, θὰ ἤκουα δὲ μὲ πολλήν εὐχαρίστησιν ποῖος εἶναι τόσον ἱκανὸς ῥήτωρ νὰ σὲ πείσῃ ὅτι ἡμεῖς σὲ ἐπιβουλεύομεθα.

Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἰτισαφέρνης ἐξέφρασε τὴν χαρὰν του διὰ τοὺς φρονίμους λόγους τοῦ Κλεάρχου. Ἐὰν γνωρίζων αὐτὰ, τοῦ εἶπε, σκέπτεσαι τίποτε κακὸν δι' ἐμὲ θὰ εἶσαι τότε ἐχθρὸς καὶ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου. Καὶ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι εἶναι ἀδικαιολόγητος καὶ ἡ ἰδική σας κατ' ἐμοῦ καὶ τοῦ βασιλέως ἀπιστία ἄκουε. Ἐὰν ἠθέλαμεν ἡμεῖς νὰ σᾶς καταστρέψωμεν εἶχαμεν πλῆθος ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ ὄπλων καὶ ἠμπορούσαμεν νὰ σᾶς βλάψωμεν χωρὶς κίνδυνον νὰ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς τίποτε. Μήπως μᾶς λείπουν τὰ κατάλληλα μέρη; Ἐχομεν ἐκτάσεις πεδιάδων, τὰς ὁποίας καὶ χωρὶς ἀντίστασιν δύσκολα τὰς περνᾶτε. Ἐχετε νὰ περάσετε τόσα ὄρη, τὰ ὅποια εἶναι εὐκόλον νὰ τὰ καταλάβωμεν καὶ νὰ σᾶς καταστήσωμεν ἀδύνατον τὴν διάβασιν. Ἐχει ἡ χώρα μας τόσοις ποταμούς, ὥστε νὰ ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιτρέπωμεν νὰ περνοῦν τόσοι ὄσοις θέλομεν νὰ πολεμήσωμεν, μερικούς δὲ ἀπ' αὐτοὺς σᾶς εἶναι τελείως ἀδύνατον νὰ περάσετε χωρὶς ἡμᾶς. Καὶ ἂν ἀκόμη ὑπερνικήσετε ὄλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια, βάζομεν φωτιά εἰς τοὺς καρπούς, καίνομεν ὄλα καὶ τότε πλέον δὲν δύνασθε νὰ ἀντεπεξέλθετε κατὰ τῆς πείνης, ὅσον ἀνδρεῖσι καὶ ἂν εἴσθε. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχομεν τόσα μέσα ἀκίνδυνα διὰ νὰ σᾶς πολεμήσωμεν διατι νὰ προτιμήσωμεν τὸ μόνον μέσον, τὸ ὅποion εἶναι ἀσεβὲς ἐνώπιον τῶν θεῶν καὶ αἰσχρὸν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων; Εἰς τὴν ἐσχάτην μόνον ἀπορίαν καὶ ἀμη-

χανίαν καὶ μόνον ἄνθρωποι πονηροὶ καταφεύγουν εἰς τὴν ἐπιτοκίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν.

Δὲν εἶμεθα ἡμεῖς τόσοσ ἀπερίσκεπτοι οὕτε ἠλίθιοι. Τότε διατὶ δὲν σὰς καταστρέφομεν θὰ μοῦ ἔλεγε κανεὶς, ἐνῶ εἶναι εἰς τὸ χέρι μας; Νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην μου ἐπιθυμίαν νὰ ἐμπνεύσω ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἐνῶ ὁ Κύρος ἐστήριξε τὴν δύναμίν του εἰς ἐσὰς, διότι σὰς ἐμισθοδοτοῦσεν, ἐγὼ θέλω νὰ καταθῶ μαζί σας ἰσχυρὸς χάρις εἰς τὰς εὐεργεσίας τὰς ὁποίας θὰ σὰς κάμω. Εἶπες καὶ καὶ σὺ κατὰ τί ἡμπορεῖτε νὰ μοῦ φανήτε χρήσιμοι, θὰ προσθέσω δὲ καὶ ἐγὼ τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα : ὅτι μὲ τὴν βοήθειάν σας δύναμαι καὶ τὴν βασιλείαν ἀκόμη νὰ διεκδικήσω.

Συνέντευξις τῶν στρατηγῶν εἰς τὴν σκηνὴν

τοῦ Τισσαφέρνου.

(5, 24 — 30)

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλέαρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶ-²⁴
πεν· Οὐκοῦν, ἔφη, οὔτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρ-
χόντων πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς
ἄξιοι εἶσι τὰ ἔσχατα παθεῖν; Καὶ ἐγὼ μὲν γε, ἔφη ὁ Τισ-²⁵
σαφέρνης, εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ
ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς σὺ
ἐμοὶ ἐπιβουλεύσεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ. Ἐγὼ δέ, ἔφη²⁶
ὁ Κλέαρχος, ἄξω πάντας καὶ σοὶ αὐτὸν δηλώσω ὅθεν ἐγὼ περὶ
σοῦ ἀκούω. ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλο-²⁷
φρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδει-
πνον ἐποιήσατο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον
δηλὸς τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακείσθαι τῷ Τισσα-
φέρνει καὶ ἃ ἔλεγεν ἐκείνος ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι ἰέ-
ναι παρὰ Τισσαφέρνην οὓς ἐκέλευεν, καὶ ἐὰν ἐλεγχθῶσι
διαβάλλοντες ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Ἕλ-

- ²⁸ λησιν ὄντας τιμωρηθῆναι. ὑπόπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ συγγεγεννημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβῶν φίλος ἢ Τισσαφέρνει. ἐβούλετο δὲ καὶ Κλέαρχος ἅπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ εἶναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγούς μηδὲ πιστεύειν
- ³⁰ Τισσαφέρνει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινε, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς εἶναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Σύλληψις καὶ φόνος τῶν στρατηγῶν.

(5, 31 — 34)

- ³¹ Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἶσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μένων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης
- ³² Ἀχαιός· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον ξυνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἰππέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες ὅτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ πάντας ἔκτεινον. οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες καὶ ὅ,τι ἐποιοῦν ἠμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκὰς ἦκε φεύγων τέτρωμένος εἰς τὴν γαστέρα καὶ τὰ ἔντερα
- ³⁴ ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγεννημένα. ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ ὅπλα πάντες ἐκπεληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἤξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Ὁ Ἀριαῖος ζητεῖ νὰ παραδώσουν οἱ Ἕλληνες
τὰ ὄπλα.

(5, 35 — 42)

Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἤλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάο-³⁵
ζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρῳ πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν
Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρνους ἀδελφὸν σὺν
αὐτοῖς δρᾶν καὶ γινώσκειν· ξυνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι
Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. οὗτοι ἔπει ἐγγὺς³⁶
ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρα-
τηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλείως.
μετὰ ταῦτα ἐξήλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατη-³⁷
γοὶ μὲν Κλεάνωρ Ἐρχομένος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος,
ξὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ
Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ ξὺν
ἄλλοις ἐπισιτιζομένοις. ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶ-³⁸
πεν Ἀριαῖος τάδε. Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες,
ἐπεὶ ἐπιτορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδάς λύων, ἔχει τὴν
δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγει-
λαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. ὑμᾶς δὲ
βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· αὐτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶ περ
Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεά-³⁹
νωρ ὁ Ἐρχομένος· ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ ἄλλοι
ἄσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ'
ἀνθρώπους οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ
ἐχθροὺς νομεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνει τῷ
ἄθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτοὺς
οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεω-
κότας ξὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; ὁ δὲ Ἀριαῖος
εἶπε· Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο⁴⁰

Τισσαφέρνει τε καὶ Ὀρόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς ξὺν τού-
41 τοις. ἐπὶ τούτῳ Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν
εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δι-
καιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ
Μένων ἐπέειπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ
στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· ὄηλον γὰρ ὅτι φίλοι
γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλ-
42 τιστα ξυμβουλευσαί. πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον
διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπήλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

Περίληψις (6, 1 — 30)

Χαρακτηρισμοὶ τῶν φονευθέντων στρατηγῶν.

Ὁ Κλέαρχος χαρακτηρίζεται ὡς πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος.
Ἵπηρετήσε κατ' ἀρχὰς τὴν πατρίδα του εἰς τὸν κατὰ τῶν Ἀθη-
ναίων πόλεμον. Ἀργότερα ἐπλευσεν εἰς τὴν Χερρόνησον διὰ τὰ
πολεμήσει τοὺς Θρᾶκας, ἀλλ' ἀνεκλήθη ἀπὸ τοὺς ἐφόρους καὶ
ἐπειδὴ δὲν ὑπήκουσε κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Ἐνῶ ἦτο φυγὰς
ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Κύρον καὶ μὲ χρήματα αὐτοῦ συνήθροισε στρα-
τὸν εἰς τὴν Θράκην. Ἵπῆρξε φιλοκίνδυνος καὶ φρόνιμος εἰς τὰς
δεινὰς περιστάσεις, ἀλλὰ τραχὺς καὶ πολὺ αὐστηρὸς εἰς τοὺς στρα-
τιώτας του. Ἔλεγεν ὅτι ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβῆται περισ-
σότερον τὸν ἄρχοντά του παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Οἱ στρατιῶται τὸν
ἐπροτιμοῦσαν εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις, διότι ἡ σκληρὰ του
πειθαρχία τοὺς ἐξησφάλιζε τὴν σωτηρίαν ἀλλ' ὅταν ἐπερνοῦσεν
ὁ κίνδυνος δὲν τὸν ἤθελε κανεῖς. Δὲν εἶχε κανένα ὁ ὅποιος νὰ τὸν
ἀκολουθῆ ἐπὶ φιλίαν καὶ ἀγάπην. Δὲν ἠνείχετο τοὺς ἀνωτέρους
του. Ἦτο πεντήκοντα ἐτῶν, ὅταν ἀπέθανε.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτὸς ἀπὸ μικρὸς «ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ
τὰ μεγάλα πράττειν ἰκανός». Ἵπῆρξε μαθητὴς τοῦ σοφιστοῦ Γορ-
γίου. Ἦλθε πλησίον τοῦ Κύρου ἐλπίζων ν' ἀποκτήσῃ ὄνομα μέγα
καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά. Ἦθελε τὸ κάθε τι νὰ
ἐπιτύχῃ μὲ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλόν. Ἦτο ἰκανὸς νὰ ἄρχῃ καλῶν
καὶ ἀγαθῶν. Δὲν ἐνέπνεεν ὅμως σεβασμὸν καὶ φόβον. Ἐντρέπετο
αὐτὸς περισσότερο τοὺς στρατιώτας του παρὰ ἑκείνοι αὐτόν. Οἱ

καλοὶ τὸν ἀγαποῦσαν, ἀλλ' οἱ πονηροὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἦτο τριάκοντα ἐτῶν ὅταν ἀπέθανε.

Ὁ Μένων Θεσσαλὸς εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ πλουτίσῃ. Ἐπεδίωκε τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς τιμὰς διὰ νὰ κερδίξῃ περισσότερα· ἐπεδίωκε τὴν φιλίαν τῶν ἰσχυρῶν διὰ νὰ ἀδικῇ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. Διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ συντομώτατον δρόμον εἶχε τὴν ἐπιτορκίαν, τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην. Δι' αὐτὸν ἡ εἰλικρίνεια καὶ ἡ ἀλήθεια ἦτο τὸ ἴδιον μὲ τὴν ἡλιθιότητα. Κανένα δὲν ἠνείχετο καὶ ἂν κάποιον ἔλεγε φίλον τοῦ ἀσφαλῶς εἶχε κατὰ νοῦν κάτι κακὸν νὰ τοῦ κάμῃ. Περιφρονοῦσεν εἰς τὰς ὀμιλίαις του τοὺς φίλους του καὶ ὄχι τοὺς ἐχθρούς, Δὲν ἐπεβουλεύετο τὰ τῶν ἐχθρῶν, διότι ἐγνώριζεν ὅτι δύσκολα λαμβάνει κανεὶς πράγματα τὰ ὅποια φυλάττονται. Ἦρπαζε προτιμότερα τὰ ἀφύλακτα πράγματα τῶν φίλων. Ἐφοβεῖτο τοὺς ἐπιτόρκους καὶ ἀδίκους ὡς καλῶς ὠπλισμένους, τοὺς δ' ἀγαθοὺς καὶ φιλαλήθεις τοὺς ἐθεώρει ἀνάνδρους. Ὅπως ἄλλοι καυχῶνται διὰ τὴν εὐσέβειαν, τὴν τιμότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην των, ἔτσι καὶ ὁ Μένων ἐκαυχᾶτο διότι ἤμποροῦσε νὰ ἐξαπατᾷ, νὰ πλάθῃ ψεύματα, νὰ γελά τοὺς φίλους του. Διέβαλλε τοὺς ἄλλους διὰ νὰ φαίνεται αὐτὸς πρῶτος. Ἐξησφάλιζε τὴν πειθαρχίαν τῶν στρατιωτῶν, διότι τοὺς εἶχε συνεργάτας εἰς τὴν ἀδικίαν· κατελόγιζεν ὡς εὐεργεσίαν ἐκ μέρους του, ἂν δὲν κατέστρεφε κανένα μετὰ τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο εἰς σχέσεις. Δὲν ἀπέθανεν ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ μὲ τὸν τάχιστον θάνατον, ἀλλ' ὡς πονηρὸς ἐβασανίσθη ὀλόκληρον ἔτος καὶ ἔτσι ἀπέθανε.

Ὁ Ἅγίας ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καὶ οἱ δύο καλοὶ εἰς τὰ πολεμικὰ καὶ ἄμεμπτοι εἰς τὰς φιλικὰς των σχέσεις. Ἦσαν καὶ οἱ δύο περίπου 30 ἐτῶν.

BIBLION TRITON

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΕΙΣ ΚΑΡΔΟΥΧΟΥΣ

Ἄθυμία τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν φόνον
τῶν στρατηγῶν.

(1, 2 — 3)

- ² Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἐπωλώλεσαν, ἐν πολλῇ δὲ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες, ἐννοοῦμενοι ὅτι ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντη πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπειχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στάδια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προὔδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλελειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἰπέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον ἦν ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη·
- ³ ταῦτ' ἐννοοῦμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἑσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δὲ ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ξενοφῶντος εἰς τὴν
ἐκστρατείαν τοῦ Κύρου.

(1, 4 — 10)

Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε ⁴
στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολού-
θει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μεταπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν
ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ
ποιήσκειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρί-
δος. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦ- ⁵
ται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. καὶ ὁ Σω-
κράτης ὑποπτεύσας μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη
Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς
Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβου-
λεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι
τῷ Θεῷ περὶ τῆς πορείας. ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπή- ⁶
ρετο τὸν Ἀπόλλω τίνι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλ-
λιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδὸν ἣν ἐπινοεῖ καὶ καλῶς
πράξας σωθεῖη. καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς οἷς
ἔδει θύειν. ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σω- ⁷
κράτει. ὁ δ' ἀκούσας ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον
ἠρώτα πότερον λῶν οἶη αὐτῷ πορευέσθαι ἢ μένειν, ἀλλ'
αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυθάνετο ὅπως ἂν κάλλι-
στα πορευθεῖη. ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ', ἔφη, χρὴ
ποιεῖν ὅσα ὁ Θεὸς ἐκέλευσεν.

Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος οἷς ἀνεῖλεν ὁ Θεὸς ⁸
ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον
μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. ⁹
προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου καὶ ὁ Κύρος συμπροθυ-
μεῖτο μείναι αὐτόν, εἶπε δὲ ὅτι ἐπειδὴν τάχιστα ἢ στρα-
τεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος

- 10 εἶναι εἰς Πισίδας. ἐστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἦδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὄρμηγν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων, πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἦλθον, σαφὲς πᾶσιν ἦδη ἐδόκει εἶναι ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὁμοῦ οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Τὸ ὄνειρον τοῦ Ξενοφώντος.

(1, 11 — 14)

- 11 Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. ἔδοξεν αὐτῷ βροντῆς γενομένης σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν
- 12 πατρίαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. περίφοβος δ' εὐθὺς ἀνηγγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναίτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλείως,
- 13 ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν. ὁποῖόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. γίγνεται γὰρ τάδε. εὐθὺς ἐπειδὴ ἀνηγγέρθη πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἀμπίπτει· τί κατακείμαι; ἢ δὲ νῦξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἤξειν. εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν μὴ οὐχὶ πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ
- 14 τὰ δεινότατα παθόντας ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; ὅπως δ' ἀμυνόμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμείνω; οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρε-

σβύτερος ἔσομαι, ἐὰν τήμερον προδῶ ἑμαυτὸν τοῖς πολε-
μίοις.

Ὁ Ξενοφῶν ἐνθαρρύνει τοὺς λοχαγοὺς
τοῦ Προξένου.
(1, 15 — 31)

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ- 15
τον λοχαγοὺς. ἐπεὶ δὲ συνήλθον, ἔλεξεν. Ἐγώ, ὦ ἄνδρες
λοχαγοί, οὔτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ οἶμαι οὐδ' ὑμεῖς,
οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὄρων ἐν οἷοις ἐσμέν. οἱ μὲν γὰρ πο- 16
λέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἐξέ-
φηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι,
ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται ὅπως ὡς κάλλιστα
ἀγωνιούμεθα. καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενη- 17
σόμεθα, τί οἰδόμεθα πείσεσθαι; ὅς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελ-
φοῦ καὶ τεθνηκότος ἤδη ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν
χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμᾶς δέ, οἷς κηδεμῶν μὲν οὐδεὶς πά-
ρῃστιν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασι-
λέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες εἰ δύναίμεθα, τί ἂν οἰό-
μεθα παθεῖν; ἀρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα 18
αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρα-
τεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενη-
σόμεθα πάντα ποιητέον. ἐγὼ μὲν οὖν ἔστε μὲν αἱ σπονδαὶ 19
ἦσαν οὔποτε ἐπαυόμην ἡμᾶς μὲν οἰκτιρῶν, βασιλέα δὲ καὶ
τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν ὅσῃ μὲν
χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους
δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, χρυσὸν δέ, ἐσθῆτα δέ· τὰ δ' 20
αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγα-
θῶν τούτων οὐδενὸς ἡμῖν μετεῖη, εἰ μὴ πριαίμεθα, ὅτου δ'
ὠνησόμεθα ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας ἄλλως δέ πως πορί-
ζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἤδη κατέχοντας
ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος ἐνίστε τὰς σπονδὰς μᾶλλον

Ξεν. Κύρου Ἀνάβασις. Ἐκδοσις Α'

- 21 ἐφοβούμεν ἢ νῦν τὸν πόλεμον. ἐπεὶ μέντοι ἐκαίνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκαίνων ὕbris καὶ ἡ ἡμετέρα ὑποψία. ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ὦσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς τὸ εἰκός,
- 22 ἔσσονται. οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρώντες ἀγαθὰ στερωῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναι μοι δοκεῖ ἰέναι ἐπὶ τὸν
- 23 ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. ἔτι δ' ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ φύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν ταῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν,
- 24 ἢν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκην ἡμῖν διδῶσιν. ἀλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτ' ἐνθυμοῦνται πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν
- 25 ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετ' ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγεοῦμαι ἐρύκειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά.
- 26 Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι ἐκέλευον πάντες πλὴν Ἀπολλωνίδης τις ἦν βοιωτιάζων τῇ φωνῇ· οὗτος δ' εἶπεν ὅτι φλυαροίη ὅστις λέγει ἄλλως πως σωτηρίας ἂν τυχεῖν ἢ βασιλέα πείσας, εἰ δύναιτο,
- 27 καὶ ἅμα ἤρχετο λέγειν τὰς ἀπορίας. ὁ μὲντοι Ξενοφῶν μεταξὺ ὑπολαβὼν ἔλεξεν ὧδε. Ὡ θαυμασιώτατε ἄνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρων γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων μέμνησαι. ἐν ταύτῳ γε μέντοι ἦσθα τούτοις ὅτε βασιλεύς, ἐπεὶ Κύρος ἀπέθανε, μέγα φρονήσας ἐπὶ τούτῳ πέμπων ἐκέλευε παρα-
- 28 διδόναι τὰ ὄπλα. ἐπεὶ δὲ ἡμεῖς οὐ παραδόντες, ἀλλ' ἐξο-

πλισάμενοι ἐλθόντες παρεσκηνήσαμεν αὐτῷ, τί οὐκ ἐποίησε
πρέσβεις πέμπων καὶ σπονδὰς αἰτῶν καὶ παρέχων τὰ ἐπι-
τήδεια, ἔστε σπονδῶν ἔτυχεν; ἐπεὶ δ' αὖ οἱ στρατηγοὶ καὶ ²⁹
λοχαγοὶ, ὡσπερ δὴ σὺ κελεύεις, εἰς λόγους αὐτοῖς ἄνευ
ὄπλων ἦλθον πιστεύσαντες ταῖς σπονδαῖς, οὐ νῦν ἐκεῖνοι
παιόμενοι, κεντούμενοι, ὑβρίζόμενοι οὐδὲ ἀποθανεῖν οἱ τλή-
μονες δύνανται, καὶ μάλ' οἶμαι ἐρῶντες τούτου; ἅ σὺ
πάντα εἰδὼς τοὺς μὲν ἀμύνασθαι κελεύοντας φλυαρεῖν φῆς,
πεῖθειν δὲ πάλιν κελεύεις ἰόντας; ἐμοί, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ τὸν ³⁰
ἄνθρωπον τοῦτον μήτε προσίεσθαι εἰς ταῦτ' ἡμῖν αὐτοῖς
ἀφελομένους τε τὴν λοχαγίαν σκευὴ ἀναθέντας ὡς τοιοῦτῳ
χρῆσθαι. οὗτος γὰρ καὶ τὴν πατρίδα καταισχύνει καὶ πᾶ-
σαν τὴν Ἑλλάδα, ὅτι Ἑλληνας ὧν τοιοῦτός ἐστιν. ἐντεῦθεν ³¹
ὑπολαβὼν Ἀγασίας Στυμφάλιος εἶπεν· Ἀλλὰ τούτῳ γε
οὔτε τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν οὔτε τῆς Ἑλλάδος παν-
τάπασι, ἐπεὶ ἐγὼ αὐτὸν εἶδον ὡσπερ Λυδὸν ἀμφοτέρω τὰ
ἴσα τετραπημένον. καὶ εἶχεν οὕτως. τοῦτον μὲν οὖν ἀπή- ³²
λασαν.

Συμβούλιον τῶν λοιπῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν.

Ἐκλογή νέων στρατηγῶν.

(1, 32 — 47)

Οἱ δὲ ἄλλοι παρὰ τὰς τάξεις ἰόντες ὅπου μὲν στρατη- ³²
γὸς σῶος εἶη τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο
τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἶη τὸν λο-
χαγόν. ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συναελθόντες στρατηγοὶ καὶ λο-
χαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. ὅτε δὲ ταῦτα ἦν σχεδὸν μέσαι ³⁴
ἦσαν νύκτες, ἐνταῦθα Ἰερώνυμος Ἥλειος πρεσβύτατος ὧν
τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε. Ἡμῖν, ὦ ἄν-

δρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρθῶσι τὰ πικρῶντα ἔδοξε καὶ καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. λέξον δ', ἔφη, καὶ νῦν, ὦ Ξενοφῶν, ἅπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς.

- 35 Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν. Ἄλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὓς μὲν ἐδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς ἦν δύνωνται ἀπολέσωσιν. ἡμῖν δέ γε οἶμαι πάντα ποιητέα ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώ-
- 36 μεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκείνοι ἐφ' ἡμῖν. εὖ τοίνυν ἐπίστασθε ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες ὅσοι νῦν συνελγλύθατε μέγιστον ἔχετε καιρόν. οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, κἂν μὲν ὑμᾶς ὀρθῶσιν ἀθύμους, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἂν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πελειμούς καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλήτε, εὖ
- 37 ἴστε ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσσονται μιμεῖσθαι. ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. ὑμεῖς γὰρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτηίτε· καὶ νῦν τοίνυν ἐπεὶ πόλεμός ἐστιν ἀξιούν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν
- 38 τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέη. καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. ἦ μὲν γὰρ εὐταξία σφίζειν δοκεῖ, ἦ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπο-
- 39 λώλεκεν. ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παρα-
- 40 θαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπιτά

ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων
οὐκ οἶδα ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς εἴτε νυκτὸς δέαι εἴτε
καὶ ἡμέρας. ἦν δέ τις αὐτῶν τρέψη τὰς γνώμας, ὡς μὴ ⁴¹
τοῦτο μόνον ἐννοῶνται τί πείσονται ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι,
πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. ἐπίστασθε γὰρ δὴ ὅτι οὔτε πλη- ⁴²
θὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιούσα,
ἀλλ' ὁπότεροι ἂν σὺν τοῖς Θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστε-
ροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀν-
τίοι οὐ δέχονται. ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ ⁴³
τοῦτο ὅτι ὁπόσοι μὲν μαστεύουσι ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν
τοῖς πολεμικοῖς, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχροῦς ἐπὶ τὸ
πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὁπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι
πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ
καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρῶ μᾶλλον πως
εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους*καὶ ἔως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστε-
ρον διάγοντας. ἃ καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν ⁴⁴
τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἔσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι
καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν. ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· Ἄλλὰ προσθεν μὲν, ⁴⁵
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίνωσκον ὅσον ἤκουον
Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ
πράττεις καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιοῦτους·
κοινὸν γὰρ εἶη τὸ ἀγαθόν. καὶ νῦν, ἔφη, μὴ μέλλωμεν, ὦ ⁴⁶
ἄνδρες, ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας,
καὶ ἐλόμενοι ἦκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ
τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλῶμεν τοὺς ἄλ-
λους στρατιώτας. παρέστω δ' ἡμῖν, ἔφη, καὶ Τολμίδης ὁ ⁴⁷
κῆρυξ. καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο ἀλλὰ
περαίναι τὰ δέοντα. ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ
μὲν Κλεάρχου Τιμασίῳν Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους
Ἐανθικλῆς Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Ἀγίου (Ἀρκάδας) Κλεάνωρ

ὁ Ἐρχομένιος, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλῆσιος Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναίου.

Περίληψις (2, 1 — 39)

Ἄμα ἐξημέρωσεν οἱ στρατηγοὶ ἔστησαν προφυλακὰς καὶ συνέκαλεσαν τοὺς στρατιώτας. Πρῶτος ὠμίλησεν ὁ Χειρίσοφος καὶ συνέστησε νὰ φανοῦν ἄνδρες γενναῖοι καὶ νὰ μὴ υποκύβουν, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσουν νικῶντες νὰ σωθοῦν. Προτιμότερον δὲ εἶναι, εἶπε, ν' ἀποθάνουν ἐνδόξως παρὰ νὰ πέσουν ζωντανοὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν. Κατόπιν ὠμίλησεν ὁ Κλεάνωρ. Οὗτος ἐτόνισε τὴν ἐπιπορκίαν καὶ ἀσέβειαν τοῦ Τισσαφέρνους καὶ τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην τοῦ Ἀριαίου καὶ συνέστησε νὰ μὴ ἐξαπατῶνται τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ μαχόμενοι ὅσον ἡμποροῦν καλύτερα νὰ ὑποστοῦν, ὅ,τι ἔχουν ἀποφασίσει δι' αὐτοὺς οἱ θεοί.

Κατόπιν ἐσηκώθη ὁ Ξενοφῶν περιβεβλημένος λαμπροτάτην πολεμικὴν στολήν. Ἀρχίζων τὸν λόγον του εἶπεν ὅτι τότε ἔπρεπε νὰ ἀθυρήσουν πολὺ, ἂν ἦτο ἀνάγκη νὰ περάσουν ἕλην αὐτὴν τὴν χώραν ὡς φίλοι τῶν βαρβάρων, ἀφοῦ εἶδαν τι ἔπαθαν οἱ στρατηγοὶ οἱ ὅποιοι ἐπίστευσαν εἰς αὐτούς. Ἀπεναντίας, εἶπεν, ἂν σκεπτόμεθα καὶ ἐκείνους νὰ ἐκδικηθῶμεν μὲ τὰ ὄπλα, καὶ παντοῦ νὰ παρουσιασθῶμεν ὡς πολέμιοι, ὑπάρχει μεγάλη ἐλπίς νὰ εὕρωμεν τὴν σωτηρίαν μας.

Κατόπιν προσεπάθησεν ὁ Ξενοφῶν νὰ τοὺς πείσῃ ὅτι ἡ θέσις των δὲν ἦτο καθόλου ἀπελπιστικὴ καὶ δὲν πρέπει νὰ λυποῦνται. Ἀφοῦ οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐπιώρκησαν, εἶπεν, αὐτοὶ δὲ εἶναι πιστοὶ εἰς τοὺς ὅρκους τῶν θεῶν, φυσικὰ αὐτοὶ θὰ ἔχουν συμμάχους τοὺς θεοὺς, οἱ ὅποιοι καὶ τοὺς μεγάλους εὐκόλα ταπεινῶνουν καὶ τοὺς μικροὺς σφάζουν εἰς τὰς δεινὰς περιστάσεις. Τοὺς ὑπέμνησε κατόπιν τοὺς κατὰ τῶν Περσῶν ἀγῶνας τῶν προγόνων, πῶς δηλ. τοὺς ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι εἰς τὸν Μαραθῶνα, πῶς κατόπιν εἰς τὴν Σαλαμίνα κατέστρεψαν τὸν ἀναρίθμητον στρατὸν τοῦ Ξέρξου καὶ ἐξήσφαλίσαν τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἀφοῦ τοὺς ὑπέμνησε τέλος ὅτι αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐνίκησαν τὸν στρατὸν τοῦ βασιλέως, ὁ ὅποιος ἦτο πολλαπλάσιος καὶ εἶδαν ὅτι οἱ βάρβαροι δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ ἀντιταχθοῦν εἰς αὐτοὺς εἶπεν ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ τοὺς φοβοῦνται. Τὸ ὅτι δὲ ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ δικοί του ἐπήγχν μὲ τὸ μέρος τῶν

ἐχθρῶν, δὲν σημάινει τίποτε, διότι αὐτοὶ ἐφάνησαν κατώτεροι καὶ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς βαρβάρους τοὺς ὁποίους ἐνίκησαν αὐτοί. Τέτοιοι δεῖλοι καλύτερα νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν. Ἄν δ' ἐξ ἄλλου οἱ ἐχθροὶ ἔχουν πολλοὺς ἵππους, ἔχετε ὑπ' ὄψης οὗτι ἀσφαλέστερα μάχεται κανεὶς στηριζόμενος εἰς τὰ πόδια τοῦ παρὰ ἐπὶ τοῦ ἵππου. Εἰς ἓν μόνον σημεῖον πλεονεκτοῦν οἱ ἵπποι οὗτι εἰς τὴν φυγὴν εἶναι ἀσφαλέστεροι.

Ἄν πάλιν, προσθέτει, ὁ Τισσαφέρνης μᾶς ἀφῆκε καὶ δὲν θὰ ἔχωμεν ὁδηγὸν καὶ προμηθευτήν, τόσον τὸ καλύτερον, ἀφοῦ ἐκεῖνος ἦτο ἄπιστος καὶ κακόβουλος. Θὰ συλλαμβάνωμεν ἀνθρώπους καὶ θὰ τοὺς ἀναγκάζωμεν νὰ μᾶς δεικνύουν τὸν δρόμον, μὲ τὴν ἀπειλὴν οὗτι θὰ χάσουν τὴν ζωὴν των, ἂν μᾶς ἀπατήσουν. Καὶ τὰ τρόφιμα ἀντὶ νὰ ἀγοράζωμεν, ἀφοῦ δὲν ἔχομεν καὶ χρήματα, θὰ λαμβάνωμεν ἀπὸ τὰς χώρας τὰς ὁποίας θὰ κυριεύωμεν μὲ ὅποιον μέτρον θέλομεν καὶ ὅσον θέλομεν. Οὔτε οἱ ποταμοὶ πρέπει νὰ μᾶς φοβίζουν, διότι θὰ τοὺς διαδῶμεν πλησίον τῶν πηγῶν, ὅπου ὄλοι οἱ ποταμοὶ εἶναι διαβατοί. Ἄλλὰ καὶ ἂν μᾶς ἐμποδίσουν οἱ ποταμοὶ καὶ δὲν εὐρωμεν ὁδηγούς, πάλιν δὲν πρέπει νὰ στενοχωρηθῶμεν, ἔχοντες παράδειγμα τοὺς Μυσσοὺς, Πισίδας καὶ Λυκάονας, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν χώραν τοῦ βασιλέως καὶ καρποῦνται τὰ ἀγαθὰ του. Θὰ ἔλεγα καὶ ἡμεῖς νὰ προσποιηθῶμεν οὗτι δὲν σκεπτόμεθα νὰ φύγωμεν, ἀλλὰ ζητοῦμεν νὰ ἐγκατασταθῶμεν ἐδῶ. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν εἶμαι βέβαιος οὗτι ὁ βασιλεὺς, ὅπως εἰς τοὺς Μυσσοὺς, καὶ ὁδηγούς θὰ ἔδιδε καὶ μὲ ἐμήρους θὰ τοὺς ἐξησφάλιζε καὶ δρόμους θὰ τοὺς ἔστρωνε καὶ τέθριππα θὰ ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσίν των διὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν χώραν του, τὸ ἴδιον θὰ ἔκανε καὶ εἰς ἡμᾶς, ἂν μᾶς ἔβλεπεν οὗτι εἶχαμεν σκοπὸν νὰ ἐγκαταθροῦμεν ἐδῶ. Ἄλλὰ δὲν ὑποστηρίζω τοιοῦτόν τι, διότι φοβούμαι μήπως καλομάθωμεν νὰ ζῶμεν ἐδῶ μὲ ἀφθονα ἀγαθὰ καὶ ξεχάζωμεν, ὅπως οἱ λωτοφάγοι, τὴν ἐπάνοδον εἰς τὴν πατρίδα. Πρῶτα πρῶτα λοιπὸν πρέπει νὰ φροντίσωμεν πῶς θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ δεῖξωμεν εἰς τὸν κόσμον οὗτι, ἂν ζοῦν ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες πτωχικά, τὸ κάμνουν μὲ τὴν θέλησίν των, ἐνῶ ἡμποροῦσαν νὰ ἔλθουν ἐδῶ καὶ νὰ ζοῦν πλουσιοπάροχα. Ἄλλ' ἀσφαλῶς ὄλα αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ ἀνήκουν εἰς τοὺς νικητάς. Ἡμεῖς δὲ πρέπει νὰ σκεφθῶμεν πῶς θὰ προχωρῶμεν μὲ ἀσφάλειαν καὶ ἂν παραστῆ ἀνάγκη νὰ πολεμήσωμεν, πῶς θὰ κερδίζωμεν τὰς μάχας.

Καὶ πρῶτα πρῶτα πρέπει νὰ καύσωμάν τὰς ἀμάξας διὰ νὰ κινούμεθα, ἔπου συμφέρει εἰς τὸν στρατὸν καὶ ὄχι ἔπου ἡμποροῦν νὰ κινουῦνται τὰ ζῶα. Νὰ καύσωμεν τὰς σκηναὺς καὶ ἔτι περιττὸν εἶναι ἀπὸ τὰ ἄλλα σκευή, διὰ νὰ μὴ ἀπασχολοῦνται μὲ αὐτὰ ἄνδρες μάχιμοι. Διότι ἂν μὲν νικηθῶμεν καὶ αὐτὰ θὰ τὰ πάρουν οἱ νικηταί, ἂν δὲ νικήσωμεν καὶ τὰ σκευοφόρα τῶν ἐχθρῶν θὰ εἶναι ἰδικὰ μας. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ἑλα. Βλέπετε ἔτι διὰ νὰ κηρύξουν καθ' ἡμῶν τὸν πόλεμον ἐφρόντισαν πρῶτα νὰ φονεύσουν τοὺς στρατηγούς. Ἦξευραν ἔτι δὲν θὰ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ μᾶς καταβάλλουν, ἐφ' ὅσον εἶχομεν στρατηγούς καὶ ἐνόμισαν ἔτι χωρὶς στρατηγούς θὰ μᾶς ἐξολοθρεύσουν μέσα εἰς τὴν ἀναρχίαν καὶ ἀταξίαν. Ἄς εἶναι λοιπὸν προσεκτικώτεροι οἱ στρατηγοὶ καὶ πειθαρχικώτεροι οἱ στρατιῶται. Ἀποφασίσατε ἀπὸ κοινοῦ ἕκαστος ἀπὸ ἡμᾶς μαζὶ μὲ τὸν ἄρχοντα νὰ τιμωρῇ τοὺς ἀπειθοῦντας καὶ τότε θὰ ἰδοῦν οἱ ἐχθροὶ πόσον εἶναι ἀπατημένοι, τότε θὰ ἀντικρύσουν ἀντὶ ἐνὸς μυρίου Κλεάρχους.

Ὁλος ὁ στρατὸς κατὰ πρότασιν τοῦ Χειρισόφου ἐπεκύρωσε δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν τοὺς λόγους τούτους. Ἐκαψαν ἔτι περιττὸν εἶχαν καὶ ἠτοιμάσθησαν πρὸς ἀναχώρησιν. Αἰφνης ὁμοῦς ἐφάνη ὁ Μιθραδάτης ὁ ὅποιος ὑποκρινόμενος φιλίαν ἠρώτησε τί σκέπτονται νὰ κάμουν διὰ νὰ ἔλθῃ καὶ αὐτὸς μαζὶ τοὺς. Οἱ στρατηγοὶ ἀπεκρίθησαν. ἔτι, ἂν τοὺς ἀφήσουν ἀνενοχλήτους θὰ ἐπιστρέψουν ἡσυχοὶ εἰς τὴν χώραν τοὺς, ἂν ὁμοῦς τοὺς ἐμποδίσουν, θὰ πολεμήσουν μὲ ὄλας τῶν τὰς δυνάμεις. Ὁ Μιθραδάτης προσεπάθησε νὰ τοὺς πείσῃ ἔτι ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως δὲν θὰ κατορθώσουν τίποτε, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἀντιληφθέντες τοὺς δολίους σκοπούς του ἀπεφάσισαν νὰ ἔχουν ἀκήρυκτον πόλεμον, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι εἰς χώραν ἐχθρικήν. Καὶ πράγματι μόλις διέβησαν τὸν Ζαπάτῃν ποταμὸν ὁ Μιθραδάτης πλησιάσας ὡς φίλος μὲ διακασίους ἱππεῖς καὶ τετρακασίους σφενδονήτας ἤρχισεν ἐξαφνικὰ νὰ κτυπᾷ τοὺς Ἕλληνας. Ὁ Ξενοφῶν ἐπεχείρησε νὰ τοὺς διώξῃ, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσε, διότι ἐκεῖνοι ἔφευγον ταχύτερα καὶ πάλιν ἐπέστρεφον, ὥστε ὄλην τὴν ἡμέραν κατώρθωσαν νὰ προχωρήσουν μόλις 4.500 μ. (25 στάδια). Τότε ἤσθάνθησαν τὴν ἑλλειψιν τῶν τοξωτῶν, σφενδονητῶν καὶ ἱππέων καὶ κατήρτισαν σῶμα ἐκ 200 σφενδονητῶν καὶ πεντήκοντα ἱππέων.

Ἀκροβολισμοὶ καὶ ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων.

(4, 1 — 6)

Μείναντες δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν τῇ ἄλλῃ ἐπορεύοντο
πρῶταίτερον ἀναστάντες. χαράδραν γὰρ ἔδει αὐτοὺς διαβῆ-
ναι ἐφ' ἣ ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ
πολέμιοι. διαβεβηκόσι δὲ αὐτοῖς πάλιν φαίνεται Μιθραδά-²
της, ἔχων ἵππεις χιλίους, τοξότας δὲ καὶ σφενδονήτας εἰς
τετρακισχιλίους· τοσοῦτους γὰρ ἤτησε Τισσαφέρην, καὶ
ἔλαβεν ὑποσχόμενος, ἂν τούτους λάβῃ, παραδώσειν αὐτῷ
τοὺς Ἑλληνας, καταφρονήσας, ὅτι ἐν τῇ πρόσθεν προσβολῇ
ὀλίγους ἔχων ἔπαθε μὲν οὐδέν, πολλὰ δὲ κακὰ ἐνόμιζε
ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ οἱ Ἑλληνες διαβεβηκότες ἀπεῖχον τῆς χα-³
ράδρας ὅσον ὀκτῶ σταδίου, διέβαινε καὶ ὁ Μιθραδάτης
ἔχων τὴν δύναμιν. παρήγγελλο δὲ τῶν τε πελταστῶν οὓς
ἔδει διώκειν καὶ τῶν ὀπλιτῶν, καὶ τοῖς ἵππευσιν εἶρητο θαρ-
ροῦσι διώκειν ὡς ἐφευομένης ἱκανῆς δυνάμεως. Ἐπεὶ δὲ ὁ
Μιθραδάτης κατειλήφει, καὶ ἤδη σφενδόναι καὶ τοξεύματα⁴
ἐξικνοῦντο, ἐσήμηγε τοῖς Ἑλλησι τῇ σάλπιγγι, καὶ εὐθὺς
ἔθεον ὁμόσει οἷς εἶρητο καὶ οἱ ἵππεις ἤλαυνον· οἱ δὲ οὐκ
ἐδέξαντο, ἀλλ' ἐφευγον ἐπὶ τὴν χαράδραν. ἐν ταύτῃ τῇ διώ-⁵
ξει τοῖς βαρβάροις τῶν τε πεζῶν ἀπέθανον πολλοὶ καὶ τῶν
ἵππέων ἐν τῇ χαράδρᾳ ζωοὶ ἐλήφθησαν εἰς ὀκτωκαίδεκα.
τοὺς δὲ ἀποθανόντας αὐτοκέλευστοι οἱ Ἑλληνες ἠκίσαννο,
ὡς ὅτι φοβερώτατον τοῖς πολεμίοις εἶη ὄραν.

Καὶ οἱ μὲν πολέμιοι οὕτω πράξαντες ἀπήλθον, οἱ δὲ
Ἑλληνες ἀσφαλῶς πορευόμενοι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας ἀφί-
κοντο ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν.

Ἐπίθεσις Τισσαφέρνους.

(4, 13 — 18)

- 13 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμὸν ἓνα παρασάγγας τέτταρας. εἰς τοῦτον δὲ τὸν σταθμὸν Τισσαφέρνης ἐπεφάνη, οὓς τε αὐτὸς ἰππέας ἤγαγεν ἔχων καὶ τὴν Ὀρόντα δύναμιν τοῦ τὴν βασιλέως θυγατέρα ἔχοντος καὶ οὓς Κῦρος ἔχων ἀνέβη βαρβάρους καὶ οὓς ὁ βασιλέως ἀδελφὸς ἔχων βασιλεὶ ἐδοήθει, καὶ πρὸς τούτοις ὅσους βασιλεὺς ἔδωκεν αὐτῷ,
- 14 ὥστε τὸ στράτευμα πάμπλου ἐφάνη. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένετο, τὰς μὲν τῶν τάξεων ὀπισθεν καταστήσας, τὰς δὲ εἰς τὰ πλάγια παραγαγὼν ἐμβαλεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμησεν οὐδ' ἐβούλετο διακινδυνεύειν, σφενδονὰν δὲ παρήγγειλε καὶ το-
- 15 ξεύειν. ἐπεὶ δὲ διαταχθέντες οἱ Ῥόδιοι ἐσφενδόνησαν καὶ οἱ τοξόται ἐτόξευσαν καὶ οὐδεὶς ἠμάρτανεν ἀνδρὸς, οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προῦθυμειτο ῥάδιον ἦν, καὶ ὁ Τισσαφέρνης μάλα ταχέως ἔξω βελῶν ἀπεχώρει καὶ αἱ ἄλλαι τάξεις ἀπεχώρησαν.
- 16 Καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας οἱ μὲν ἐπορεύοντο, οἱ δ' εἶποντο· καὶ οὐκέτι ἐσίνοντο οἱ βάρβαροι τῇ τότε ἀκροβολίσει· μακρότερον γὰρ οἱ γε Ῥόδιοι τῶν Περσῶν ἐσφενδό-
- 17 νων καὶ τῶν τοξοτῶν. μεγάλα δὲ καὶ τόξα τὰ Περσικὰ ἐστίν· ὥστε χρήσιμα ἦν ὅποσα ἀλίσκοιτο τοῖς Κρησί, καὶ διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων τοξεύμασι, καὶ ἐμελέτων τοξεύειν ἄνω ἰέντες μακράν. ἠύρισκετο δὲ καὶ νεῦρα πολλὰ ἐν ταῖς κώμαις καὶ μόλυβδος, ὥστε χρῆσθαι εἰς τὰς
- 18 σφενδόνας. καὶ ταύτη μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ἐπεὶ κατεστρατοπεδεύοντο οἱ Ἕλληγες κώμαις ἐπιτυχόντες, ἀπῆλθον οἱ βάρβαροι μείον ἔχοντες τῇ ἀκροβολίσει· τὴν δ' ἐπιούσαν ἡμέραν ἔμειναν οἱ Ἕλληγες καὶ ἐπεσιτίσαντο· ἦν γὰρ πολὺς σίτος ἐν ταῖς κώμαις. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο διὰ τοῦ πεδίου, καὶ Τισσαφέρνης εἶπετο ἀκροβολιζόμενος.

Περίληψις (4, 19 — 49)

Οἱ Ἕλληνες ἀντιληφθέντες ὅτι ἡ ἐν πλαισίῳ πορεία, τὴν τὴν ὁποίαν εἶχαν ἐπινοήσει χάριν ἀσφαλείας, τοὺς ἐδυσκόλευε πολὺ, μετέβαλαν τὴν παράταξιν καταρτίσαντες λόχους εὐκινήτους ἐξ 100 ἀνδρῶν διὰ νὰ τοὺς μετακινοῦν εὐκόλως καὶ τοὺς μεταφέρουν, ὅπου θὰ παρουσιάζετο ἀνάγκη. Ὁ Τισσαφέρνης τοὺς παρηκολούθησεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ μὲ ἐπιθέσεις τοὺς ἐνοχλοῦσεν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἔκαμαν ἐπιμόνους καὶ αἱματηροὺς ἀγῶνας διὰ νὰ περάσουν χαράδρας καὶ γηλόφους ἢ διὰ νὰ ἐκτοπίζουσιν ἀπὸ δυσπρόσιτα ἄκρα τοὺς βαρβάρους, οἱ ὅποιοι προκαταλαμβάνοντες αὐτὰ τοὺς ἔκλειον τὸν δρόμον.

Πυρπόλησις χωρίων. Καθορισμὸς τῆς περαιτέρω πορείας.

(5, 1 — 18)

Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες εἶχον τὸ ἄκρον. οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρνην καὶ Ἀριαῖον ἀποτραπόμενοι ἄλλην ὁδὸν ὤχοντο. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἀγαθῶν, ἦσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἀγαθῶν ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμὸν. ἠνίκα δι' ἦν δείλῃ ἐξα-² πίνης οἱ πολέμοι ἐπιφαίνονται ἐν τῇ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινες τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ καθ' ἀρπαγὴν· καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βοσκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. ἐνταῦθα Τις-³ σαφέρνης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχείρησαν τὰς κώμας. καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἠθύμησάν τινες, ἐννοούμενοι μὴ τὰ ἐπιτήδεια, εἰ καίσιεν, οὐκ ἔχοιεν ὀπότεν λαμβάνοιεν. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἀπῆσαν ἐκ τῆς βοηθείας· ὁ δὲ⁴

- Ξενοφῶν ἐπεὶ κατέβη, παρελόντων τὰς τάξεις ἡνίκα
5 ἀπὸ τῆς βοηθείας ἀπήντησαν ἔλεγον· Ὅρατε, ὦ ἄνδρες
Ἕλληνες, ὑφιέντας τὴν χώραν ἤδη ὑμετέραν εἶναι; ἃ
γὰρ ὅτε ἐσπένδοντο διεπράττοντο, μὴ καίειν τὴν βασιλέως
χώραν, νῦν αὐτοὶ καίουσιν ὡς ἀλλοτρίαν. ἀλλ' ἐάν που κα-
ταλείπωσί γε αὐτοῖς ἐπιτήδεια, ὄψονται καὶ ἡμᾶς ἐνταῦθα
6 πορευομένους. ἀλλ', ὦ Χειρίσοφε, ἔφη, δοκεῖ μοι βοηθεῖν
ἐπὶ τοὺς καίοντας ὡς ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας. ὁ δὲ Χειρίσοφος
εἶπεν· Οὐκ οὐκ ἐμοίγε δοκεῖ· ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς, ἔφη, καίωμεν,
καὶ οὕτω θάττον παύσονται.
- 7 Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὰς σκητὰς ἦλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ
ἐπιτήδεια ἦσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. καὶ
ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. ἔνθεν μὲν γὰρ ὄρη ἦν ὑπερύ-
ψηλα, ἔνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος βάθος ὡς μηδὲ τὰ δό-
8 ρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους. ἀπορουμένοις δ'
αὐτοῖς προσελθὼν τις ἀνὴρ Ρόδιος εἶπεν· Ἐγὼ θέλω, ὦ
ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς κατὰ τετρακισχιλίους ὀπλίτας, ἂν
ἐμοὶ ὧν δέομαι ὑπηρετήσητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορί-
9 σητε. ἐρωτώμενος δὲ οὗτος δέοιτο Ἄσκων, ἔφη, δισχιλίων
δεήσομαι· πολλὰ δ' ὄρω πρόβατα καὶ αἰγας καὶ βοῦς καὶ
ὄνους, ἃ ἀποδαρέντα καὶ φυσγηθέντα ῥαδίως ἂν παρέχοι τὴν
10 διάβασιν. δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν οἷς χρῆσθε περὶ τὰ
ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκους πρὸς ἀλλήλους, ὀρμί-
σας ἕκαστον ἄσκον λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεις ὡσπερ ἀγκύ-
ρας εἰς τὸ ὕδωρ, διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δῆσας ἐπι-
11 βαλὼν ὕλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύ-
σεσθε αὐτίκα μάλα εἴσεσθε· πᾶς γὰρ ἄσκος δὴ ἄνδρας ἔξει
12 τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν ἢ ὕλη καὶ ἢ γῆ
σχήσει. ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα
χαρίεν ἐδόκει εἶναι, τὸ δ' ἔργον ἀδύνατον. ἦσαν γὰρ οἱ κω-
λύσοντες πέραν πολλοὶ ἵππεις, οἳ εὐθύς τοῖς πρώτοις οὐδὲν
ἂν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπχ-¹³
 λιν εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας, κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξήσαν·
 ὥστε οἱ πολέμοιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλὰ ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι
 ἦσαν θαυμάζουσιν ὅποι ποτὲ τρέφονται οἱ Ἕλληνες καὶ τί
 ἐν νῶ ἔχοιεν. ἐνταῦθα οἱ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπι-¹⁴
 τήδεια ἦσαν· οἱ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνήλθον, καὶ συναγα-
 γόντες τοὺς ἐαλωκότας ἤλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν
 τίς ἐκάστη εἶη. οἱ δὲ ἔλεγον ὅτι τὰ πρὸς μεσημβρίαν τῆς¹⁵
 ἐπὶ Βαβυλῶνα εἶη καὶ Μηδίαν, δι' ἧσπερ ἦκοιεν, ἡ δὲ πρὸς
 ἕω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα φέροι, ἔνθα θερίζειν λέγε-
 ται βασιλεύς, ἡ δὲ διαθάντι τὸν ποταμὸν πρὸς ἐσπέραν ἐπὶ
 Λυδῖαν καὶ Ἰωνίαν φέροι, ἡ δὲ διὰ τῶν ὀρέων καὶ πρὸς ἄρ-
 κτον τετραμμένη ὅτι εἰς Καρδούχους ἄγοι. τούτους δὲ ἔφα-¹⁶
 σαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ ὄρη καὶ πολεμικοὺς εἶναι, καὶ βασιλέως
 οὐκ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν
 στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων δ' οὐδὲν ἀπονοστήσαι
 διὰ τὴν δυσχωρίαν. ὁπότε μέντοι πρὸς τὸν σατράτην ἐν τῇ
 πεδίῳ σπείσαιντο, καὶ ἐπιμειγνύναι σφῶν τε πρὸς ἐκείνους
 καὶ ἐκείνων πρὸς ἑαυτοὺς. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ¹⁷
 ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς ἐκασταχόσε φάσκοντας εἰδέναί, οὐδὲν
 δῆλον ποιήσαντες ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον· ἐδόκει δὲ τοῖς
 στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὀρέων εἰς Καρδούχους
 ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν εἰς Ἀρμενίαν
 ἕξειν, ἧς Ὀρόντας ἦρχε πολλῆς καὶ εὐδαίμονος. ἐντεῦθεν δ'
 εὐπορον ἔφασαν εἶναι ὅποι τις ἐθέλοι πορεύεσθαι. ἐπὶ τού-
 τοις ἐθύσαντο, ὅπως ἡνίκα καὶ δοκοίη τῆς ὥρας τὴν πο-¹⁸
 ρεῖαν ποιοῖντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὀρέων ἐδεδοίκεσαν
 μὴ προκαταληφθεῖη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσαιεν,
 συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἔπεσθαι ἡνίκα
 ἂν τις παραγγέλλῃ.

BIBLION TETARTON

ΔΙΑ ΚΑΡΔΟΥΧΙΑΣ ΚΑΙ ΑΡΜΕΝΙΑΣ ΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

Συγκρούσεις με τοὺς Καρδούχους.

(1, 12–28)

- ² Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἔνθα ὁ μὲν Τίγρης ποταμὸς παντά-
πασιν ἄπορος ἦν διὰ τὸ βάθος καὶ μέγεθος, πάροδος δὲ οὐκ
ἦν, ἀλλὰ τὰ Καρδούχεια ὄρη ἀπότομα ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ
ποταμοῦ ἐκρέματο, ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς διὰ τῶν
³ ὁρέων πορευτέον εἶναι. ἤκουον γὰρ τῶν ἀλισκομένων ὅτι
εἰ διέλθοιεν τὰ Καρδούχεια ὄρη, ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ τὰς πη-
γὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, ἦν μὲν βούλωνται, δια-
βήσονται, ἦν δὲ μὴ βούλωνται περιάσι. καὶ τοῦ Εὐ-
φράτου δὲ τὰς πηγὰς ἐλέγετο οὐ πρόσω τοῦ Τίγρητος
⁴ εἶναι, καὶ ἔστιν οὕτως ἔχον. τὴν δ' εἰς τοὺς Καρδούχους
ἐμβολὴν ὧδε ποιοῦνται, ἅμα μὲν λαθεῖν πειρώμενοι, ἅμα
δὲ φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαθεῖν τὰ ἄκρα.
⁵ Ἦνίκα δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλεί-
πετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδῖον, τηνι-
καῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφι-
⁶ κνοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος. ἔνθα δὲ Χειρίσοφος
μὲν ἠγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαθὼν τὸ ἀμφ' αὐτὸν καὶ
τοὺς γυμνήτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλα-
ξιν ὀπλίταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνήτα· οὐδεὶς γὰρ κίν-
δυνος ἐδόκει εἶναι μὴ τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ ὀπισθεν
⁷ ἐπίσποιτο. καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν
τινας αἰσθῆσθαι τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο· ἐφεί-

πετο δὲ αἰεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώ-
μας τὰς ἐν τοῖς ἄγκυσι τε καὶ μυχοῖς τῶν ὀρέων. ἔνθα δὲ ⁸
οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες καὶ γυναί-
κας καὶ παῖδας ἔφευγον ἐπὶ τὰ ὄρη. τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ
ἦν λαμβάνειν, ἦσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατε-
σκευασμένοι αἱ οἰκίαι, ὧν οὐδὲν ἔφερον οἱ Ἕλληνες, οὐδὲ
τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον, ὑποφειδόμενοι, εἴπως ἐθελήσειαν
οἱ Καρδοῦχοι διέναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ⁹
ἐπεὶπερ βασιλεῖ πολέμοι ἦσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια ὅτι
τις ἐπιτυγχάνοι ἐλάμβανεν· ἀνάγκη γὰρ ἦν. οἱ δὲ Καρδοῦ-
χοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν
ἐποίουν. ἐπεὶ δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήλων κατέβαινον ¹⁰
εἰς τὰς κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἤδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ
στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὄλην τὴν ἡμέραν ἢ ἀνάβασις αὐτοῖς
ἐγένετο καὶ κατάβασις — τότε δὲ συλλεγέντες τινὲς τῶν
Καρδοῦχων τοῖς τελευταίοις ἐπετίθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν
τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν, ὀλίγοι ὄντες·
ἔξ ἀπροσδοκίτου γὰρ αὐτοῖς ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. εἰ ¹¹
μέντοι πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν ἂν διαφθαρήναι
πολὺ τοῦ στρατεύματος. καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως
ἐν ταῖς κώμας ἠϋλίσθησαν. οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ
ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὀρέων καὶ συνεβῶν ἀλλήλους.

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λο- ¹²
χαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα
καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντας τὰλλα
καὶ ὅσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ
πάντα ἀφείναι. σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ¹³
ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τού-
τοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πο-
ρίζεσθαι καὶ φέρεσθαι πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. δόξαν
δὲ ταῦτα ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν.

Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντες ἐν τῇ ¹⁴

- στενωὶ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὐρίσκομεν τῶν εἰρημμένων μὴ καὶ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δ' ἐπέιθοντο, πλὴν εἴ τις ἔκλεψεν.
- Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν τι
15 μαχόμενοι τὰ δέ τι ἀναπαυόμενοι. εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γί-
γνεται χειμὼν πολὺς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ
ἦν ἱκανὰ τὰπιτήδεια. καὶ ἤγειτο μὲν Χειρίσοφος, ὠπισθο-
16 φυλάκει δὲ Ξενοφῶν. καὶ οἱ πολέμοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο
καὶ στενωὶν ὄντων τῶν χωρίων ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον
καὶ ἐσφενδόων· ὥστε ἠναγκάζοντο οἱ Ἕλληνες ἐπιδιώκον-
τες καὶ πάλιν ἀναγκάζοντες σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ
παρήγγελλεν ὁ Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτι οἱ πολέμοι ἰσχυρῶς
17 ἐπικέοιντο. ἐνταῦθα ὁ Χειρίσοφος ἄλλοτε μὲν ὅτε παρεγ-
γυῖτο ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενε, ἀλλ' ἤγε ταχέως
καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν ὅτι πράγμα τι εἶη·
σχολῇ δ' οὐκ ἦν ἰδεῖν παρελθόντι τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς·
18 ὥστε ἡ πορεία ὁμοία φυγῇ ἐγένετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. καὶ
ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Λεώνυμος
τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευ-
ράς, καὶ Βασίλας Ἀρχὰς διαμπερὲς τὴν κεφαλὴν.
- 19 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ σταθμόν, εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ὁ
Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἠτιᾶτο αὐτὸν ὅτι οὐχ
ὑπέμενε, ἀλλ' ἠναγκάζοντο φεύγοντες ἅμα μάχεσθαι· καὶ
νῦν δύο καλῶ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον καὶ οὔτε ἀνε-
λέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα. ἀποκρίνεται ὁ Χειρίσοφος·
20 Βλέφον, ἔφη. πρὸς τὰ ὄρη καὶ ἰδὲ ὡς ἄβατα πάντα ἐστί·
μία δ' αὐτῆ ὁδὸς ἦν ὄραξ ὀρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων
ἕξεστί σοι ὄχλον τοσοῦτον, οἳ κατειληφότες φυλάττουσι
21 τὴν ἔκβασιν. ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτό σε οὐχ ὑπέ-
μενον, εἴ πως δυνάιμην φθάσαι πρὶν κατειληφθαι τὴν ὑπερ-
βολήν· οἱ δ' ἠγεμόνες οὓς ἔχομεν οὐ φασιν εἶναι ἄλλην
22 ὁδόν. ὁ δὲ Ξενοφῶν λέγει· Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας.
ἐπεὶ γὰρ ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, ὅπερ

ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινὰς αὐ-
τῶν, καὶ ζῶντας προϋθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἕνεκα
ὅπως ἡγεμόσιν εἰδοῖσι τὴν χώραν χρῆσαιμῶθα.

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἤλεγχον διαλα-²³
βόντες εἰ τίνα εἶδειεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. ὁ μὲν οὖν
ἕτερος οὐκ ἔφη μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ
δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, ὀρώντος τοῦ ἐτέρου κατεσφάγη.
ὁ δὲ λοιπὸς ἔλεξεν ὅτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι²⁴
ὅτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἀνδρὶ ἐκδεδομένη·
αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσασθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύε-
σθαι ὁδόν. ἐρωτώμενος δ' εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χω-²⁵
ρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον ὃ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύ-
νατον ἔσσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας λοχαγοὺς καὶ πελ-²⁶
ταστὰς καὶ τῶν ὀπλιτῶν λέγειν τε τὰ παρόντα καὶ ἐρωτᾶν
εἰ τις αὐτῶν ἔστιν ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἂν γενέσθαι
καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. ὑφίσταται τῶν μὲν ὀπλι-²⁷
τῶν Ἀριστῶνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἀγασίας Στυμφάλιος,
ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παράσιος ἔφη ἐθέ-
λειν πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρα-
τεύματος· ἐγὼ γάρ, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων
ἐμοῦ ἡγουμένου. ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν εἰ τις καὶ τῶν γυ-²⁸
μνήτων ταξιάρχων ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. ὑφίσταται Ἀρι-
στέας Χίος, ὃς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ
τοιαῦτα ἐγένετο.

Διάβασις διὰ δυσβάτων λόφων.

(2, 1 — 26)

Καὶ ἦν μὲν δαίλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμπαγόντας πο-
ρεύεσθαι. καὶ τὸν ἡγεμόνα δήσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς,

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις. Ἐκδοσις Α'.

5

- καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἰέναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἔκθασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκθαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πληθὺς ὡς δισχιλίοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἠγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκθασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν
- ³ καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιμόντες. ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντες πρὸς τὸ ὄρθιον ἐκθαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἁμαξιτίους καὶ μεΐζους καὶ ἐλάττους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. ἔνιοι δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποιοῦν μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγγανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες. οἱ μέντοι πολέμοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὄλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ.
- ⁵ Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἠγεμόνα κύκλῳ περιμόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακαίνοντες τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταῦθ' ἔμενον ὡς τὸ ἄκρον κατέχοντες. οἱ δ' οὐ κατείχον, ἀλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὕτη ὁδὸς ἐφ' ἣ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. ἔφοδος μέντοι αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πο-
- ⁷ λεμίους ἦν, οἱ ἐπὶ τῇ φανερᾷ ὁδῷ ἐκάθηντο. καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέφαιεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους· καὶ γὰρ ὀμίχλη ἐγένετο, ὥστ' ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες· ἐπεὶ δὲ εἶδον ἀλλήλους, ἥ τε σάλπιγξ ἐφθέγγατο καὶ ἀλαλάξαντες ἴεντο ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους. οἱ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλὰ λιπόν-

τες τὴν ὁδὸν φεύγοντες ὀλίγοι ἀπέθνησκον· εὐζωνοὶ γὰρ ἦσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ Χειροσόφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐ-⁸
 θύς ἔεντο ἄνω κατὰ τὴν φανεράν ὁδὸν· ἄλλοι δὲ τῶν στρα-
 τηγῶν κατὰ ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο ἢ ἔτυχον ἕκαστοι
 ὄντες, καὶ ἀναβάντες ὡς ἐδύναντο ἀνίμων ἀλλήλους τοῖς
 δόρασι. καὶ οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι⁹
 τὸ χωρίον.

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν ὀπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπο-
 ρεύετο ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐδοωτάτη γὰρ ἦν
 τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις ὀπισθεν τῶν ὑποζυγίων
 ἔταξε. πορευόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ¹⁰
 κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἢ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη
 ἢ διεξεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. καὶ αὐτοὶ μὲν ἂν
 ἐπορεύθησαν ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐκ ἦν ἄλλη
 ἢ ταύτη ἐκβῆναι. ἔνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἀλλήλους
 προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὀρθίοις τοῖς λόχοις, οὐ κύ-
 κλω ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βού-
 λονται φεύγειν. καὶ τέως μὲν αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ὄπη¹²
 ἐδύναντο ἕκαστος οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ ἔβαλλον, ἐγγὺς
 δ' οὐ προσίεντα, ἀλλὰ φυγῆ λείπουσι τὸ χωρίον. καὶ τοῦ-
 τὸν τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἕτερον ὀρῶσιν ἔμ-
 προσθεν λόφον κατεχόμενον ἐπὶ τοῦτον αὔθις ἐδόκει πορεύε-
 σθαι. ἐννοήσας ὁ Ξενοφῶν μὴ, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἐα-¹³
 λωκότεν λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθοῖντο τοῖς
 ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἄτε
 διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ παρευόμενα — καταλείπει ἐπὶ τοῦ λό-
 φου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφώντος Ἀθηναῖον καὶ
 Ἀμφικράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀρ-
 γεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ
 τὸν δεῦτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰ-
 ροῦσιν.

Ἐπι δὲ αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὀρθιῶ-¹⁴

- τατος ὁ ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τῇ πυρὶ καταληφθείσης φυλακῆς τῆς
15 νυκτὸς ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἑλ-
ληγες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὥστε
θαυμαστόν πάσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτευον δείσαντες αὐτοὺς
μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῖντο ἀπολιπεῖν. οἱ δ' ἄρα ἀπὸ
τοῦ ἄκρου καθορῶντες τὰ ὀπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ
16 τοὺς ὀπισθοφύλακας ἐχώρουν. καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς
νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευ-
σεν ὑπάγειν, ὅπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμείξειαν, καὶ
προελθόντας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν τῇ ὀμαλῇ θέσθαι τὰ ὄπλα
εἶπε.
- 17 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας ὁ Ἀργεῖος
πεφευγὼς καὶ λέγει ὡς ἀπεκόπησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ
ὅτι τεθῆσιν Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι
ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς ὀπισθοφύ-
18 λακας ἀφίκοντο. ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἤκον
ἐπ' ἀντίπορον λόφον τῷ μαστῷ καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο
αὐτοῖς δι' ἑρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπήγει.
19 οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. συνω-
μολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα
παρήει, οἱ δὲ ταῦτα διελέγοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ
20 τόπου συνερρύησαν ἐνταῦθα. καὶ ἐπεὶ ἤρξαντο καταβαίνειν
ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἔνθα τὰ ὄπλα ἔκειντο,
ἴεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ
ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κα-
τέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ
σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστῆς ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέ-
21 λιπεν. Εὐρύλοχος δὲ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ ὀπλίτης,
καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος ἀπεχώρει, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς
τοὺς συντεταγμένους ἀπήλθον.
- 22 Ἐκ τούτου πᾶν ὁμοῦ ἐγένετο τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐσκή-
νησαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδεῖσις

δαφιλέσει· καὶ γὰρ οἶνος πολλὸς ἦν, ὥστε ἐν λάκκοις κονια-
τοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο ὥστε ²³
λαβόντες τοὺς νεκροὺς ἀπέδωσαν τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα
ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν ὥσπερ νομίζε-
ται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι ²⁴
δ' οἱ πολέμιοι καὶ ὄπη εἶη στενὸν χωρίον προκαταλαμβά-
νοντες ἐκώλυον τὰς παρόδους, ὁπότε μὲν οὖν τοὺς πρώτους ²⁵
κωλύοιεν, Ξενοφῶν ὀπισθεν ἐκβαίνων πρὸς τὰ ὄρη ἔλυε τὴν
ἀπόφραξιν τῆς ὁδοῦ τοῖς πρώτοις ἀνωτέρω πειρώμενος γί-
γνεσθαι τῶν κωλυνόντων, ὁπότε δὲ τοῖς ὀπισθεν ἐπιθοῖντο, ²⁶
Χειρίσοφος ἐκβαίνων καὶ πειρώμενος ἀνωτέρω γίγνεσθαι
τῶν κωλυνόντων ἔλυε τὴν ἀπόφραξιν τῆς παρόδου τοῖς ὀπι-
σθεν· καὶ αἰεὶ οὕτως ἐβοήθουν ἀλλήλοις καὶ ἰσχυρῶς ἀλλή-
λων ἐπεμέλοντο.

Ἦν δὲ καὶ ὁπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβάσι πολλὰ πρά- ²⁷
γματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ
γὰρ ἦσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν· οὐδὲν
γὰρ εἶχον ἄλλο ἢ τόξα καὶ σφενδόνας. ἄριστοι δὲ καὶ το-
ξόται ἦσαν· εἶχον δὲ τόξα ἐγγὺς τριπλήχη, τὰ δὲ τοξεύματα ²⁸
πλέον ἢ διπλήχη· εἶλκον δὲ τὰς νευρὰς ὁπότε τοξεύοιεν
πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες.
τὰ δὲ τοξεύματα ἐχώρει διὰ τῶν ἀσπίδων καὶ διὰ τῶν θω-
ράκων. ἐχρῶντο δὲ αὐτοῖς οἱ Ἕλληνες, ἐπεὶ λάβοιεν, ἀκον-
τίοις ἐναγκυλῶντες. ἐν τούτοις τοῖς χωρίοις οἱ Κρήτες χρη-
σιμώτατοι ἐγένοντο. ἦρχε δὲ αὐτῶν Στρατοκλῆς Κρήσις.

Περίληψις (3, 1 — 34)

Ἐπειδὴ ἐταλαιπωρήθησαν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τὰ Καρδούχια
ὄρη καὶ ἐπάθον κατ' αὐτάς, ὅσα δὲν εἶχαν πάθει ἀπὸ τὸν βασιλέα
καὶ τὸν Τισσαφέρην, ἔφθασαν οἱ Ἕλληνες παρὰ τὸν Κεντρίτην,
παρὰ πόταμον τοῦ Τίγρητος. «Καὶ οἱ Ἕλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευ-

σαν ἄσμενοι ἰδόντες πεδίον». Καί «ἠύλισθησαν μάλα ἠδέως καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντες καὶ πολλὰ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες» καὶ τώρα «ἀπηλλαγμένοι τούτων ἠδέως ἐκοιμήθησαν». Ἐπὶ τὴν ἐπαύριον παρουσιάσθησαν νέα ἐμπόδια. Πολυάριθμοι ἵππεῖς καὶ πεζοί, Ἄρμενιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι κατεῖχον τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ μὲ ἀπόφασιν νὰ μὴν τοὺς ἐπιτρέψουν τὴν διάβασιν. Οἱ Ἕλληνες ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ἐκδιώκουν, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ἔφθανεν ὑπεράνω τῶν μαστῶν καὶ τοὺς ἤρπαξε τὰ ὄπλα, μεγάλοι δὲ καὶ ὀλισθηροὶ λίθοι εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ κατέστησαν ἀδύνατον τὴν διάβασιν. Τὴν νύκτα ὁ Ξενοφῶν «εἶδεν ὄναρ· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὐταὶ δὲ αὐτῷ αὐτόματοι περιρρυθῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ διαβαίνειν ὅπως ἐβούλετο».

Καὶ πρὸς ἐπαλήθευσιν τοῦ ὀνείρου τὴν ἐπαύριον δύο νεανίσκοι ἀνεκάλυψαν τυχαίως πόρον τινὰ καὶ τὸ ἀνέφερον εἰς τὸν Ξενοφῶντα. Διὰ τοῦ πόρου τούτου διέβησαν οἱ Ἕλληνες τὸν Κεντρίτην προσβαλλόμενοι ἔμπροσθεν μὲν ἀπὸ τοὺς Ἄρμενίους καὶ ὀπίσθεν ἀπὸ τοὺς παρακολουθοῦντας Καρδούχους.

Πορεία διὰ τῆς Ἄρμενείας.

(4, 1 — 22)

- Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Ἄρμενείας πεδίον ἅπαν καὶ λείους γηλόφους οὐ μείον ἢ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἦσαν ἐγγυρὸς τοῦ ποταμοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς
- ² Καρδούχους. εἰς δὲ ἦν ἀφίκοντο κώμην μεγάλην τε ἦν καὶ βασιλείον εἶχε τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταῖς οἰκίαις
- ³ τύρσεις ἐπῆσαν· ἐπιτήδεια δ' ἦν δαφυλίη. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα μέχρι ὑπερήλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεθόαν ποταμόν. οὗτος δ' ἦν καλὸς μὲν, μέγας δ' οὐ· κῶμαι
- ⁴ δὲ πολλαὶ περὶ τὸν ποταμόν ἦσαν. ὁ δὲ τόπος οὗτος Ἄρμενία ἐκαλεῖτο ἢ πρὸς ἑσπέραν. Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιρίδαζος, ὁ καὶ βασιλεὶ φίλος γενόμενος, καὶ ὁπότε παρείη, οὐ-

δαίς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν. οὗτος προ-⁵
 σήλασεν ἱππέας ἔχων, καὶ προπέμψας ἑρμηνέα εἶπεν ὅτι
 βούλοιο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχουσι. τοῖς δὲ στρατηγοῖς ἔδο-
 ξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἠρώτων τί θέλει.
 ὁ δὲ εἶπεν ὅτι σπείσασθαι βούλοιο ἐφ' ᾧ μήτε αὐτὸς τοὺς⁶
 Ἕλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰκίας, λαμβά-
 νειν τε τάπιτήθεια ὅσων δέοιντο. ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατη-
 γοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου⁷
 παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει
 ἔχων τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἀπέχων ὡς δέκα σταδίου· καὶ
 ἀφίκοντο εἰς βασιλεία καὶ κώμας περίξ πολλὰς πολλῶν
 τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνε-⁸
 ται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνήσαι
 τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ
 ἑώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἐδόκει εἶναι διὰ τὸ
 πλῆθος τῆς χιόνος. ἐνταῦθα εἶχον ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ, ἱερεῖα,⁹
 σῖτον, οἶνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὄσπρια παντο-
 दाπά. τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέ-
 δου ἔλεγον ὅτι κατῖδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.
 ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν,¹⁰
 ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. ἐντεῦθεν συνῆλθον·
 καὶ γὰρ ἐδόκει διαιθριάζειν. νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐν-¹¹
 ταῦθα ἐπιπίπτει χιῶν ἄπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ
 ὄπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια
 συνεπόδισεν ἡ χιῶν· καὶ πολλὸς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατα-
 κειμένων γὰρ ἐλεινὸν ἦν ἡ χιῶν ἐπιπεπτωκυῖα ὅτῳ μὴ
 παραρρυσίῃ. ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς¹²
 σχίζειν ξύλα τάχ' ἀναστὰς τις καὶ ἄλλος ἐκείνου ἀφελόμε-
 νος ἔσχιζεν. ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον¹³
 καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ἠύρισκετο χριῖμα, ᾧ
 ἐχρῶντο ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλι-

νον ἐκ τῶν πικρῶν καὶ τερμίνθινον· ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ἠύρισκετο.

- 14 Μετὰ ταῦτα ἐδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς στέγας. ἔνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἠρόνῃ ἦσαν ἐπὶ τὰς στέγας καὶ τὰ ἐπιτήδεια· ὅσοι δὲ πρότερον ἀπήσαν τὰς οἰκίας ἐμπρήσαντες ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην
- 15 ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες. ἐντεῦθεν ἔπεμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας δόντες ἐπὶ τὰ ὄρη ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθορᾶν τὰ πυρά· οὗτος γὰρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἀληθεῦσαι τοιαῦτα, τὰ ὄντα τε ὡς
- 16 ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς οὐκ ὄντα. πορευθεῖς δὲ τὰ μὲν πυρά οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβῶν ἦκεν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν οὖανπερ καὶ
- 17 Ἀμαζόνες ἔχουσι. ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἶη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι. οἱ δὲ ἠρώτων αὐτὸν τὸ στρα-
- 18 τευμα ὁπόσον τ' εἶη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Τιριβάζος εἶη ἔχων τήν τε αὐτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυθας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὄρους ἐν τοῖς στενοῖς ἤπερ μοναχῇ εἶη πορεία, ἐνταῦθα ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν.
- 19 Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατευμα συναγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο
- 20 ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὄρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον οὐκ ἔμειναν τοὺς ὀπλίτας, ἀλλ' ἀνακραγόντες
- 21 ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. οἱ δὲ βάρβρροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ' ἔφευγον· ὁμοῦς δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἐάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἢ Τιριβάζου ἐάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλίνας ἀργυρόποδες καὶ ἐκπώματα καὶ οἱ ἀρτοκόποι καὶ οἱ οἰνοχόοι φά-

σκοντες εἶναι. ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν ὀπλιτῶν ²² στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μὴ τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλελειμμένοις. καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν, καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

Περίληψις (5, 1 — 23)

Ἡ περαιτέρω πορεία ἐγίνετο μὲ πολλὰς ταλαιπωρίας. Ἐβιάζοντο καθ' ἑκάστην νὰ καταλαμβάνουν τὰ ἄκρα πρὶν νὰ τὰ προκατάλαβουν οἱ ἐχθροί. Ἐπὶ ἡμέρας δὲν συναντοῦσαν χωρὶα καὶ ἐστεροῦντο τῶν ἐπιτηδείων. Διέβησαν δὲ καὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν βρεχόμενοι μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ. Εἶχαν νὰ παλαίσουν τὴν ὥρα κατὰ τοῦ χειμῶνος καὶ τῆς κακοκαιρίας «ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους». Ἡ χιὼν ἔφθασεν εἰς ὕψος ὀργυιᾶς. Ὑποζύγια καὶ ἀνδράποδα καὶ στρατιῶται ἀπέθνησκον ἀπὸ τὸ ψῦχος. Αἱ ταλαιπωρίαι δὲ ἦσαν ποικίλαι. Ἡμέραν τινὰ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν «ἐβουλιμίασαν». Ὁ Ξενοφῶν ὀπισθοφυλακῶν τοὺς ἔβλεπε νὰ πίπτουν χωρὶς νὰ ξεύρη τί παθαίνουν. Ἐπειτα ὁμως εὗραν νὸ ἀντιφάρμακον, τὸ ὅποιον ἦτο ἡ τροφή «ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο». Ἄλλοι ἔπαθαν τοὺς ὀφθαλμούς, ἄλλοι ἔχαναν τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν. Ἄλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν παθήσεων ἠῦραν τὸ ἀντιφάρμακον, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμούς ἐπροστάτευον ἔχοντες ἐμπρὸς κάτι τι μαῦρον, τοὺς δὲ πόδας κινούμενοι διαρκῶς καὶ λύοντες τὴν νύκτα τὰ ὑποδήματα. Ἄλλους στρατιώτας κατελάμβανεν ἀποκάρωσις καὶ νάρκη καὶ δὲν ἤθελαν νὰ κινηθοῦν καὶ νὰ προχωρήσουν. Τούτους ὁ Ξενοφῶν κατέβαλεν ἀπεγνωσμένας προσπάθειας διὰ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ προχωρήσουν, ἄλλοτε βιάζων καὶ ἄλλοτε φεθερίζων ὅτι ἐρχονται οἱ ἐχθροί. Ἐκεῖνοι ὁμως ἐφώναζαν «σφάξεμας, δὲν ἡμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν».

Ἐνεκα δὲ τῆς καταστάσεως αὐτῆς ὁ δρόμος ἔλος εἰς ἄλλην τὴν ἑκτασιν εἶχε στρατιώτας ξαπλωμένους χωρὶς καμμίαν προφύλαξιν. Καὶ ἠὺλίζοντο πολλάκις «ἄνευ πυρὸς καὶ ἄδειπνοι».

Φιλοξενία εἰς κώμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 21 — 36)

- 21 Ἐπει δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν πέμψας πρὸς τοὺς ἀσθενούντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκάζειν προΐεναι.
- 22 Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώμης σκεφομένους πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενούντας τούτοις παρέδωσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καὶ πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι ἦσαν πρὸς τῇ κώμῃ ἔνθα Χειρίσοφος ἠύλιζετο. ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες ἄς ἐώρων κώμας ἐπορεύοντο ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. ἔνθα δὴ 24 Πολυκράτης Ἀθηναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτὸν καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κώμαρχον, καὶ πῶλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα.
- 25 Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἰγες, οἶες βόες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. ἦσαν δὲ 26 καὶ πυροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὄσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατήρσιν. ἐνήσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μεῖζους οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει ὁπότε τις διψῆη λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἠδὺ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.
- 27

Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύν-²⁸
δειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων ὅτι
οὔτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τὴν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμ-
πλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἣν ἀγαθόν τι τῷ στρα-
τεύματι ἐξηγησάμενος φαίνεται ἔστ' ἂν ἐν ἄλλῳ ἔθναι γέ-
νωνται. ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχεῖτο, καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον²⁹
ἔφρασεν ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. ταύτην μὲν τὴν νύκτα
διασκηνήσαντες οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις
πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κώμαρχον
καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ὁμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κώμαρχον³⁰
πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέ-
πετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ
εὐωχομένους καὶ εὐθυμουμένους, καὶ οὐδαμῶθεν ἀφίσαν
πρὶν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· οὐκ ἦν δ' ὅπου οὐ παρετί-³¹
θεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα ἄρνεια, ἐρίφεια, χοί-
ρεια, μόσχεια, ὀρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἄρτοις τοῖς μὲν πυρί-
νοις τοῖς δὲ κριθίνοις. ὁπότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῃ³²
βούλοιο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν κρατῆρα, ἔνθεν ἐπικύ-
ψαντα ἔδει βροφῶντα πίνειν ὥσπερ βοῦν. καὶ τῷ κωμάρχῳ
ἐδίδωσαν λαμβάνειν ὅ,τι βούλοιο. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέ-
χετο, ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἑαυτὸν ἀεὶ
ἐλάμβανεν. ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον³³
κἀκείνους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ξηροῦ χιλοῦ
στεφάνοις, καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς
βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισὶν ἐδείκνυσαν ὥσπερ
ἐνεοῖς ὅ,τι δέοι ποιεῖν.

Ἐπεὶ δ' ἀλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ³⁴
Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κώμαρχον διὰ τοῦ περ-
σίζοντος ἐρμηγέως τίς εἴη ἡ χώρα. ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι Ἀρμε-
νία. καὶ πάλιν ἠρώτων τίνοι οἱ ἵπποι τρέφονται. ὁ δ' ἔλεγεν
ὅτι βασιλεὶ δασμὸς· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι Χά-

35 λυδας, καὶ τὴν ὁδὸν ἔφραζεν ἢ εἶη. καὶ αὐτὸν τότε μὲν
ᾤχετο ἄγων ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵπ-
πον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχῳ ἀναθρέψαν-
τι καταθῆσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δε-
διῶς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκᾶκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς
δὲ τῶν πῶλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων στρατηγῶν καὶ
36 λοχαγῶν ἔδωκεν ἑκάστῳ πῶλον. ἦσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι
μείονες μὲν τῶν Περσικῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολὺ. ἐν-
ταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχος περὶ τοὺς πόδας τῶν
ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιειλεῖν, ὅταν διὰ τῆς
χιόνος ἄγωσιν· ἄνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύνοντο μέχρι τῆς
γαστροῦς.

Περίληψις (6, 1 — 27. 7, 1 — 20)

Προχωρήσαντες οἱ Ἕλληνες ἐπὶ σταθμοὺς ἀκόμη ἔφθασαν
εἰς τὸν ποταμὸν Φᾶσιν, ὅπου συνήντησαν συνηθροισμένους ἀπέ-
ναντί των τοὺς Χάλυθας, Ταόχους καὶ Φασιανοὺς κατέχοντας
ὄχυράς θέσεις. Μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιμόνους ἐπιθέσεις, ἔτρε-
ψαν καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἐκεῖθεν ἐπροχώρησαν πέντε στα-
θμοὺς εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Οὗτοι κατεῖχον ἰσχυρὰ χωρία,
ὅπου εἶχαν ἀποκομίσει εἰς τὰ ἐπιτήδεια, ἄνδρας, γυναῖκας καὶ
κτήνη πολλά. Καὶ ὅταν οἱ Ἕλληνες μὲ ἐπιμόνους ἀγῶνας κατέ-
λαβον τὸ χωρίον, οἱ Ταόχοι δὲν παρεδόθησαν, ἀλλὰ κατεκρημνί-
σθησαν ἀπὸ τοὺς βράχους «αἱ γὰρ γυναῖκες ῥίπτουσαι τὰ παιδία,
εἶτα ἑαυτὰς ἐπικατερρίπτουν καὶ οἱ ἄνδρες ὡσαύτως. Ἐνταῦθα
δὴ καὶ Αἰνεΐας Στυμφάλιος λοχαγὸς ἰδὼν τινα θέοντα ὡς ῥίψοντα
ἑαυτόν, στολὴν καλὴν ἔχοντα, ἐπιλαμβάνεται ὡς κωλύσων· ὁ δὲ
αὐτὸν ἐπισπᾶται καὶ ἀμφοτέροι ᾤχοντο κατὰ τῶν πετρῶν φερόμε-
νοι καὶ ἀπέθανον. Ἐνταῦθεν ἄνθρωποι μὲν πάνυ ὀλίγοι ἐλήφθη-
σαν, βόες δὲ καὶ ὄνοι πολλοὶ καὶ πρόβατα».

Ἡ πορεία ἐξηκολούθησε διὰ τῆς χώρας τῶν Χαλύθων καὶ τῶν
Σκυθηνῶν, τῆς ὁποίας ὁ ἡγεμὼν τοὺς ἔδωκεν ὁδηγὸν διὰ νὰ τοὺς
φέρει πρὸς τὴν Αἴλασσαν.

Θάλαττα, δάλαττα.

(7, 21 — 27)

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῆ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα ²¹
δὲ τῷ ὄρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ
ὄρους, κραυγὴ πολλή ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ ²²
οἱ ὀπισθοφύλακες ᾤθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι
πολεμίους· εἶποντο γὰρ ὄπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας,
καὶ αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώ-
γησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν
βοῶν ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ δὲ βοῇ πλείων τε ²³
ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ
ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας καὶ πολλῶ μείζων ἐγίγνετο ἢ βοῇ ὅσῃ
δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μείζον τι εἶναι τῷ Ξενο- ²⁴
φῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππέας
ἀναλαθῶν παρεβόηθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν
στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἔνθα δὴ
ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπισθοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύ-
νετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ²⁵
ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λο-
χαγούς δακρύοντες. καὶ ἑξαπίνης ὅτου δὴ παρεγγυήσαντος
οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν.
ἐνταῦθα ἀνέτίθεσαν δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βα- ²⁶
κτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε
κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. μετὰ ²⁷
ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες
ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσι-
κὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἧται δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους,
καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. κώμην δὲ δεί-
ξας αὐτοῖς οὗ σκηνήσουσι καὶ τὴν ὁδὸν ἦν πορεύσονται εἰς
Μάκρωνας, ἐπεὶ ἑσπέρα ἐγένετο, ὄχθετο ἀπιῶν.

Περίληψις (8, 1 — 18)

Οἱ Ἕλληνες διέβησαν τὴν χώραν τῶν Μακρῶνων ὡς φίλοι. Ὑστερα δὲ ἀπὸ αὐτὴν ἔφθασαν εἰς τὴν χώραν τῶν Κόλχων, οἱ ἑποιοὶ ἤθελαν νὰ τοὺς ἐμποδίσουν, ἀλλὰ νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν.

Τὸ Τρελλὸ μέλι.

(8, 19 — 21)

19 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἀναβάντες ἐστρατοπεδεύοντο ἐν πολ-
20 λαῖς κώμαις καὶ τάπιτῆδεα πολλὰ ἐχούσαις. καὶ τὰ μὲν
ἄλλα οὐδὲν ὅ,τι καὶ ἐθαύμασαν· τὰ δὲ σμήνη πολλὰ ἦν αὐ-
τόθι, καὶ τῶν κηρίων ὅσοι ἔφαγον τῶν στρατιωτῶν πάντες
ἄφρονές τε ἐγίγνοντο καὶ ἤμουν καὶ κάτω διεχώρει αὐτοῖς
καὶ ὀρθὸς οὐδεὶς ἐδύνατο ἵστασθαι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀλίγον
ἐδηροκότασ σφόδρα μεθύουσιν ἐφύκεσαν, οἱ δὲ πολὺ μαινο-
21 μένοις, οἱ δὲ καὶ ἀποθνήσκουσιν. ἔκειντο δὲ οὕτω πολλοὶ
ὥσπερ τροπῆς γεγενημένης, καὶ πολλὴ ἦν ἀθυμία. τῇ δ'
ὕστεραίᾳ ἀπέθανε μὲν οὐδεὶς, ἀμφὶ δὲ τὴν αὐτὴν πῶς ὦραν
ἀνεφρόνου. τρίτῃ δὲ καὶ τετάρτῃ ἀνίσταντο ὥσπερ ἐκ φαρ-
μακοποσίας.

Ἄφιξις εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22 — 25)

22 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας
ἑπτὰ, καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα πόλιν Ἑλ-
ληνίδα οἰκουμένην τῇ Εὐξείνῃ Πόντῳ Σινωπέων ἀποικίαν
ἐν τῇ Κόλχων χώρα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς
23 τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις· κἀντεῦθεν ὀρμώ-
μενοι ἐλήξοντο τὴν Κολχίδα. ἀγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ
στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι, καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλλη-

νας και ξένια ἔδωσαν βοῦς και ἀλφίτα και οἶνον. συνδιε- 24
πράττοντο δὲ και ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ
πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων, και ξένια και παρ' ἐκείνων
ἦλθον βόες.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν ἦν ἠϋξάντο παρεσκευάζοντο· 25
ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῆσαι τῷ Διὶ σωτήρια και
τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα και τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἃ ἠϋξάντο.
ἐποίησαν δὲ και ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει ἔνθα περ ἐσκή-
νουν.

(17-81)

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΕΚ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ ΕΙΣ ΚΟΤΥΩΡΑ

Αί ἐν Τραπεζοῦντι ἀποφάσεις.

(1, 2 — 17)

- 2 Ἐκ δὲ τούτου ξυνελθόντες ἐβουλευόντο περὶ τῆς λοιπῆς πορείας· ἀνέστη δὲ πρῶτος Λέων Θούριος καὶ ἔλεξεν ὧδε. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ἀπείρηκα ἤδη ξυσκευαζόμενος καὶ βαδίζων καὶ τρέχων καὶ τὰ ὄπλα φέρων καὶ ἐν τάξει ὄν καὶ φυλακᾶς φυλάττων καὶ μαχόμενος, ἐπιθυμῶ δὲ ἤδη παυσάμενος τούτων τῶν πόνων, ἐπεὶ θάλατταν ἔχομεν, πλεῖν τὸ λοιπὸν καὶ ἐκταθεῖς ὡσπερ Ὀδυσσεὺς ἀφι-
- 3 κέσθαι εἰς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται ἀνεθορύθησαν ὡς εὖ λέγει· καὶ ἄλλος ταῦτᾶ ἔλεγε, καὶ πάντες οἱ παριόντες. ἔπειτα δὲ Χειρίσοφος ἀνέστη καὶ εἶπεν
- 4 ὧδε. Φίλος μοί ἐστιν, ὦ ἄνδρες, Ἄναξιθις, ναυαρχῶν δὲ καὶ τυγχάνει. ἦν οὖν πέμψητέ με, οἶομαι ἂν ἔλθειν καὶ τριήρεις ἔχων καὶ πλοῖα τὰ ἡμᾶς ἄξοντα· ὑμεῖς δὲ εἴπερ πλεῖν βούλεσθε, περιμένετε ἔστ' ἂν ἐγὼ ἔλθω· ἤξω δὲ ταχέως. ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατιῶται ἤσθησάν τε καὶ ἐψηφίσαντο πλεῖν αὐτὸν ὡς τάχιστα.
- 5 Μετὰ τούτον Ξενοφῶν ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὧδε. Χειρίσοφος μὲν δὴ ἐπὶ πλοῖα στέλλεται, ἡμεῖς δὲ ἀναμενοῦμεν.
- 6 ὅσα μοι οὖν δοκεῖ καιρὸς εἶναι ποιεῖν ἐν τῇ μονῇ, ταῦτα ἐρῶ. πρῶτον μὲν τὰ ἐπιτήδεια δεῖ πορίζεσθαι ἐκ τῆς πολεμίας· οὔτε γὰρ ἀγορὰ ἔστιν ἱκανὴ οὔτε ὅτου ὠνησόμεθα εὐπορία εἰ μὴ ὀλίγοις τισίν· ἢ δὲ χώρα πολεμία· κίνδυνος

II. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

BIBAIION ΠΡΩΤΟΝ

(1, 1 — 3)

γίγνομαι ἀντί ἐγενόμην = γεννώμαι, ἐγεννήθην. — **ὑποπτεύω** = ὑποπτεύομαι, ὑποψιάζομαι. — **βούλομαι** = θέλω. — **πάρειμι** = εἶμαι παρών. — **παρῶν ἐτύχανε** = ἦτο παρῶν, ἐτύχαινε νά εἶναι παρῶν. — **μεταπέμπομαι** = προσκαλῶ. — **ἀποδείκνυμι** = διορίζω. — **τελευτῶ** = ἀποθνήσκω. — **καθ' ἴσταμαι** = διορίζομαι. — **διαβάλλω** = συκοφαντῶ. — **ἐπιβουλεύω** = σκέπτομαι νά βλάψω. — **ἀποκτείνω** = φονεύω. — **ἐξαιτοῦμαι** = σφίζω μέ παρὰ κλήσεις. — **ἀποπέμπω** = στέλλω ὀπίσω. — **πρεσβύτερος** = μεγαλύτερος τήν ἡλικίαν. — **τελευτή τοῦ βίου** = τέλος τοῦ βίου, θάνατος. — **τῶ παιδε ἀμφοτέρω**, δυϊκ. ἀριθ. ὄν. καί αἰτ. = τοῦς παιδας ἀμφοτέρους. — **ἀρχή** = ἐξουσία, ἐπαρχία, σατραπεία. — **ἐπεί**, σύνδ. αἰτιολ. = ἐπειδή, σύνδ. χρον. = ὅτε, ἀφού. — **ὧς**, σύνδ. εἰδικός = ὅτι δῆθεν. — **σατράπης**: ἐλέγετο ὁ διοικητής μιᾶς τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων τοῦ ἀρχαίου Περσικοῦ κράτους: μέσα εἰς τήν διοίκησίν του εἶχε βασιλικήν ἐξουσίαν, ἡδύνατο δὲ καί πόλεμον νά κηρύττῃ ἐναντίον ἄλλου σατράπου. — **στρατηγόν**: ἀνώτατος στρατιωτικός ἐπιθεωρητής, ὁ ὅποιος ἐπεθεώρει κατ' ἔτος τὰς στρατιωτικάς δυνάμεις ὀρισμένης Περσικῆς διοικήσεως. — **Καστιωλοῦ πεδίον**: ἐκάστης διοικήσεως ὁ στρατός συνηθροίζετο κάθε ἔτος εἰς ὀρισμένον μέρος, πεδιάδα, πρὸς ἐπιθεώρησιν. Ὁ Καστιωλός ἦτο εἰς τήν Λυδίαν πλησίον τῶν Σάρδεων. — **ἀναβαίνει**: ἢ πρόθεσις ἀνά δηλοῖ πορείαν ἐκ τῶν παραλίων εἰς τὰ μεσόγεια. — **ὀπλίτης**: στρατιώτης ἔχων μαζί μέ τὰ ἐπιθετικά του ὅπλα (δόρυ, ἀκόντιον, μάχαιραν) καί ἀμυντικά (περικεφαλαίαν, θώρακα, κνημίδας καί ἀσπίδα). — **Δαρείος**: οὗτος ἐπικαλούμενος Νόθος ἐβασίλευσε τὸ 424 — 405 π.Χ.

Σεν. Κύρου Ἀνάβασις. Ἐκδοσις Α'.

8

(1, 4 — 6)

ἀπέρχομαι = ἐπιστρέφω. — **ἀτιμάζομαι** = προσβάλλομαι. — **βουλεύομαι** = σκέπτομαι. — **εἰμι ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ** = εἶμαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ. — **ὑπῆρξε τῷ Κύρῳ** = ὑπεστήριξε τὸν Κύρον. — **φιλῶ** = ἀγαπῶ. — **ἀφικνοῦμαι** = ἔρχομαι, φθάνω. — **διατίθημι** = διαθέτω. — **ἀποπέμπομαι** = στέλλω ὀπίσω. — **εὐνοικῶς ἔχω** = εὐνοῶ, συμπαθῶ. — **ἐπικρυπτόμενος** = κρυφά, μὲ προφύλαξιν. — **ὅπως λάβοι** = διὰ νὰ εὕρῃ, καταλάβῃ. — **ὡς (ἀπῆλθε)** σύνδ. χρον. = ἀφοῦ. — **μήποτε** = ποτὲ πλέον εἰς τὸ ἐξῆς. — **ὡς, ὅτι** μὲ ἐπιθ. καὶ ἐπιπρ. ὑπερθετικοῦ βαθμοῦ εἶναι ἐπιτακτικά. — **ὡς μάλιστα** = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον. — **ὅτι ἀπαρσκεινότερον** = ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἀπαράσκευον. — **ἀπῆλθεν** ἀπὸ τὰ Σοῦσα εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς σατραπείας του, τὰς Σάρδεεις. — **βάρβαροι**· ἐνταῦθα οἱ Πέρσαι, κυρίως δὲ ἐλέγοντο βάρβαροι πάντες οἱ μὴ Ἑλληνας.

(1, 6 — 8)

ποιοῦμαι τὴν συλλογὴν = συλλέγω. — **ἀφίσταμαι** = ἀποστατῶ. — **ἐκβάλλω** = διώκω, ἐξορίζω. — **ὑπολαμβάνω** = ὑποδέχομαι φιλοφρόνως. — **φεύγοντες** = φυγάδες, ἐξόριστοι. — **κατάγω** = φέρω τοὺς ἐξοριστοὺς εἰς τὴν πατρίδα των. — **ἐκπίπτω** = ἐξορίζομαι, φεύγω μακρὰν τῆς πατρίδος. — **ἀξιῶ** = κρίνω καλόν, θέλω. — **ἄχθομαι** = λυποῦμαι. — **φυλακαὶ** = φρουραὶ πρὸς φύλαξιν πόλεων. — **ἐπιβουλὴ** = συνομοσία. — **δασμὸς** = φόρος. — **οἷ**, προσ. ἀντων. γ' πρ. = αὐτῷ. — **αὖ** = πάλιν. — **ἦν**, σύνδ. ὑποθετ. = ἄν. — **Μίλητος**· ἡ μεγίστη τῶν Ἴωνικῶν πόλεων, μητρόπολις πολλῶν ἀποικιῶν. — **φυλακάς**· αἱ φρουραὶ τῶν Ἴωνικῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἀπὸ Ἑλλήνων μισθοφόρους καὶ εἶχον δικηγὰς ἐπίσης Ἑλλήνας.

(1, 9 — 11)

συγγίγνομαι = ἔρχομαι εἰς σχέσεις, γνωρίζομαι. — **ἀγαμαι** = χαίρω, εὐχαριστοῦμαι, θαυμάζω. — **οἰκῶ** = κατοικῶ. — **συμβάλλομαι** = συνεισφέρω, πληρώνω. — **λανθάνω** = μένω ἀπαρητήρητος. — **ἐλάνθανε τρεφόμενον** = ἐτρέφετο κρυφά. — **αἰτῶ** = ζητῶ. — **περιγίγνομαι** = ὑπερτερῶ, νικῶ. — **δέομαι** = πα-

ρακαλῶ. — **καταλύω** (τὸν πόλεμον) = καταπαύω τὴν ἔχθραν. — **συμβουλευόμεαι** = ζητῶ τὴν γνώμην. — **παραγίγνομαι** = ἔρχομαι. — **παρέχω πράγματα** = ἐνοχλῶ. — **φυγὰς** = ἐξόριστος. — **ἐκῶν** = μὲ τὴν θέλησίν του, ἔκουσῶς. — **εἰς δισχιλίους** = περίπου δισχιλίους. — **ξένος** = 1) φίλος, φιλοξενηθεὶς ἄλλοτε, 2) μισθοφόρος στρατιώτης. — **ἀντιστασιώτης** = πολιτικὸς ἀντίπαλος. — **καταντιπέρας** = ἀντικρῦ. — **οἴκοι** = εἰς τὴν πατρίδα, εἰς τὸ σπίτι. **ἄλλο**. . . **στράτευμα**. . . δηλ. πλὴν τοῦ ἐν Ἴωνίᾳ. — **δαρεικός** χρυσοῦν νόμισμα περσικόν, ὀνομασθὲν οὕτως ἀπὸ τοῦ Δαρείου τοῦ Ὑστάτου. — **Ἄβυδος** πόλις τοῦ Ἑλλησπόντου ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς παραλίας. — **Στύμφαλος** πόλις τῆς Ἀρκαδίας πλησίον τῆς Στυμφαλίδος λίμνης.

(2, 1 — 4)

ἔδοκει αὐτῷ = ἔκρινε καλόν. — **πρόφασιν ποιοῦμαι** = προφασίζομαι. — **ἦκω** = (ἔρχομαι) ἦλθα. — **συναλλάσσομαι** = συμβιβάζομαι, συμφιλιοῦμαι. — **προΐσταμαι** = εἶμαι ἀρχηγός. — **καταπράττω** = φέρω εἰς πέρας. — **πιστεύω** = ἔχω ἐμπιστοσύνην. — **κατανοῶ** = παρατηρῶ προσεκτικᾶ. — **ἠγοῦμαι** = νομίζω. — **ξενικόν** = μισθοφορικόν στράτευμα. — **στόλος** = προετοιμασία πολεμική. — **ἄνω** ἀπὸ τὴν παραλίαν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλέως. — **πρόσθεν** = πρωτότερα. — **οἴκαδε** = εἰς τὴν πατρίδα. — **ἠδέως** = εὐχαρίστως. — **ἦ**, ἐπιρρ. = ὅπως. — **ὡς** (βασιλέα), πρόθεσις καταχρηστικῆ = πρὸς. — **γυμνήτες** (ὁ γυμνῆς) στρατιῶται ψιλοί, χωρὶς ἀμυντικὰ ὅπλα. — **Πισίδαι** λαὸς πολεμικὸς κατοικῶν εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας, μεταξὺ Καρίας, Φρυγίας καὶ Κιλικίας. — **Σάρδεις** πρωτεύουσα τῆς Λυδίας καὶ ὅλης τῆς σατραπείας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἐρμου.

(2, 5 — 9)

εἶρηκα, παρακειμεν. τοῦ λέγω. — **ὀρμῶμαι** — ξενικῶ. — **ἐξελαύνω** = προχωρῶ. — **ἐπῆν**, τοῦ ἔπειμι = ὑπῆρχεν ἐπάνω. — **ἐξευγμένη**, παθ. παρακ. τοῦ ζευγνύω. — **θηρεῶ** = κυνηγῶ. — **ἐμβάλλει** = συμβάλλει, χύνεται. — **ἐκδέρω** = γδέρνω. — **εὖρος** = πλάτος. — **παράδεισος** = κήπος μέγας. — **οἰκουμένη** = κατοικουμένη. — **εὐδαίμων** = πλουσία, εὐτυχησμένη. — **ἐρυμνός** = ὀχυρός. — **ἄντρον** = σπήλαιον. — **περὶ σοφίας** = περὶ μου-

σικῆς τέχνης. — **σταθμὸς** = πορεία μιᾶς ἡμέρας καὶ τὸ κατάλυμα ὅπου μένουν μετὰ τὴν πορείαν. — **παρασάγγης, στάδιον** (στάδιοι) **πλήθρον, πούς**: εἶναι αἱ συνήθεις μετρικαὶ μονάδες μήκους· 3 πόδες ἰσοδυναμοῦν μὲ 1 περίπου μέτρον. Τὸ πλήθρον ἰσοῦται μὲ 30 μέτρα (εἶναι τὸ $\frac{1}{6}$ τοῦ σταδίου). Τὸ στάδιον ἰσοῦται μὲ 184 μ., ὁ δὲ παρασάγγης μὲ 30 σταδίους, ἤτοι 5,5 χιλιόμετρα. Οἱ παρασάγγαι, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ξεν. δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ φανερώνουν πάντοτε τὸ ἀκριβὲς μήκος τῆς ὁδοῦ, γενικῶς φανερώνουν ἀπόστασιν, τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ διανύσῃ εἰς 1 περίπου ὥραν. — **πελιαστῆς**: ὀπλίτης μὲ μικρὰν ἀσπίδα (πέλτην). — **Δόλοπες**: λαὸς κατοικῶν μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. — **Αἰνιᾶνες**: λαὸς τῆς Θεσσαλίας κατοικῶν κοντὰ εἰς τὴν Ὀσσαν καὶ τὴν Οἶτην. — **Ὀλύνθιοι**, κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου εἰς τὴν Χαλκιδικήν. — **βασιλεια** = βασιλικά ἀνάκτορα. — **Μαρσύας**: οὗτος παίζων τὸν αὐλὸν τοῦ ἔλεγεν ὅτι ἦτο μουσικώτερος τοῦ Ἀπόλλωνος.

(3, 1 — 2)

οὄφημι = ἀρνοῦμαι. — **ἰέναι**, ἀπαρ. τοῦ ἔρχομαι = πορεύεσθαι, — **βιάζομαι τινα** = προσπαθῶ νὰ ἐξαναγκάσω τινά. — **προϊέναι** = προχωρεῖν. — **βάλλω** (λίθοις) = ῥίπτω λίθους, πετροβολῶ. — **καταπετροῦμαι** = φονεύομαι διὰ λίθων. — **συνάγω** = συναθροίζω. — **ἑστώς**, μ. παρκαίμ. τοῦ ἵσταμαι = στέχομαι. — **ἔγγων**, ἀορ. τοῦ γινώσκω = ἐννοῶ. — **ἐκκλησία** = συνάθροισις. — **τοῦ πρόσω** = πρὸς τὰ ἐμπρός. — **οὐκ ἐπὶ τούτῳ** = ὅχι μὲ αὐτὴν τὴν συμφωνίαν.

(3, 3 — 8)

χαλεπῶς φέρω = χαλεπαίνω, στενοχωροῦμαι — **κατατίθεμαι** = βάζω χωριστὰ πρὸς χρῆσιν μου. — **καθηδυπαθῶ** = ἐξοδεύω εἰς ἡδονάς, — **τιμωροῦμαι** = ἐκδικούμαι, τιμωρῶ. — **ἐξελαύνω** = ἐκδιώκω. — **ἀφαιροῦμαι** = ἀφαιρῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἐνοικῶ** = κατοικῶ μέσα. — **εὖ πάσχω** = εὐεργετοῦμαι. — **χρῶμαι** = μεταχειρίζομαι, ἔχω. — **οἶδα** = γνωρίζω. — **αἰροῦμαι** = προτιμῶ. — **πείσομαι**, μέλλων τοῦ πάσχω. — **ἔρεϊ**, μέλλ. τοῦ λέγω. — **εἰλόμην**, μεσ. ἀορ. β' τοῦ αἰροῦμαι. — **ἐπομαι** = ἀκολουθῶ. — **οἶμαι** = νομίζω. — **ἀλέξομαι** = ἀπομακρύνω, ἀμύνομαι. — **χαλεπὸς** = δύσκολος, — **τίμιος** = ἐντιμος. —

ἔρημος = στερημένος. — **λάθρα** = κρυφά. — **ὄπη** = ὄπου, ἀπὸ ὅποιον δρόμον. — **ὡς καταστησομένων τούτων εἰς τὸ δέον** = διότι θὰ τακτοποιηθοῦν αὐτὰ ὅπως πρέπει.

(4, 6 — 10)

διήλθε λόγος = διεδόθη φήμη. — **οἰκίρω** = λυποῦμαι. — **ὄρμῳ** (ὄρμέω) = ἀγκυροβολῶ. — **ἐντίθεμαι** = θέτω μέσα. — **φιλοτιμοῦμαι** = προσβάλλεται ἢ φιλοτιμία μου, προσβάλλομαι. — **ἀλίσκομαι** = πιάνομαι, κυριεύομαι. — **ἀπολείπω** = ἀφήνω καὶ φεύγω. — **ἀποδιδράσκω** = φεύγω κρυφὰ καὶ γλυτώνω. — **οἴχομαι** = φεύγω. — **κακῶς ποιῶ** = κακοποιῶ, βλάπτω. — **ἀποφεύγω** = φεύγω. — **ἀποσυλῶ** = λαμβάνω ὡς λάφυρον. — **ἰέτωσαν**, προστακτ. τοῦ ἔρχομαι = ἄς φύγουν. — **ἐῶ** (ἐάω) = ἀφήνω. — **ἀπολαμβάνω** = λαμβάνω ὀπίσω. — **τριήρης** = πλοῖον πολεμικόν. — **πλειστοῦ ἄξια** = πολυτιμότητα. — **ἀρετῇ** = ἀνδρεία, ἐκδούλευσις. — **πραῦς** = τιθασσευμένος, ἡμερος. — **ἐμπόριον** = ἐμπορικὸς λιμὴν. — **ὄλκας** = πλοῖον φορηγόν. — **εὖ** = καλῶς. — **εἰς ζώνην δεδομένοι**· ὁ βασιλεὺς ὡς δῶρον παραχωροῦσε εἰς τινὰ τὰς προσόδους πόλεως ἢ ἐπαρχίας, ἄλλας διὰ τὴν διατροφήν καὶ ἄλλας διὰ τὴν ἐνδυμασίαν του. Ἐδῶ τὰ χωρία αὐτὰ θὰ ἐκάλυπταν τὰ ἔξοδα διὰ τὴν ζώνην τῆς βασιλομήτορος. — Εἰς τὸν Θεμιστοκλέα ἐχάρισεν ὁ Ἄρταξέρξης τρεῖς πόλεις Μαγνησίαν καὶ Λάμβακον καὶ Μουσύντα εἰς ἄρτον καὶ οἶνον καὶ ὄψον. (Πλ. Θεμιστ. 29).

(4, 11 — 19)

κελεύω = προτρέπω, παραγγέλλω. — **ἀναπειθῶ** = καταπειθῶ. — **χρῆναι**, ἀπαρέμ. τοῦ χρῆ = πρέπει. — **ψηφίζομαι** = ἀποφασίζω. — **εἴσεται**, μελλ. τοῦ οἶδα. — **χάριν οἶδα** = ὀφείλω εὐγνωμοσύνην. — **ἀποδίδωμι** = δίδω τὸ χρέος μου. — **χάριν ἀποδίδωμι** = ἀποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. — **ἐπίσταμαι** = γνωρίζω. — **ἢν ἀποψηφίσονται** = ἂν ἀρνηθῶσι (διὰ τῆς ψήφου). — **τεύξεσθε**, μ. μελλ. τοῦ τυγχάνω = ἐπιτυγχάνω. — **ἦσθη**, π. ἄορ. τοῦ αἰσθάνομαι = πληροφοροῦμαι, μανθάνω. — **ἦσθη**, π. ἄορ. τοῦ ἡδομαι = εὐχαριστοῦμαι. — **μελήσει**, μελλ. τοῦ μέλει μοι. — **ἐμοὶ μέλει** = ἐγὼ φροντίζω. — **μνᾶ** = χρηματικὸν ποσὸν 100 δρχ. — **ἐντελής** = ἀκέραιος. — **τοῦμπαλιν** = ὀπίσω. — **Γλοῦς**.

Αιγύπτιος, πιστός φίλος τοῦ Κύρου. — *ἐδόκει θεῖον εἶναι*· εἶναι ὑπερβολή· ὁ Εὐφράτης εἶναι διαβατός καὶ πεζῇ· ἄλλως τε καὶ τὰ νερά του θὰ εἶχαν ὀλιγοστεύσει, ἀφοῦ ὁ στρατός τοῦ Κύρου τὸν διέβη περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου.

(5, 1 — 8)

ἀλίσκομαι = συλλαμβάνομαι. — *ἀπαγορεύω* = ἀποκάμνω, κουράζομαι. — *ὀμαλές*, ἐπιθ. ὀμαλῆς -ές καὶ ὀμαλός = εὐθύς, ἴσος. — *ἀψίνθιον* = ἀψιθιά. — *ὕλη* = ξύλον, ξυλώδη φυτά. — *στρουθοὶ αἱ μεγάλοι* = στρουθοκάμηλοι. — *ὠτίς -δος* = ἀγριόγαλλος. — *δορκάς* = ζερκάδι. — *ἀπαλός* = μαλακός. — *πολὺ θάπτιον* = πολὺ ταχύτερα. — *ταχὺ* = ταχέως. — *προσδραμόντες ἕστασαν* = τρέξαντες ἐμπρὸς πολλὰκις ἐστέκοντο. — *οὐκ ἦν λαβεῖν* = δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συλλάβουν. — *εἰ μὴ θηροῶεν διασιάντες* = ἐκτός ἐάν σταθέντες εἰς διάφορα σημεῖα (χωριστὰ) οἱ ἔπαιε ἐκυνήγουν αὐτοὺς διαδεχόμενοι ὁ ἕνας τὸν ἄλλον (εἰς τὸ κυνήγιον) — *ἀπέσπα* (δηλ. ἐαυτήν) = ἀπεσπᾶτο ἀπεμακρύνετο. — *ταῖς δὲ πτέρυξιν αἵρουσα ὥσπερ ἰστίῳ χρωμένῃ* συντ. χρωμένη δὲ ταῖς πτέρυξιν ὥσπερ ἰστίῳ αἵρουσα αὐτάς· — *ἐάν τις ταχὺ ἀνιστῆ* = ἐάν τις ταχέως σηκώνη· αὐτάς (ἐνν. καὶ δὲν τὰς ἀφήγη νὰ ἀναπαύωνται). — *Ἀραβία*· εἰς τὴν νῦν λεγομένην Μεσοποταμίαν, τῆς ὁποίας τὸ νότιον μέρος ἐκαλεῖτο Ἀραβία.

(7, 1 — 2)

δοκεῖ = φαίνεται, νομίζεται. — *ἠγοῦμαι* = προηγοῦμαι, διευθύνω. — *διατάττω* = βάζω εἰς τὴν τάξιν. — *ἡ ἔως, τῆς* ἔω = αὐγή, πρῶτα. — *κέρας* = τὸ ἄκρον τῆς παρατάξεως. — *εὐώνυμον* = ἀριστερόν. — *αὐτόμολοι* = στρατιῶται λιποτακτοῦντες ἀπὸ τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον.

(7, 3 — 9)

παραινῶ = συμβουλεύω. — *θαρρύνω* = δίδω θάρρος. — *ἀπορῶ* = στεροῦμαι, δὲν ἔχω. — *κέκτημαι* = ἔχω ὡς κτήμιά μου. — *εὐδαιμονίζω* = θεωρῶ εὐτυχεῖς, μακαρίζω. — *ἐπίασιν*, μελλ. τοῦ ἐπέρχομαι. — *ἀνάσχησθε*, μ. ἄορ. τοῦ ἀνέχομαι. — *αἰσχύνομαι* = ἐντρέπομαι. — *δέδοικα* = φοβοῦμαι. — *ἀμείνων, κρείττων*, συγκριτ. τοῦ ἀγαθός. — *ξηλωτός* = ἀξιοζήλευτος. — *μεσημ-*

βρία = Νότος. — **ἄρκτος** = Βορρᾶς. — **χειμῶν** = ψύχρα, κρύο. — **ἐγκρατής** = κύριος. — (**Τὸ μὲν**) **γὰρ** = δηλαδή. — **ἐμπιπλημι** = γεμίζω. — **ἐμπιπλὰς τὴν γνώμην** = ἱκανοποιῶν ὄλων τὴν ἐπιθυμίαν. — **ὅπως οὖν ἔσσεσθαι ἄνδρες...** (=κυττάξετε) πῶς θὰ εἴσθε ἄνδρες ἄξιοι. — **τὰ ἄλλα καὶ αἰσχυνεῖσθαι μοι δοκῶ...** = μοῦ φαίνεται ὅτι θὰ κοκκινήσω ἀπὸ ἐντροπὴν διὰ τὰ παρακάτω, ὅταν θὰ γνωρίσετε πόσον δειλοὶ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῆς χώρας μας. — **ἂν δὲ εὖ γένηται τι** = ἂν δὲ γίνῃ ἀγαθόν τι, εὐτυχία τις, ἂν νικήσης.

(7, 10 — 13)

ἐξοπλισία = ἐπιθεώρησις. — **ἀριθμὸς** = ἀριθμησις. — **ἀριθμὸς ἐγένετο τῶν Ἑλλήνων** = οἱ Ἕλληνες ἀριθμηθέντες εὐρέθησαν. — **ἀσπίς** = ἀσπιδοφόρος (ὀπλίτης). — **μύριοι 10** χιλιάδες. — **δρεπανηφόρα ἄρματα** ἦσαν ἄρματα πολεμικὰ ἔχοντα τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων καὶ πρὸς τὴν γῆν βλέποντα, ἵνα κόπτωσιν ὅποιον ἤθελον ἀπαντήσῃ.

(7, 14 — 19)

ᾧτεο, παρατ. τοῦ αἰομαι = νομίζω. — **παρετέτατο**, ὑπερ. τοῦ παρατείνομαι = παραλλήλως ἐξετείνετο. — **πυνθάνομαι** = πληροφοροῦμαι, μακθάνω. — **προσελαύνω** = προσέρχομαι, πλησιάζω. — **οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερῶν** = δὲν θὰ συνάψῃ μάχην ἐντὸς τῶν ἀκολουθῶν δέκα ἡμερῶν. — **ἀπέγγνωκα** = ἀπελπίζομαι. — **ἡμελημένως μάλλον** = μὲ κάποιαν ἀμέλειαν. — **ἀνατεταραγμένον** = χωρὶς τάξιν. — **ὄρυκτιῆ** = σκαμμένη ἐπίτηδες. — **ἔρουμα** = ὀχύρωμα. — **εἶσω** = μέσα. — **ἄρα** = λοιπόν, τότε. — **Μηδείας τεῖχος** τοῦτο ἐκτίσθη ὑπὸ τῶν βασιλέων τῆς Βαβυλωνίας πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς χώρας ἀπὸ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Μήδων.

(8, 1 — 7)

πλήθω = εἶμαι γεμάτος. — **προφαίνεται** = φαίνεται μακρόθεν, προβάλλει. — **ἐντυγχάνω** = συναντῶ. — **ἐπιπεσεῖσθαι**, μελλ. τοῦ ἐπιπίπτω. — **καθίσταμαι** = λαμβάνω θέσιν. — **ἔχομαι** = εἶμαι κολλητὰ εἰς τὸ πλευρόν. — **τάραχος** = ταραχή. — **παλιόν** = ἀκόντιον (πάλλω). — **κράνος** = περικεφαλαία. — **Ἑλληνικῶς, βαρβαρικῶς** = ἑλληνιστί, περσιστί. — **παραμηρίδιον, προμετωπίδιον, προστερνίδιον** προσωλακτικὰ μέσα διὰ τῶν

ὀπείων προστατεύονται ἀπὸ τὰ κτυπήματα τῶν ἐχθρῶν οἱ μῆροί τῶν ἵππέων, τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέρνον (στήθος) τῶν ἵππων. — **ἀγορὰ πλήθουσα** λέγεται ἡ ὥρα κατὰ τὴν ὁποίαν συνήθως ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπους, ἡ 9—12 π.μ. Ἡ ἡμέρα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διηρεῖτο εἰς **πρωῖ**, ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς 9, εἰς πλήθουσαν ἀγορὰν, ἀπὸ 9—12, εἰς μέσον ἡμέρας ἢ μεσημβρίαν, ἀπὸ 12 — 2 μ.μ. καὶ εἰς δειλὴν ἀπὸ 2—6 μ.μ., ἣτις ὑποδιηρεῖτο εἰς δειλὴν πρωῖαν, 2 — 4 καὶ δειλὴν ὀψίαν, 4 — 6.

(8, 8 — 11)

διαλείπω = ἀφήνω μεταξὺ κενόν, ἀπέχω. — **ἀποτείνομαι** = ἀπλώνομαι πολύ. — **ἐλαύνω**, μελλ. ἐλῶ. — **δειλὴ** = δειλινόν. — **συχνός** = πολὺς. — **μελανία** = μαυρίλα. — **γεροφόροι** = ὀπλισμένοι μὲ γέρρα. — **ποδήρης** = κατερχόμενος ἕως τὰ πόδια. — **δίφρος** = τὸ κάθισμα τῆς ἀμάξης. — **ὡς ἀνυστόν** = ὅσον τὸ δυνατόν. — **ἐν ἴσῳ** = εἰς εὐθείαν γραμμὴν. — **ἐπὶ πολὺ** = εἰς πολλὴν ἔκτασιν. — **τάχα δὴ** = αἰφνης, ταχέως. — **πλαίσιον**· παρατάξις τοιαύτη ὥστε τὸ βάθος τῆς φάλαγγος νὰ εἶναι ὅσον καὶ τὸ μῆκος τοῦ μετώπου καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. Τὸ τετράγωνον ἐδῶ εἶναι πλήρες ἀνθρώπων, ἄλλοτε ὅμως μόνον εἰς 4 πλευρὰς παρατάσσονται οἱ ἄνδρες μὲ τὸ σύνθημα βάθος 4 ἢ 8 ἢ 16 ἀνδρῶν, τὸ δὲ μέσον εἶναι κενόν ἢ προφυλάσσονται ἐκεῖ τὰ σκευοφόρα. — **γέρρα**· ἀσπίδες μικραὶ τετράγωνοι πλεκταὶ ἐκ κλάδων ἱτέας ἢ λυγαριάς. — **ἡ γνώμη ἦν ὡς ἐλῶντα καὶ διακόπαντα** = τὸ σχέδιον των ἦτο νὰ διευθύνουν τὰ ἄρματα αὐτὰ εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων καὶ νὰ τὰς διασπᾶσιν.

(8, 12 — 17)

παρελαύνω = περνῶ μπροστά. — **περίειμι** = εἶμαι ἀνώτερος. — **καταθεῶμαι** = βλέπω μετὰ προσοχῆς, ἀκριβῶς. — **ἀποβλέπω** = ῥίπτω τὰ βλέμματά μου. — **παρελαύνω** = προχωρῶ ἐφιππος. — **ἤρετο**, μ. ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ. — **ἐπιστήσας**, ἀόρ. τοῦ ἐφίστημι = σταματῶ. — **ἀποσπῶ** = ἀποκόπτω, ἀπομακρύνω. — **προΐει**, παρατ. τοῦ προέρχομαι = προχωρῶ. — **ἀπελαύνω** = ἐπιστρέφω ὀπίσω ἐφιππος. — **ἐρμηνεύς** = διερμηνεύς. — **στίφος** = πλήθος. — **ἀλλὰ δέχομαι τε καὶ τοῦτο ἔστω** = ὠραῖα! τὸ δέχομαι καὶ εἴθε ἔτσι νὰ γενῆ, δηλαδὴ ὁ Ζεὺς νὰ εἶναι σωτὴρ

καὶ ἡ Νίκη μαζί μας. Ὁ Κύρος τονίζει κυρίως ἐκεῖνο τὸ ὅποιον συμβολίζουν αἱ λέξεις τοῦ συνθήματος.

(8, 17 — 20)

διέχω = ἀπέχω. — **ἐκκυμμαίνω** = προχωρῶν ἀποσπῶμαι ὡς κῦμα. — **θέω** = τρέχω. — **φθέγγομαι** = φωνάζω. — **ἐλελίζω** = φωνάζω ἐλελεῦ, (ἐπιφώνημα πολεμικόν). — **δουπῶ** = χτυπῶ, κάμνω κρότον. — **ἐκκλίνω** = γυρίζω τὰ νῶτα. — **δίισταμαι** = χωρίζομαι, ἀφῆνω διάστημα. — **τοξεύομαι** = πληγώνομαι μὲ βέλος. — **ἀντίος** = ἐναντίος. — **Ἐνυάλιος** = θεὸς τῶν μαχῶν. — **κατὰ κράτος** = μὲ ὄλας τῶν τὰς δυνάμεις. — **δρόμω** = δρομαίως, μὲ μεγάλην ταχύτητα. — **ἐπαιάνιζον** οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης ἔψαλλον πολεμικὸν ἐμβατήριον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἄρεως, μετὰ τοῦτο δὲ ἐκραύγαζον τὸ ἐλελεῦ ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυάλιον καὶ ἐπῆρχοντο κατὰ τῶν ἐχθρῶν. — **κενὰ ἡνιόχων** διότι οἱ ἡνιόχοι ἐκ φόβου εἶχον τραπῆ εἰς φυγὴν μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.

(8, 21 — 27)

ἡδομαι = εὐχαριστοῦμαι. — **ἐξάγομαι** = παρασύρομαι, ὄρμω. — **συσπειρῶμαι** = περιμαζεύομαι. — **ἐπικάμπτω** = κάμνω κυκλωτικὴν κίνησιν. — **δείσας**, ἄορ. τοῦ δέδοικα = φοδοῦμαι. — **ἡνέσχετο**, μ. ἄορ. τοῦ ἀνέχομαι = συγκρατοῦμαι. — **ἔμαι** = ἐφορμῶ, ῥίπτομαι. — **παίω** = χτυπῶ. — **τιτρώσκω** = πληγώνω. — **ἰῶμαι** = θεραπεύω. — **σπῶμαι** = τραβῶ, σύρω. — **τροπή** = φυγὴ. — **στέρονον** = τὸ μέσον τοῦ στήθους. — **ἀκινάκης** = μάχαιρα περσικὴ. — **σιρεπιτόν** = περιδέριον, ἀλυσίδα τοῦ λαιμοῦ. — **φέλια** = βραχιόλιον. — **τὸ καθ' αὐτοὺς** = τὸ ἀπέναντι τῶν στρατεύμα τῶν πολεμίων. — **ἐπισφάττω** = σφάζω τινὰ ἀπάνω εἰς ἄλλον. — **σκηπτοῦχος, ὁμοτράπεζος** εἶναι τίτλοι μὲ τοὺς ὁποίους διεκρίνοντο τιμητικῶς μερικοὶ ἀπὸ τοὺς εὐνοουμένους τοῦ βασιλέως καὶ τῶν σατραπῶν. Ἐπίσης σημεῖον εὐγενείας καὶ τιμῆς εἶναι καὶ τὰ κοσμήματα ποῦ φοροῦν, ὡς τὰ φέλια κτλ. ✓

(10, 1 — 8)

ἀποτέμνω = ἀποκόπτω. — **εἰσπίπτω** = πίπτω μέσα. — **οὔχομαι** = προχωρῶ, φεύγω. — **ἀρήγω** = βοηθῶ. — **διελαύνω** = προχωρῶ διὰ μέσου. — **κατακαίνω** = φονεύω. — **τοὺς καθ' αὐ-**

τούς = ὄσους εἶχαν ἀπέναντί των. — τὸ καθ' αὐτούς = ὄσους εἶχαν ἀπέναντί των. — σύνοδος = συνάντησις. — ταύτη, ὡς ἐπίρρ. = διὰ ταύτης τῆς ὁδοῦ. — ἧ, ὡς ἐπίρρ. διὰ τῆς ὁποίας ὁδοῦ. — ἀποτεμένεται ἢ κεφαλή' εἶχον συνήθειαν οἱ Πέρσαι νὰ διαμελιζοῦν τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἐχθρῶν των.

(10, 8 — 15)

ἀπαλλάσσομαι = γλυτώνω, διαφεύγω. — ἀναστρέφω = κάμνω μεταβολήν, γυρίζω ὀπίσω. — παραμείβομαι = μεταδάλ-
λω κατεύθυνσιν. — συνήει, παρατ. τοῦ συνέρχομαι. — ἐπῆσαν, παρατ. τοῦ ἐπέρχομαι. — ἐμπίμπλημι = γεμίζω. — ἀνα-
τείνω = σηκώνω ὑψηλά. — ψιλοῦμαι = ἀπογυμνώνομαι. — ἔκ-
πλειονος = ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. — γήλοφος = λόφος
χωμάτινος. — σημεῖον = σήμα. — ἐπὶ πέλτη = ἐπάνω εἰς δόρυ.
— μέχρι κόμης τινός· ἢ κόμη αὐτῆ εἶναι τὰ Κούναξα, ὅπως
ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος· δι' αὐτὸ ἢ μάχη αὕτη ὀνομάζεται συνή-
θως ἢ παρὰ τὰ Κούναξα.

(10, 16 — 19)

ἦδεςαν, παρατ. τοῦ οἶδα. — εἰκάζω = συμπεραίνω. — δια-
δίδωμι = μοιράζω. — διαγίγνομαι = περνῶ τὸν καιρόν. —
δορησιτός = ἢ ὦρα τοῦ δείπνου. — συσσίτιον = τροφάκι. —
ἐνδεια = στέρησις. — ἀνάριστος = μὴ φαγὼν τὸ γεῦμα. — ἄρι-
στον = τὸ πρῶτον γεῦμα, τὸ πρῶτόν. — πρὸς ἄριστον· τὸ πρῶ-
τὸν φαγητὸν οἱ Ἀττικοὶ ἐκάλουν ἀκράτισμα, τὸ δὲ γεῦμα ἄρι-
στον καὶ τὸ ἑσπερινὸν δεῖπνον.

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

(1, 1 — 7)

συσκευάζομαι = περιμαζεύω τὰς ἀποσκευάς. — **συμμείγνυμι** = συναντῶ. — **ἀνέχω καὶ ἀνίσχω** = ἀνατέλλω. — **ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι** = ἅμα τῇ ἀνατολῇ τοῦ ἡλίου. — **γεγονῶς** = καταγόμενος. — **τέθνηκεν**, παρακ. τοῦ θνήσκω = ἔχει φονευθῆ. — **ὠφέλε ζῆν** = εἶθε νὰ ἐζούσε. — **ἐπαγγέλλομαι** = ὑπόσχομαι. — **καθιεῖν**, μέλλ. τοῦ καθίζω. — **κόπτω** = σφάζω. — **ἔψω** = ψήνω. — **ἐσθίω** = τρώγω. — **ὄρμη** = ἐκκίνησις. — **οἰστός** = βέλος, ἀκόντιον. — **οὖ** = ὄπου. — **Δαμάρτος** βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ἐκπεσὼν ἀπὸ τὴν πατρίδα του κατέφυγεν εἰς τὸν Ξέρξην, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησεν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐκστρατείαν του. Ἀπ' αὐτὸν κατήγετο ὁ Προκλῆς. — **Τευθρανία** πόλις τῆς Μυσίας κοντὰ εἰς τὴν Πέργαμον. — **Γλοῦς ὁ Ταμῶ** ἰδὲ Α', δ', 16.

(1, 7 — 9)

πλήθουσα ἀγορά ἰδὲ Α', 8, 11. — **ἐντίμως ἔχω** = τιμῶμαι, ἔχω ὑπόληψιν. — **ἀπέκτονε**, παρακ. τοῦ ἀποκτείνω. — **εὐρίσκομαι** = εὐρίσκω διὰ τὸν ἑαυτὸν μου, ἐπιτυχάνω. — **ἐξαιρῶ** = βγάζω ἔξω, χωριστά. — **ἐπιστήμων** = ὁ γνωρίζων τι, ἔμπειρος. — **τὰ ἀμφὶ τάξεις** = ἡ τακτικὴ, ἡ τέχνη τοῦ παρατάττειν τὸν στρατόν. — **ὀπλομαχία** = χειρισμὸς τῶν ὀπλῶν. — **τὰ ἱερὰ** = τὰ σπλάγγνα τῶν θυσιῶν. — **αὐτίκα** = ἀμέσως. — **Τὰ ἱερὰ ἐξηρημένα** οἱ ἀρχαῖοι παρετήρουν τὰ σπλάγγνα τοῦ θύματος (τὰ ἐν τόσθια καὶ τὸ ἦπαρ), ἵνα εἰκάσωσι τὸ μέλλον.

(1, 10 — 23)

ἀντιποιοῦμαι = διεκδικῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου. — **παρέχω** = παραδίδω. — **οἶου**, προστακ. τοῦ οἶομαι = νομίζω. — **ἔοικα** = ὁμοιάζω. — **ἴσθι**, προστακτ. τοῦ οἶδα. — **περιγίγνομαι** ἰδὲ Α', 1, 10. — **ὑπομαλακίζομαι** = δεικνύω δειλίαν. — **συγκαταστρέφομαι** = ἐκστρατεύω μαζὶ μὲ ἄλλον ὑποτάσσω. — **ὑπολαμβάνω** = λαμβάνω τὸν λόγον. — **οἶσει**, μέλλ. τοῦ φέρω. — **εἰ μὴ** = παρὰ μόνον. — **ἄσμενος** = εὐχαριστημένος, μὲ χαράν. —

— *συμβουλευομαί τινι* = ζητῶ τὴν συμβουλὴν τινος. — *ὑπάγομαι* = υποβάλλω, πρωτείνω μὲ τρόπον. — *ὑπήγετο ταῦτα* = δολίως (πλαγίως) ἔλεγε ταῦτα. — *ὑποστρέφω* = ξεφεύγω. — *ὑποστρέφω τὸν λόγον* = στρέφω μετὰ πανουργίας τὸν λόγον. — *μένουσι, προῖουσι, ἀπιούσι*, μετοχαί ὑποθετικάι = ἂν μένωμεν, ἀπίωμεν, προῖωμεν. — *διασημαίνω* = δηλώνω σαφῶς. — *ἀρετὴ* = ἡ ἀνδρεία. — *οὐκ ἀχάριτα* = ὄχι χωρὶς χάριν, νόστιμα. — *δόξα* = προσδοκία. — *ὄπη* = ὄπως. — *σπονδὴ* ἡ χύσις οἴνου ἰδίᾳ κατὰ τὴν συνομολόγησιν τῶν συνθηκῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν, ἐν τεύθειν δὲ αἰ δι' ἐπισήμου σπονδῆς συνομολογηθεῖσαι συνθηκαί.

(3, 17 — 20)

εὐρημα ποιοῦμαι = θεωρῶ εὐκαιρίαν. — *ἀχαρίστως ἔχω* = εἶμαι ἀχαρίστος. — *οἶμαι οὐκ ἀχαρίστως μοι ἔχειν οὔτε, πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος* = καὶ ὑμεῖς καὶ πᾶσα ἡ Ἑλλάς θὰ μοι γνωρίζετε χάριν. — *ἀποσφῶζω* = σφῶζω τελείως, διασφῶζω. — *γνοῦς. ἄορ.* τοῦ γινώσκω = σκεφθεῖς. — *ἐρέσθαι ἄορ.* τοῦ ἐρωτῶ. — *ἀμήχανος* = δύσκολος, ἄπορος. — *πρὸς ὑμῶν* = ἐκ μέρους ὑμῶν. — *πρὸ τῆς πάσης Ἑλλάδος.* = ἀπὸ ἕλην τὴν Ἑλλάδα. — *μετρίως* = μὲ μετριοπάθειαν, μὲ εὐλάβειαν. — *εὐπρακτότερον* = πού νὰ δύναται εὐκολώτερον νὰ κατορθωθῆ.

(3, 21 — 24)

μεθίσταμαι = ἀποσύρομαι εἰς ἄλλο μέρος. — *εὖ ποιῶ* = εὐεργετῶ. — *κακῶς ποιῶ* = βλάπτω. — *ἀντιποιοῦμαι*, ἰδὲ B, 1, 11. = ἀμφισθητῶ, διαφιλονικῶ. — *ἠτιῶμαι* = εἶμαι κατώτερος. — *οὐχ ἠτιησόμεθα τούτου εὖ ποιοῦντες* = δὲν θὰ εἴμεθα κατώτεροι τούτου εἰς τὰς εὐεργεσίας, θὰ κάμωμεν εἰς τοῦτον περισσοτέρας εὐεργεσίας. — *πρόφασις* = δικαιολογία. — *δεινὸν* = ἐπικίνδυνος κατάστασις. — *οὔτ' ἔστιν ὅτου ἔνεκα* = οὔτε ὑπάρχει τι (λόγος τις) ἔνεκα τοῦ ὁποίου.

(3, 25 — 29)

φροντίζω = ἀνησυχῶ. — *ἦκε διαπεπραγμένος δοθῆναι αὐτῷ* = ὅτι ἦλθεν, ἀφοῦ ἔχει κατορθώσει νὰ ἐπιτραπῆ εἰς αὐτόν. — *λαμβάνω πιστὰ* = λαμβάνω ἔνορκον διαβεβαίωσιν. — *πρίασθαι, ἄορ.* τοῦ ὠνοῦμαι = ἀγοράζω. — *δεξιᾶς ἔδοσαν*

= διὰ χειραφίας ἐβεβαίωσαν τὴν φιλίαν. — **ἀσινῶς** = χωρὶς νὰ βλάψουν. — **ἡ μὴν**, βεβαιωτικόν = τῷ ὄντι, πράγματι. — **δμνυμι** = ὀρκίζομαι. — **φιλίαν παρέξομεν ὑμῖν τὴν χώραν** = κατὰ παραχώρησιν ἡμῶν ἡ χώρα θὰ εἶναι διὰ ἐσᾶς φιλική, θὰ ἐπιτρέψωμεν ὥστε ἀνενόηλοι ὡς φίλοι νὰ περάσετε τὴν χώραν μας.

(5, 24 — 30)

Τοιοῦτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων = ἐνῶ τοιοῦτοι λόγοι πρὸς φιλίαν προϋπάρχουσιν εἰς ἡμᾶς. — **ἔσχατα παθεῖν** = νὰ ὑποστοῦν τὴν τελευταίαν, τὴν μεγαλύτεραν τιμωρίαν. — **φιλοφρονοῦμαι** = κάμνω φιλοφρονήσεις, δεικνύω εὐνοίαν. — **φιλικῶς διάκειμαι** = εἶμαι φίλος, ἔχω φιλικὰς διαθέσεις. — **ἐλέγχομαι** = ἀποδεικνύομαι. — **συγγίγνομαι** = ἔρχομαι εἰς σχέσεις, εἰς συνέντευξιν. — **στασιάζω** = ἀντιπολιτεύομαι, εἶμαι ἀντίζηλος. — **ἰσχυρῶς κατέτεινε** = ἐπέμενε πολὺ. — **ἐμφανές** = φανερόν. — **σύνδειπνος** = ὁμοτράπεζος. — **κακόνομος** = δυσμενής, ἐχθρικῶς διακαίμενος. — **ἐκποδὼν εἶναι** = νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν μέσην, νὰ λείπουν.

(5, 31 — 34)

παρακαλῶ = προσκαλῶ. — **ἀμφιγνοῶ** = δὲν γνωρίζω σφῶς, ἀμφιβάλλω. — **τετρωμένος**, παρακ. τοῦ τιτρώσκω. — **σημεῖον** = σύνθημα. — **ἰππασία** = ἐπέλασις ἱππικοῦ. — **ἐπὶ θύραις** = ἐμπρὸς εἰς τὴν σκηνήν. — **εἶσω** = μέσα.

(5, 35 — 42)

ἐπισιτίζομαι = προμηθεύομαι τροφᾶς. — **ἐπιορκῶ** = παραβαίνω τοὺς ὀρκους. — **ἔχει τὴν δίκην** = ἔχει τιμωρηθῆ προσηκόντως, ἐτιμωρήθη. — **ἀπόλλυμι** = καταστρέφω. — **εἰς ἐπήκοον** = εἰς ἀπόστασιν ὥστε νὰ ἀκούωνται. — **δεῦρο** = ἐδῶ.

BIBLION TPITON

(1, 1 — 3)

συνειλημμένοι, παρακ. τοῦ συλλαμβάνω. — **συνεφέπομαι** = συνακολουθῶ, συνεπιστόμενοι, μετσχ. ἄορ. — **ἐννοοῦμαι** = σκέπτομαι, ἀναλογίζομαι. — **λαμβάνομαι** = συλλαμβάνομαι. — **ἀνακαίω** = ἀνάπτω. — **καθεύδω** = κοιμοῦμαι. — **διείργω** = ἐμποδίζω. — **κατακαίνω** = φανεύω. — **ἀθύμως ἔχω** = ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι. — **εὐδηλον** = φανερόν. — **πάντη** = ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. — **ἐπὶ τὰ ὄπλα** = εἰς τὸ στρατόπεδον. — **Οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι**, δηλ. Ὁ Ἀρμιαῖος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

(1, 4 — 10)

ἀνακoinoῦμαι = ἀναφέρω ζητῶν συμβουλῆν. — **ἐπήρητο**, ἄορ. τοῦ ἐπερωτῶ. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι, σχεδιάζω. — **ἀνεῖλεν** = ἐχρησιμοδότησεν, ἀπήγγησεν. — **αἰτιῶμαι** = κατηγορῶ. — **καταλαμβάνω** = εὐρίσκω. — **συνεσιάθη** = ἐγνωρίσθη. — **λίτον** = ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγῃ. — **στόλος** = ἐκστρατεία. — **δεμῆ** = ἐκστρατεία, πορεία. — **λῶων**. **λῶστος**, παραθετικὰ τοῦ ἀγαθός. — **κρείττω εαυτῷ νομίζει τῆς πατρίδος** = ὁ Πρόξενος ἐνόμιζεν ὅτι ὁ Κύρος τοῦ εἶναι χρησιμώτερος ἀπὸ τὴν πατρίδα του (τὴν Βοιωτίαν), περιμένει ἀπὸ αὐτὸν περισσοτέρας ὠφελείας παρὰ ἀπὸ τοῦς συμπολίτας του. — **μή τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἶη** = μήπως θεωρηθῆ ἀπὸ τοῦς πολίτας κάπως ἀξιόμειμπος ἢ φιλία του μὲ τὸν Κύρον. — **ἐπειδὰν τάχιστα λήξῃ** = ἀμέσως μόλις λήξῃ. — **ξένος ὢν ἀρχαῖος**: ἡ φιλία μεταξὺ Προξένου καὶ Ξενοφώντος συνήφθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐν Ἀθήναις, ὅπου μετέβη ὁ Πρόξενος πρὸς τελειοτέραν παιδείουσιν. — **Σωκράτης**: ἦτο ὁ σοφός, ἀποθανὼν τῷ 399.

(1, 11 — 14)

λαχών, ἄορ. τοῦ λαχάνω = παίρνω. — **μικρὸν ὕπνου λαχών** = ὀλίγον κοιμηθεῖς. — **λάμπομαι** = ἀναφλέγομαι. — **εἴργομαι** = ἐμποδίζομαι. — **σκοπῶ** = κρίνω. — **Τι ἐμποδῶν (ἔστι) μὴ οὐχὶ ἀποθανεῖν (ἡμᾶς)** = τί θὰ ἐμποδίσῃ νὰ ἀποθάνωμεν ἡμεῖς. — **ἔξεστι** = εἶναι δυνατόν. — **ἔξδν** = ἐνῶ εἶναι δυνατόν. — **ὑβρίζομαι** = ἀτιμάζομαι, προσβάλλομαι. — **ὄναρ, ὄνειρατος** =

ὄνειρον. — *ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει* = σκέψις ἐπέρχεται εἰς αὐτόν.
 — *σκηπίτος* = κεραυνός. — *ἔννοια* = σκέψις. — *κύκλω* = γύρω,
 γύρω. — *τῇ μὲν . . . τῇ δέ . . .* = ἐν μέρει μὲν. ἐν μέρει δέ . . . —
τῆμερον = σήμερον. — *ἐπὶ βασιλεῖ* = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ βα-
 σιλέως. — *περίφοβος* = τρομαγμένος. — *ποῖαν ἡλικίαν ἐμαυ-
 τῷ ἔλθεῖν ἀναμείνω*; = ποῖαν ἡλικίαν νὰ περιμένω νὰ συμπλη-
 ρώσω διὰ νὰ σκεφθῶ διὰ τὴν σωτηρίαν μου;

(1, 15 — 25)

κατάκειμαι = μένω ξαπλωμένος. — *ὕψησόμεθα*, μ. μελλ.
 τοῦ ὑφίημι. — *ὕφιεμαι* = ἀφήνω τὸν ἑαυτὸ μου, παραμελῶ. —
 — *ἐξέφηνε*, ἄορ. τοῦ ἐκφαίνω = κηρύττω φανερά. — *ἀντεπι-
 μελοῦμαι* = φροντίζω ν' ἀντικρύσω τὰς προειτοιμασίας τοῦ
 ἄλλου. — *ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι* = πᾶν μέσον μεταχειρίζομαι. — *ἀνα-
 σταυρώνω* = στήνω ἐπάνω εἰς πάσσαλον (σταυρόν). — *αἰκίζομαι*
 = βασανίζω, κακοποιῶ. — *αἰκισάμενος τὰ ἔσχατα* = βασανίσας
 σκληρότατα. — *οἰκίρω* = λυποῦμαι. — *διαθεῶμαι* = βλέπω
 γύρω-γύρω. — *μέτεστιν ἡμῖν* = μετέχομεν ἡμεῖς. — *πριαί-
 μεθα*, *ὠνησόμεθα*, ἰδὲ B, 3. 21—24. — *ἦδειν*, παρατ. τοῦ
 οἶδα. — *ἐπιωρκήσασι αὐτοὺς* = τοὺς προσέβαλαν μὲ τὴν ἐπιωρ-
 κίαν. — *ἐξορμῶ* = παρακινῶ, προτρέπω. — *ἀκμάζω* = εὐρίσκο-
 μαι εἰς ἀκμὴν, εἶμαι ἱκανός. — *ἐρύκω* = ἀπομακρύνω. — *ἐπ' ἐκείνω*
 = ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου. — *ὀμομήτριος* = ἀπὸ τὴν αὐτὴν μη-
 τέρα. — *ὑβρις* = αὐθάδεια, ὑπεροψία, ἀλαζονεία. — *ἄθλα* = βρα-
 βεῖα. — *ἀγωνοθέτης* = ὁ διευθύνων τὸν ἀγῶνα καὶ βραβεύων τοὺς
 νικητάς. — *εἰκός* = φυσικόν, ἐπόμενον. *στερρῶς* = σταθερῶς. —
ἔστε = ἐφόσον, ἕως οὗ . . . — *ἡμᾶς δέ* μένει ἀναχλόουθον. Κα-
 νονικὰ ὁ λόγος θὰ ἦτο τοιοῦτος περίπου: ἀφοῦ ἀνεσταύρωσε τὸν
 ἀδελφόν μου, ἐμᾶς τί δὲν ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ; ἀντὶ αὐτοῦ ἀκο-
 λουθεῖ «τί ἂν οἴομεθα παθεῖν;» = τί νομίζετε ὅτι ἡμποροῦμε νὰ
 πάθωμεν; ὡς ἐὰν ἦτο εἰς τὴν ἀρχὴν ἡμεῖς δέ καὶ ὄχι ἡμᾶς δέ,
 Νὰ ἐρμηνευθῇ: ὅσον ἀφορᾷ δὲ ἡμᾶς.

(1, 26 — 31)

βοιωτιάζω τῇ φωνῇ = ὁμιλῶ ὅπως ὁμιλοῦν οἱ Βοιωτοί. —
ὑπολαμβάνω = λαμβάνω τὸν λόγον διακόπτων ἄλλον ὁμιλοῦντα.
μέγα φρονῶ = ὑπερφηανεύομαι. — *παίω* = κτυπῶ. — *ἐρῶ* = ἐπι-

θυμῷ σφοδρῶς. — **προσιέμαι** = δέχομαι νὰ πλησιάσῃ τις. — **παρασκηνῶ** = στρατοπεδεύω πλησίον τινός. — **θαυμασιώτερος** = πολὺ παράδοξος, ἀλλόκοτος. — **τλήμων** = ταλαίπωρος, δυστυχής. — **τούτῳ τῆς Βοιωτίας προσήκει οὐδὲν** = αὐτὸς δὲν ἔχει κάμμιαν σχέσιν μὲ τὴν Βοιωτίαν.

ὥσπερ Λυδὸν τὰ ὄντα τετραπημένον πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐφόρουσαν ἐνώτια, ὡς παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις αἱ γυναῖκες, τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ Λυδοί.

(1, 32 — 47)

ποιητέα ἐστὶ = πρέπει νὰ κάμωμεν. — **γίγνομαι ἐπὶ τοῖς βαρβάροις**. = ὑποτάσσομαι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν βαρβάρων. — **πλεονεκτῶ** = ἔχω περισσότερα, ὑπερτερῶ. — **ἀξιῶ** = θεωρῶ ἄξιον, πρέπον. — **διαφέρω** = εἶμαι ἀνώτερος. — **προβουλεύω τούτων** = σκέπτομαι πρὸς σωτηρίαν τούτων. — **προπονῶ τινος** = κοπιᾶζω χάριν τινός. — **ὡς συνελόντι εἰπεῖν** = σχεδόν, ἵνα συντόμως εἴπω. — **παραθαρρύνω** = ἐνθαρρύνω. — **ἐννοοῦμαι** ἰδὲ Β', δ', εἶ = ἔχω ἐν νῷ, συλλογίζομαι. — **μαστεύω** = ζητῶ. — **αἰροῦμαι** = ἐκλέγω, ἐκλέγομαι. — **παρέστω**, προστακτικὴ τοῦ πάρειμι = νὰ ἔλθῃ. — **οὐ δέχονται οἱ ἀντίοι** = δὲν ὑπεμένουν τὴν ἐφοδὸν οἱ ἐχθροί. — **καιρὸς** = εὐκαιρία, κρίσιμος περίστασις. — **κακὸς** = δειλός. — **ταξίαρχοι** = ἀρχηγοὶ τοῦ ἱππικοῦ. — **ἐρρωμενέστεροι**, συγκριτ. τοῦ ἐρρωμένος = ἀνδρειότεροι, θαρραλεώτεροι. — **παντάσασιν** = ὅλως διόλου. — **εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄλων** = μπροστὰ εἰς τὸ στρατόπεδον.

πλεονεκτεῖτε χρήμασι οἱ λοχαγοὶ ἐλάμβανον μισθὸν διπλάσιον τοῦ τῶν στρατιωτῶν, οἱ δὲ στρατηγοὶ τετραπλάσιον. — **ὕμᾱς μέγα ὠφελῆσαι ἂν τὸ σιγάτευμα** = ὅτι ἐσεῖς ἠμπορεῖτε νὰ ὠφελήσετε πολὺ τὸν στρατόν. — **πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ** = κάμνω τι εἰς τὴν πλέον κατάλληλον στιγμήν. — **ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ ἐσμεν** = εὐρισκόμεθα εἰς τόσον κρίσιμον περίστασιν.

(4, 1 — 5)

ἐπιθοῖντο, ἄβρ. εὐκτ. τοῦ ἐπιτίθεμαι. — **ἐφευγομένους**, μ. μέλ. τοῦ ἐφέπομαι. — **ἐφέπομαι** = ἀκολουθῶ κατὰ πόδας. — **κατελήφει**, ἐνν. τοὺς Ἑλληνας = εἶχε φθάσει κοντά. — **ἐξικνοῦμαι** = φθάνω. — **αἰκίζομαι** = κακοποιῶ. — **πρωαίτερον** = πιὸ

πρωτ. — *ὁμόσε* = ὅλοι μαζί, ὁμοῦ. — *ζωῆς* = ζωντανός. — *αὐτοκέλευστοι* = χωρὶς διαταγὴν ἀρχόντων, μόνοι των.

τῶν πελταστῶν οὓς ἔδει διώκειν = ἀπὸ τοῦς πελταστὰς ὅσοι εἶχαν τὴν ἐντολὴν νὰ διώκουν. — *ὡς ὅτι φοβερῶτατον πολεμίοις εἶη ὄρα* = ἵνα εἶναι ὅσον τὸ δυνατὸν φοβερῶτατος κατὰ τὴν ὄψιν εἰς τοῦς πολεμίους.

(4, 13—18)

παράγω = μεταφέρω εἰς τὰ πλάγια. — *ἐμβάλλω* = ἐπιτίθεμαι, ὀρμῶ μέσῃ. — *διακινδυνεύω* = ἐκτίθεμαι εἰς κίνδυνον. — *μεῖον ἔχω* = μειονεκτῶ, νικῶμαι. — *ἔξω βελῶν* = εἰς ἀπόστασιν ὅπου δὲν φθάνουν τὰ βέλη. — *ἀμαρτάνω* = ἀποτυγχάνω. — *Οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ προουθυμεῖτο ῥάδιον ἦν* = διότι καὶ ἂν πολὺ ἤθελε κανεὶς (νὰ ἀποτύχη) δὲν ἦτο εὐκολον. — *ἀλίσκομαι*, παθ. τοῦ αἰρῶ = κυριεύω. — *ἵημι* = ῥίπτω, βάλλω. — *τῇ ἀκροβολίσει* = ἀκροβολιζέμενοι, ῥίπτοντες βέλη καὶ βολὰς μὲ τὴν αἰρῶ καὶ σφενδόνας. — *νεῦρα* = κλωστῆς (σχοινιά) ἀπὸ νεῦρα.

(5, 1—6)

ἀποτρέπομαι = γυρίζω εἰς ἄλλον δρόμον. — *σκειδάννυμαι* = σκορπίζομαι. — *ὕφίημι* = παραχωρῶ εἰς ἄλλον. — *νομαὶ βοσκημάτων* = κοπάδια ἀπὸ βοσκήματα. — *ἔξαπίνης* = ξαφνικά. — *καθ' ἀρπαγὴν* = πρὸς ἀρπαγὴν.

(5, 7—12)

πειρῶμαι = δοκιμάζω. — *ὄρμισας ἕκαστον ἀσκόν* = στερεώσας διὰ τῆς (κρεμάσεως) ἐξερτήσεως λίθων ὡς ἀγκυρῶν ἕκαστον ἀσκόν. — *διαγαγὼν καὶ ἀμφοτέρωθεν δῆσας* = ἀφοῦ φέρω τοὺς ἀσκοὺς ἀπὸ τῆς μιᾶς ὀχθῆς εἰς τὴν ἄλλην καὶ θέσω αὐτοὺς ἀπὸ τὰς δύο ὀχθῆς. — *ἐπιφορέω* = ἐπιφέρω. — *ἐπιφορήσω γῆν* = θὰ στρώσω χῶμα ἐπ' αὐτῶν. — *εἴσεσθε*, μέλλ. τοῦ οἶδα. — *ἔξει τοῦ καταδύναι* = θὰ κωλύσῃ τῆς καταδύσεως, θὰ ἐμποδίσῃ νὰ καταδυθῶσιν. — *ἐνθύμημα* = ἡ σκέψις, ἡ ἐπινοήσις. — *ἔργον* = ἡ ἐκτέλεσις. — *αὐτίκα μάλα* = ἀμέσως. — *πᾶς γὰρ* = δηλαδὴ.

(5, 13 — 18)

θερίζω = περνῶ τὸ θέρος. — **ἀκούω** = ὑπακούω. — **ἀπονοστώ** = ἐπανέρχομαι εἰς τὴν πατρίδα. — **ὁπότε σπείσονται** (σπένδομαι) = ἐσάκις ἤθελον κάμει συνθήκας. — **καὶ ἐπιμειγνύμαι**, ἐκ τοῦ ἔφασαν = ἔλεγον ὅτι ὄχι μόνον εἰρήνην ἔχουσιν ἀλλὰ καὶ ἐπιμειξίαν (ἐμπορικὰς συναλλαγὰς) ἔχουσί τινες τῶν Καρδούχων πρὸς τοὺς διαικουμένους ὑπὸ τοῦ σατραπόου καὶ τινες ἐξ ἐκείνων πρὸς αὐτοὺς (τοὺς Καρδούχους).

BIBΛION TETAPTON

(1, 2 — 11)

περίαισι, μελ. τοῦ περιέρχομαι = παρκαάμπτω. — *λαθεῖν* *πειρῶμαι* = προσπαθῶ νὰ κάμω τι χωρὶς νὰ μὲ ἀντιληφθοῦν. — *ἐπίστοιτο*, μ. ἄορ. εὐκτ. τοῦ ἐφέπομαι. — *ὕφηγοῦμαι* = προηγούμαι. — *κατεσκευασμένοι χαλκώμασι* = ἔχουσαι τὰ ἀπαιτούμενα χαλκᾶ σκεύη. — *ὕποφείδομαι* = δεικνύω κάποιαν προφύλαξιν. — *δίημι* = ἐπιτρέπω διάβασιν. — *ὕπακούω* = ἀκούω καὶ στρέφομαι πρὸς ἐκεῖνον, ὃ ὁποῖος μὲ φωνάζει. — *αὐλίζομαι* = διανυκτερεύω. — *συνορῶ* = συνεννοοῦμαι μὲ πυρά. — *ἄπορος* = ἀδιάβατος. — *σκοταῖος* = μὲ σκότος. — *ἐμβολή* = εἰσβολή, εἴσοδος. — *παράγγελσις* = στρατιωτικὸν παράγγελμα. — *γυμνής, γυμνήτος* καὶ *γυμνήτης-του* = ἐλαφρῶς ὠπλισμένος στρατιώτης. — *τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος* = ὅσοι τῶν στρατιωτῶν ἐπερνοῦσαν εἰς τὸ ὄρος. — *ἄγκος* = κοιλὰς μεταξὺ βουνῶν. — *μυχός* = βᾶθος, τὸ βηχύτερον μέρος. — *χαλκώματα* = χαλκᾶ σκεύη. — *πρόσω* = μικρὰν. — *ἐξ ἀπροσδοκήτου* = ἀπροσδοκῆτως, ξαφνικᾶ. — *ἀεὶ* = ἐκάστοτε. — *φυλακή* ἢ νύκτα διαιρεῖται πρὸς τοὺς ἀρχαίους εἰς τρεῖς φυλακάς, ἢ τετελευταία, ἢ τρίτη φυλακή, ἀρχίζει τρεῖς ὥρας πρὶν ν' ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος. — *ὅσον σκοταίους διελθεῖν* = ἀπὸ τὴν νύκτα ὑπελείπετο τόσον, ὅσον ἐχρειάζετο διὰ νὰ περάσῃ ὁ στρατὸς τὴν πεδιάδα μὲ τὸ σκότος.

(1, 12 — 18)

ἔδοξε = ἐφάνη καλόν, ἀπεφασίσθη. — *δόξαν* = ἐπεὶ ἔδοξε, ἀφοῦ ἀπεφασίσθη. — *φέρομαι*, (μεσ.) = φέρω μαζί μου. — *ἀριστάω ᾧ* = τρώγω τὸ ἄριστον, γευμκτίζω. — *ἀναχάζω* = ὑποχωρῶ. — *ἐπικέοιντο*, εὐκτ. τοῦ ἐπίκειμαι = πιέζω προσβάλλων ἀπὸ ὑψηλοτέρας θέσεις. — *παρεγγυῶ* = παραγγέλλω. — *παρεγγυῶμαι* = λαμβάνω τὸ παράγγελμα. — *ἀνδράποδα* = δοῦλοι — *θαμινὰ* = συχνά. — *ὑποστήσαντες* = ἀφοῦ διέταξε τὸν στρατὸν νὰ σταμκτῆσῃ εἰς στενόν. — *ὑποστάντες* = ἀφοῦ ἔκαμαν καρτέρια. — *ἀνδράποδα* = δοῦλοι. — *σχολαῖος* = βραδύς. — *σκολῆ* = καιρός, εὐκαιρία. — *σκολῆ*, ἐπιτ. = βραδέως. — *ἀπόμαχος*

= ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μάχην δι' οἰονδήποτε λόγον, ἐδῶ διότι φροντίζει διὰ τὰ ὑποζύγια καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. — **σπολάς**· ἄδος = θώραξ, στολή. — **διαμπερές**, ἐπιρρ. = πέρα — πέρα. — **ἀριστήσαντες**· οἱ ἀρχαῖοι τὸ πρῶτον φαγητὸν ἐκάλουν ἀκράτισμα, τὸ μεσημβρινὸν ἀριστον καὶ τὸ ἑσπερινὸν δεῖπνον.

(1, 19 — 28)

αἰτιῶμαι = παρκανοῦμαι, κατηγορῶ. — **ἀναιροῦμαι** = σηκῶν νεκρούς. — **βλέπω** = στρέφω τὰ βλέμματα. — **δρῶ** = ἀντιλαμβάνομαι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, βλέπω. — **πράγματα παρέχω** = ἐνοχλῶ. — **ἐνεδρεύω** = στήνω ἐνέδραν, παραμονεύω. — **διαλαμβάνω** = λαμβάνω χωριστί. — **ἐκδίδωμι** = ὑπανδρεύω θυγατέρα. — **ὑφίσταμαι** = ἀνλαμβάνω. — **ἀντισιασιάζω** = παρυσιαζομαι ὡς ἀντίζηλος. — **ἄβατος** = ἀδιάβατος. — **ὄχλος** = πληθος. — **δυσπάρειτον** = δι' οὗ δυσκόλως διέρχεται τις.

(2, 1 — 8)

ἐμφαγόντες, ἄρρ. τοῦ ἀχρήστου **ἐνεσθίω** = τρώγω ἐν σπουδῇ. — **δήσαντες**, ἄρρ. τοῦ (δέω) = δένω. — **συντίθεμαι** = συμφωνῶ. — **κυλινδῶ** = κυλίω. — **διασφενδονοῦμαι** = ῥίπτομαι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μκκράν. — **πελάζω** = πλησιάζω. — **τεκμαίρομαι** = συμπεραίνω. — **κατακάνοντες**, ἄρρ. τοῦ κατακάνω = φρονεύω. — **ὑποφαίνει** = μόλις φαίνεται. — **ἄνιμῶ** = ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — **ἐκβασίς** = ἐξοδος, — **ὀλοίτροχος** = μεγάλη καὶ εὐκύλιστος πέτρα. — **ἀμαξιαῖος** = μέγας, ἀρκετὸς διὰ τὴν γεμίσει ἀμάξι. — **ἀφανής** = ὁ μὴ φαίνόμενος. — **ψόφος** = κρότος. — **μαστός** = λόφος εἰς σχῆμα μαστοῦ. — **ἔφοδος** = δρόμος φέρων κατὰ πολεμίων. — **εὐζωνος** = ἐλαφρῶς ὀπλισμένος ἢ ἄοπλος, — **ἀτριβής** = ἀπάτητος, μονοπάτι. — **αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες** = αὐτοὶ δὲ (εἶπεν κατὰ τὴν συμφωνίαν) ὅτι θὰ σπεύσουν εἰς βοήθειάν των προχωροῦντες πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν. —

(2, 9 — 16)

διαζεύγνυμαι = ἀποχωρίζομαι. — **προσείμαι** = δέχομαι, πλησιάζω. — **εἰλωκότα** = κυριευθέντα. — **ὑπάγω** = ὀδηγῶ βραδέως πρὸς τὰ ἐμπρός. — **εὐδοωτάτη**, θετ. **εὐδοος**· **-ον** = πολὺ.

κατάλληλος πρὸς πορείαν. — **ἄφοδος** = δρόμος διὰ νὰ ἀποχωρήσῃ. — **λοιπὸς** = ὑπολειπόμενος. — **ἐπὶ πολὺ ἦν** = ἔπαινε μεγάλην ἔκτασιν. — **ἀμαχητὶ** = χωρὶς μάχην. — **ἄρα** = ὅπως ἐφάνη κατόπιν. — **ἦπερ, ἄλλη, ταύτη**, δοτ. ἐπιρρηματικαὶ σημαίνουσαι τὸ διὰ μέσου. — **ὄρθιος λόχος**· ὅταν ὁ λόχος βαδίξῃ ὄχι κατὰ μέτωπον, ἀλλὰ κάμνῃ στροφὴν ἐπὶ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ καὶ βαδίξῃ εἰς γράμμην τῆς ὁποίας τὸ βῆθος εἶναι τόσσοι ἄνδρες, ὅσοι ἦσαν πρότερον οἱ ἀποτελοῦντες τὸ μέτωπον.

(2, 17 — 28)

ἀλάμενοι, μ. ἄορ. τοῦ ἄλλομαι = πηδῶ. — **συνεσρούσαν** π. ἄορ. τοῦ συρρέω. — **κατέαξα**, ἄορ. τοῦ κατάνυμι = σπάζω, — **προβεβλημένος ἀμφοῖν** = προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα καὶ τοὺς ὄσους. — **ἐκβαίνω** = ἐξέρχομαι· ἐξω ἀπὸ τὸν δρόμον. — **ἀποφεύγω** = φεύγω καὶ γλυτώνω. — **προβαίνω τῷ ποδι** = παῖω μὲ τὸν πόδα. — **ἐναγκυλῶ** = προσθέτω ἀγκύλην (λωρίον) εἰς τὸ βέλος ἢ τὸ ἀκόντιον. — **ἀποδίδωμι** = δίδω ὀπίσω. — **ἀντίποροι** = κείμενοι εἰς τὸ ἀντικρινὸν μέρος. — **ὁ πέτρος** = ὁ λίθος, ἢ **πέτρα** = βράχος. — **δαυιλῆς** = ἄφθονος. — **κονιατὸς** = χρισμένος μὲ ἄσβεστον. — **κατὰ τῆς πέτρας** = κάτω ἀπὸ τοῦ βράχου. — **ἀπόφραξις** = κλείσιμον τοῦ δρόμου. — **ἰσχυρῶς** = πολὺ. — **τοξεύματα** = βέλη. — **ὄπη** = ἔπου. — **ἦν δὲ καὶ ὁπότε** = καὶ ἐνίοτε δέ.

(4, 1 — 6)

ὑπερῆλθον τὰς πηγὰς = παρέκαμψαν τὸν ποταμὸν κατὰ πηγὰς. — **ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον** = βυθῶ διὰ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον. — **σπένδομαι** = συνθηκολογῶ. — **λεῖος** = ὁμαλός. — **βασιλεία** = βασιλικὸν ἀνάκτορον. — **τύρσις - εὼς** = πύργος, προμαχῶν. — **ὑπαρχος** = ὑπαρχηγός, ὑποδιοικητής. — **πρὸς ἐσπέραν** = πρὸς δυσμὰς. — **εἰς ἐπήκοον**, ἰδὲ Β', 5, 31 — 34. — **διέβησαν**, τὸν Κεντρίτην ποταμὸν Δ', 3, 1. — **καλός**, διὰ τὰς περὶ τὸν ποταμὸν κώμας.

(4, 7 — 13)

διασηκνῶ (έω) = διαμοιράζω εἰς καταυλισμούς. — **διαιθριάζει** = ἀρχίζει νὰ ἐξημερώνῃ. — **παραρρυσίη**. π. ἄορ. τοῦ παραρ-

ρέω = λυώνω. — συμποδίζω = δένω τὰ πόδια, ἐμποδίζω. — ξω-
 θεν = πρωτὴ πρωτῆ. — ἀσταφίς = σταφίδα. — ἀπλετος = ἀφθονος.
 — ὄκνος = βραδύτης. — ἀλειινός = θερμός, ζεστός. — γυμνός =
 χωρὶς ἱμάτιον, μὲ χιτῶνα μόνον. — χρῆμα = χρῆσμα. — σύειον =
 ἀπὸ πάχος χοίρου. — σησάμηνον = σουσαμέλαιον. — τερμίνθιον
 (τερεδίνθιον) = ἡ τρεμεντίνα ποῦ στάζει ὡς ῥητίνη ἀπὸ τὴν τερέ-
 θινθον. — χρῆμα καὶ χρῆσμα ὀνομάζει τὸ χοίρινον λίπος, τὸ ὁποῖον
 μετεχειρίζοντο, φαίνεται, διὰ τὰ ἀπαλύνουν τὴν ἐπιδερμίδα καὶ
 ἀναπαύσουν τὰ μέλη ἀπὸ τὴν κούρασιν. — τὸ μύρον· χρησιμοποιεῖ-
 ται διὰ τὸ ἄρωμα· ἐξήγητο ἀπὸ σήσαμον, τερέθινθον καὶ ἀμύγ-
 θαλα.

(4, 14 — 22)

διασκηνητέον = ὅτι δεῖ διασκηνεῖν. — δίκην δίδωμι = τι-
 μωροῦμαι. — ἀλόντα, ἐάλω, ἤλωσα — τοῦ ἀλίσκομαι = συλλαμβά-
 νομαι. — ἐπύθοντο, μ. ἀορ. τοῦ πυθάνομαι. — ἀπῆσαν = ἐπέστρε-
 φαν ὀπίσω. — σάγαρις· εἶδος ὄπλου, πέλεκυς. — ποδαπός = ἀπὸ
 ποῦ. — ἐκπιώματα = ποτήρια. — ἀρτοκόπος = ζυμώνων καὶ πλάτ-
 των ψωμί. — οἰνοχόος = ὁ κερνῶν, προσφέρων τὸ κρασί. —
 ἤπερ μοναχῆ εἶη πορεία = ἀπὸ ὅπου μόνον ἤμπορεῖ νὰ περάσῃ
 κανεῖς. — ἀτασθαλία = ἀνοησία, αὐθάδεια.

(5, 21 — 29)

σκεπομένους, μελλ. τοῦ σκοπῶ = ἐξετάζω, βλέπω. — δια-
 λαγχάνω = μοιράζω διὰ κλήρου. — ἀφήμι = στέλλω. — εἰλή-
 χει, ὑπερσ. τοῦ λαγχάνω. — μύζω = ἀπομυζῶ, ῥουφῶ. — συμ-
 μανθάνω = συνηθίζω. — ἀντεμπλήμι = πρὸς ἀνταμοιβὴν γε-
 μίζω. — ἐξηγοῦμαι = συμβουλεύω, δεικνύω. — φράζω = ὁμο-
 λογῶ, δεικνύω. — κατορύσσω = σκάπτω τὴν γῆν καὶ κρύβω. —
 κωμήτης = ὁ κάτοικος τῆς κώμης. — κωμάρχης = ὁ δήμαρχος
 τοῦ χωριοῦ. — πώλους = ἵππους. — κατάγειος = ὑπόγειος. —
 οἶες (οἶς) = πρόβατον. — χιλός = χόρτον, τροφή τῶν ζώων. — πυ-
 ροὶ = σίτος. — οἶνος κριθίνος = ζῦθος. — ἰσοχειλῆς = γεμάτος
 ἕως τὸ χεῖλος. — γόνατα = χωρίσματα. — ἀκρατος = χωρὶς νερό,
 δυνατός. — κατάγειοι· οἱ Ἀρμένιοι χατεσκεύαζον οὕτω τὰς οἰ-
 κίας των διὰ τὰ προφυλάσσωνται κατὰ τὸν χειμῶνα ἀπὸ τοῦ με-
 γάλου φύχους.

(5, 30 — 36)

παρῖοι κώμην = ἐπερνούσεν ἀπ' ἔξω ἀπὸ χωρίου. — **ἐπικύπτω** = σκύπτω. — **καταθύω** = θυσιάζω. — **κακοῦμαι** = καταβάλλομαι ἀπὸ ταλαιπωρίας. — **περιειλεῖν τοῦ περιειλέω** = περιτυλίσσω. — **ἐνεδός** = ἐκστατικός, βουδός. — **θυμοειδής** = ζωηρός, ἀτίθαστος. — **εστεφανωμένους**· συνήθεια ἦτο οἱ δαιτυμόνες κατὰ τὰ συμπόσια νὰ στεφανώνωνται μὲ στεφάνους κατασκευασμένους ἀπὸ ῥόδα, ἴα· ἐνταῦθα ὅμως ἀπὸ χόρτον διὰ τὴν ἔλλειψιν.

(7, 21 — 27)

ὤήθησαν, π. ἀορ. τοῦ οἶμαι. — **ζωγεῶ** = συλλαμβάνω ζωντανούς. — **παραβοηθῶ** = τρέχω ἀμέσως εἰς βοήθειαν. — **παρεγγυάω - ᾧ τινι** = προτρέπω τινά. — **περιβάλλω** = ἐναγκαλιζομαι. — **κατατέμνω** = κόπτω, χωρίζω εἰς τεμάχια. — **γέργα ὠμοβόεια** = ἀσπίδες μὲ δέρματα βοῶν ἀκατέργαστα (ὠμά) κεκαλυμμένα. — **ἐξαπίνης** = ἐξαίφνης, ξαφνικά. — **κολωνός** = ὕψωμα τῆς γῆς, λόφος. — **σκεύη** = ἐνδυμασία.

(8, 19 — 21)

ἤμουν, παρατ. τοῦ ἐμῶ = κάμνω ἐμετόν. — **διεχώρει κάτω** = εἶχαν διάρροϊαν. — **ἐδηδοκότες**, παρακ. τοῦ ἐσθίω. — **ἐώκισαν**, ὑπερσ. τοῦ ἔοικα = ὁμοιάζω. — **ὥσπερ τροπῆς γενομένης** = ὡς νὰ εἶχε γίνει καταστροφή κατόπιν ἡττης. — **σμῆνη** = μελίσσια. — **κηρίον** = κηρύθρα μὲ τὸ μέλι. — **ἄφρονες ἐγίνοντο** = ἔχαναν τὸν νοῦν τους. — **φαρμακοποσία** = τὸ νὰ πῆ κανεὶς φάρμακον, ἰδίᾳ καθάρσιον. — **τῶν κηρίων ἔφαγον**· τὸ μέλι αὐτὸ συλλέγουν αἱ μελίσσια ἀπὸ ναρκωτικὰ ἄνθη· καὶ τώρα ἀκόμη εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη πωλεῖται τοιοῦτον μέλι, τὸ ὁποῖον ἐπιφέρει, ὅταν τρώγεται ὠμόν, τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

(8, 22 — 25)

λήζομαι = ληστεύω, λεηλατῶ. — **συνδιαπράττομαι** = κατορθώνω τι συνεργαζόμενος μὲ ἄλλον. — **ξένια** = δῶρα φιλοξενίας. — **ἄλφαιτα** = ἀλεύρι κρίθινον, ἀλευριά, ἐν γένει ζωοτροφία. — **σωτήρια** = θυσίαι διὰ τὴν σωτηρίαν. — **ἡγεμόσυνα** = θυσίαι διὰ τὴν ἡγεμονίαν, διότι ὡς ἡγεμῶν (ἐπίθετον τοῦ Ἡρακλέους) τοὺς ἔδωκε κατευδίσθαι.

BIBLION ΠΕΜΠΤΟΝ

(1, 2 — 17)

ἀπειρήκα, τοῦ ἀπαγορεύω = κουράζομαι. — **ἐκτείνομαι** = ξαπλώνομαι. — **ἀναθορυβῶ** = με θόρυβον ἐπιδοκιμάζω. — **ἠσθησαν**, τοῦ ἠδομαι = εὐχαριστοῦμαι. — **στέλλομαι** = πορεύομαι. — **συμβουλευῶ** = συσκέπτομαι μαζί. — **θηρῶ** = κυνηγῶ, διώκω. — **κατάγω πλοῖα** = φέρω τὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα καὶ τὰ κρατῶ. — **συντίθεμαι** = συμφωνῶ. — **παραλύομαι τὰ πηδάλια** = ἀφαιρῶ. — **ἐκπεραίνεται** = πραγματοποιεῖται. — **ἀνέκραγον**, ἀορ. τοῦ ἀνακράζω = φωνάζω. — **ἐπιψηφίζω** = θέτω εἰς ψηφοφορίαν πρότεσίν τινος. — **ἐντέλλομαι** = παραγγέλλω. — **ὄδοποιῶ** = κατασκευάζω, διορθώνω δρόμους. — **σχολή** (ἔστι) **τοῖς πολεμίοις λήξασθαι** = ἔχουν καιρὸν οἱ πολέμοι νὰ μᾶς βλάπτουν. — **ἐπίστημι** = διορίζω ἀρχηγόν. — **ἀποδράς**, ἀορ. τοῦ ἀποδιδράσκω = φεύγω κρυφά. — **πολυπραγμονῶ** = ἐπεμβαίνω εἰς τὰς ξέναὺς ἐπιθέσεις. — **ἀπέθανεν** = ἐφανεύθη. — **ἐξαιροῦμαι** = βγάζω χωριστὰ κάπου. — **μονή** = παραμονή. — **κομιδῆ** = μεταφορά, μέσον μεταφορᾶς. — **μακρὰ πλοῖα** = πολεμικὰ πλοῖα. — **ἀγώγιμα** = φορτία ἐμπορικὰ. — **πεντηκόντορος** = πλοῖον με 50 κουπιά. — **τριακόντορος** = πλοῖον με 30 κουπιά. — **παραγωγή** = ἡ διὰ τῆς ἀκτοπλοῖας μετακόμισις στρατιωτῶν. — **εἰς παραγωγήν** = διὰ νὰ πλέουν παρὰ τὴν παραλίαν καὶ νὰ λεηλατοῦν. — **λεία** = λαφυραγωγία. — **κατὰ μέρος μερισθέντες** = διαιρεθέντες εἰς τμήματα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. — **θαῖτον**, συγκρ. τοῦ ταχέως = ταχύτερον. — **ἔστε** = ἔως. — **δτου**, οὐτινος = με τί. **ὥσπερ Ὀδυσσεύς**, ὁ ὁποῖος πολλὰ παθῶν ἐκταχθεὶς τέλος ἐπὶ πλοῖου τῶν Φυακίων ἐπανῆλθεν εἰς Ἰθάκην. **προνομαί** στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα εἰς ἐχθρικὴν χώραν σχηματιζόμενα πρὸς ἐπισιτισμὸν τοῦ στρατοῦ.

(3, 4 — 15)

διαλαμβάνω = μοιράζομαι, διανέμομαι. — **ἐξείλον**, ἀορ. τοῦ ἐξαιρῶ = χωρίζω. — **ἀνατίθημι** = ἀφιερώνω. — **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. — **ἀποδίδωμι** = ἐπιστρέφω, ἀποδίδω. — **δεκατεύω**

— λαμβάνω τό δέκατον. — **χαριεῖσθαι**, τοῦ χαρίζομαι — εὐχαριστῶ. — **θεωρῶ** — ἐπισκέπτομαι ἱερὰν πανήγυριν. — **ὠνοῦμαι** — ἀγοράζω. — **ἀνεῖλεν ὁ θεός** — ἔδωκε χρησμόν ὁ θεός. — **ἀγρεύω** — κυνηγῶν συλλαμβάνω. — **πρόσχωροι** — οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰ περίχωρα. — **δεκάτη** — τό δέκατον, τό ὅποσον ἀφιεροῦται εἰς τοὺς θεούς. — **ἀνάθημα** — ἀφιέρωμα. — **ἄλφιστα** — κρίθινον ἄλευρον. — **τραγήματα** — ξηροὶ καρποί. — **λάχος** — μέρος, μερίδιον. — **θησαυρός** — ἴδρυμα εἰς τὰ Πνευλλήνια ἱερά (τοὺς Δελφούς, τὴν Ὀλυμπίαν), ὅπου ἐφυλάττοντο τὰ πολυτίμα ἱερά πόλεων τιῶν. — **νεωκόρος** — ἐπιμελητής, φύλαξ τοῦ ναοῦ. — **κόγχαι** — κογχύλια. — **τὰ ὠραῖα** — ὅ,τι ὠρίμαζεν ἐκάστοτε. — **σὺς, συός** — χοῖρος. — **δορκὰς** — ζαρκάδι. — **λειμών** — λιθάδι, ἀνθηρὸς τόπος. — **ἄλλσος** — δάσος ἱερόν, σύδενδρος τόπος. — **τρωνιά** — τραγήματα, τρωγάλια, κάρυα, ἀμύγδαλα. — **ξόανον** — ἄγαλμα ξύλινον. — **ὅτε ἀπήει σὺν Ἀγησίλαῳ** ὁ Ἀγησίλαος, βασιλεὺς τῆς Σπάρτης (399 — 361) πολεμῶν ἐν Ἀσίᾳ κατὰ τῶν σατραπῶν Τισσαφέρνηους καὶ Φαρναβάζου ἀνεκλήθη πρὸς βοήθειαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος του καὶ ἔλθων εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ Θράκης καὶ Μακεδονίας συνήψε μάχην (394) παρὰ τὴν Κορώνειαν τῆς Βοιωτίας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἐνίκησε. Τὸν ἠκολούθησε κατὰ τὴν πορείαν αὐτὴν καὶ ὁ Ξενοφῶν. — **ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν** οἱ Ἀθηναῖοι κατεδίκασαν τὸν Ξενοφῶντα ἐρήμην (= χωρὶς νὰ εἶναι ὁ ἴδιος παρὼν εἰς τὴν δίκην), διότι συνεργάζετο μὲ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πόλεως, πρῶτα τὸν Κύρον καὶ ἔπειτα τοὺς Λακεδαιμονίους, μὲ τὸν βασιλέα τῶν ὁποίων Ἀγησίλαον συνεπολέμησεν ἐν Κορωνείᾳ κατὰ τῶν συμπολιτῶν του. — **ὁ ἐν Ἐφέσῳ ναός τῆς Ἀρτέμιδος** ἔθεωρεῖτο ὡς ἐν ἀπὸ τὰ 7 θαύματα τοῦ κόσμου· τοῦτον ἔκαυσεν ὁ Ἡρόστρατος τῷ 356 π.Χ.

(5, 13 — 25)

ἀγαπῶ — εἶμι εὐχαριστημένος, ἀρκοῦμαι. — **ἀντιτιμῶ** — ἀποδίδω τιμὴν. — **κακῶς ποιῶ** — βλάπτω. — **αἰτιῶμαι** — ἐπιρρίπτω τὴν αἰτίαν, κατηγορῶ. — **κάμνω** — εἶμι ἀσθενής. — **νομίζομαι** — λαμβάνω. — **ἀντ' εὖ ποιῶ** — ἀποδίδω τὴν εὐεργεσίαν. — **ἀλέξομαι** — ὑπερασπίζομαι τὸν ἑαυτὸν μου. — **ἀναπυνθάνομαι** — ἐρωτῶ ἐπανειλημμένως. — **ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν** — ὑπερασπιζόμενος τοὺς στρατιώτας. — **ὑβρεῖ** — ἀπὸ ἀλαζονείαν. — **ἀρμο**

σῆς = ἀντιπρόσωπος πόλεως τινος εἰς ὑποτελή ἢ συμμαχικήν πόλιν ῥυθμίζων τὴν διοίκησιν αὐτῆς. — *ὑπαίθριος* = εἰς τὸ ὑπαίθρον, ἐκτὸς τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. — *ἦ* = ὅπου. — *ἐπὶ τῷ ἄρμωστίῃ* — *ἐφ' ἡμῖν* = εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἄρμωστοῦ — εἰς τὴν ἐξουσίαν μας. — *ὁποῖων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον* = πῶς μᾶς βρῆκαν, πῶς ἡμεῖθα ἀπέναντί των. — *ὁ δὲ λέγειν βία παρελθόντας σκηνοῦν* = ὅσον δὲ γι' αὐτὸ ποῦ λέγετε ὅτι τάχα εἰσῆλθαμεν διὰ τῆς βίας καὶ κατεσκηνώσαμεν.

(7, 34 — 35. 8, 1)

ἄρξαντες = ὅσοι ἔκαμαν τὴν ἀρχὴν, οἱ πρωταῖτιοι. — *δίκην δίδωμι* = τιμωροῦμαι — *ἐξεῖναι*, τοῦ *ἔξεσι* = ἐπιτρέπεται. — *ἄγω τινὰ ἐπὶ θανάτῳ* = σύρω τινὰ εἰς τὸν θάνατον. — *εἰς δίκην καθίστημι* = ἐνάγω. — *καθαίρω* = κάμνω καθαρμόν, θρησκευτικὴν τελετὴν (ἀγιασμόν) διὰ τὴν ἐξαγνισθῆ ὁ στρατός. — *δίκην ὑπέχω* = δικάζομαι, ἀπολογοῦμαι. — *ὄφλε*, ἄορ. τοῦ *ὄφλι* — σκάνω = καταδικάζομαι εἰς πρόστιμον. — *τῆς φυλακῆς*, γεν. τῆς αἰτ. = διότι δὲν ἐφύλαξεν ὅπως ἔπρεπε τὰ πράγματα. — *γαυλικὰ* (γαῦλος = φορτηγὸν πλοῖον) = τὰ πράγματα τῶν φορτηγῶν πλοίων, τὰ ὅποια συνελάμβανον εἰς τὴν Τραπεζοῦντα καὶ τὰ ἐφύλατταν διὰ τὴν ἀναχρησιμοποίησιν (ἴδε 5, 1, 16). — *μείωμα* = ἔλλειμμα.

Ὁ Φιλήσιος καὶ ὁ Ξανθικλῆς κατεδικάσθησαν διὰ τὴν ἀταξίαν τὴν ὁποίαν ἔδειξαν εἰς τὴν φύλαξιν τῶν γαυλικῶν χρημάτων εἰς πρόστιμον εἴκοσι μνῶν, διὰ τὴν καλύψουσαν τοιοῦτοτρόπως τὸ ποροῦσιασθὲν ἔλλειμμα.

(8, 1 — 7)

παίω = κτυπῶ. — *πλήττω* = κτυπῶ. — *ἀπαγορεύω* = κωλύομαι. — *αἰτῶ* = ζητῶ. — *ἀπαιτῶ* = ἐπιμόνως ζητῶ τι. — *ἐπαρῶνησα*, ἄορ. τοῦ *παροινῶ* = κάμνω ἀταξίας, ἐνοχλῶ τινὰ ἐπάνω εἰς τὴν μέθην. — *διαρρίπτω* = ῥίπτω κάτω, σκορπίζω. — *διάρριψις* = ῥίψιμο, σκόρπισμα. — *διαδίδωμι* = μοιράζω. — *ἀλαγαγεῖν*, τοῦ *ἀπάγω* = φέρω ὀπίσω καὶ παραδίδω ὅτι παρέλαβα. — *ὀπλιτεύω* = εἶμαι ὀπλίτης. — *πελτάζω* = εἶμαι πελταστής. — *ἀναγιγνώσκω* = ἀναγνώριζω. — *εἶγος* = ψῦχος. — *ἐκ τίνος ἐπλήγη* = ἀπὸ ποῖαν ἀφορμῆν. — *ἦ* (εἰς τὴν ἀρχὴν ἐρωτήσεως) = τῷ ὄντι. — *οἶνου*

μηδ' ὀσφραίνεσθαι παρόν, αἰτιατικὴ ἀπόλυτος ἀντι παρόντος· διότι ἀνήκει εἰς ἀπρόσωπον ῥήμα πάρεσι = δὲν ὑπῆρχε κρασί οὔτε γιὰ μπουδιά.

(8, 8 — 12)

ἀπόλλυμαι = χάνομαι. — συνέφη, τοῦ σύμφημι = ἐμολογῶ. — ὀρύττω = σκάπτω. — ὅποσα γε βούλεται = δὲν πάει νὰ ζῆ ὅσον θέλει; ἦτοι μοῦ εἶναι ἀδιάφορον ἀν ζῆ ἢ ὄχι. — ἦτιόν τι ἀπέθανε; = μήπως ἔτσι δὲν πέθανε; — ἐπιστάς = σταμκτήςσας. — ἀνήρ = ὁ ἀνήρ. — βόθρος = λάκκος.

(8, 13 — 26)

σφῆζεσθαι ἤρκει = ἤμποροῦσαν νὰ σωθοῦν. — ῥοθέω = προτρέχω. — πλεονεκτῶ = θέλω νὰ ἔχω περισσότερα. — μαλακίζομαι. = μαλακῶς φέρομαι, βαρύνομαι. — προῖμαι ἐμαυτὸν = ἀφήνω, παραδίδω τὸν ἑαυτὸν μου. — κατέμαθον ἀναστάς μόλις = εἶδα ὅτι μόλις κατῶρθωσα νὰ σηκωθῶ. — βλακεύω = κάμνω τι χωρὶς προθυμίαν. — ἀνδρίζομαι = ἀντικρύζω τὰς ταλαιπωρίας. — ὑπουργὸς εἰμι = ὑπουργῶ, βοηθῶ. — ἀποπήγνυμαι = παγώνω — ἀπολείπομαι = μένω ὀπίσω. — συνεπιτρέβω = καταστρέφω ἅλα μαζί. — διαμάχομαι = διισχυρίζομαι. — ἀποδύω = γυμνώνω, ληστεύω. — ἐπικουφίζω = ἐλαφρώνω, βοηθῶ. — ἀπήρευξα, τοῦ ἀπερύκω = ἀποκρούω. — διδάεσι (δίδημι) = δένουν. — συνεκπορῶ = βοηθῶ τινα νὰ πορισθῆ τι. — περιεγένετο = ὑπερίσχυσεν ἡ γνώμη. — θερμασία = θερμότης, ζεστασιά. — ὑγρότης = εὐκαμψία. — εὐδία = καλοκαιρία. — πρωγεὺς = ὁ ἐπὶ τῆς πρῆφρας ἐκτελῶν τὰς ἐπιταγὰς τοῦ κυβερνήτου, πιλότος. — ῥαστώνη = ὀκνηρία, νωθρότης. — πύκτις = πυγμάχος. — πύξ = με λακτίσματα. — γοῦν = παραδείγματος χάριν.

BIBLION EKTON

(2, 17 — 19, 3, 1 — 9)

διαπράττομαι—κατορθώνω νὰ λάβω — **ἐμβάλλω**—εἰσβάλλω.
— **συμβάλλομαι**—συμφωνῶ. — **ἀλίζομαι**—συναθροίζομαι. — **περιβάλλομαι**—περιζώνω, λαμβάνω. — **συγκείμενον**—συμφωνηθέν.
— **τρέπομαι**—νικῶ, τρέπω εἰς φυγὴν. — **ἀποκίτνυμι**—φονεύω.
— **προσθέω**—τρέχω πρὸς τὰ ἔμπροσ. — **προσελαύνω**—τρέχω πρὸς τὰ ἔμπροσ. — **ἴσχετο**—ἔσταματοῦσε, διότι δὲν ἔσυμφωνοῦσαν.
— **σύνδυο**—ἀνά δύο. — **τέως μὲν**—ἐπὶ τινα μὲν καιρὸν. — **ἔρρωμένως**—μὲ προθυμίαν.

(3, 10 — 18)

προκαταθέω—κατεβαίνω τρέχων. — **ἐντυγχάνω τινι**—συναντῶ τινα. — **ἤσθηται**, τοῦ αἰσθάνομαι — ἀντιλαμβάνομαι. — **επιθαροηκός**, τοῦ θαρρῶ—παίρνω θάρρος. — **λειφθέντες**—ὑπολειφθέντες. — **ἐφορῶν ἡμᾶς**—εἰς τόσην ἀπόστασιν ὥστε νὰ μᾶς βλέπη. — **ἀποδραίημεν**, ἀορ. εὐκτ. τοῦ ἀποδιδράσκω—φεύγω κρυφά. — **τῆς σωτηρίας ἔχομαι**—προσπαθῶ νὰ σωθῶ. — **μεγαληγορῶ**—λέγω μεγάλα λόγια, καυχῶμαι. — **πλέον φρονῶ**—ὑπερηφανεύομαι. — **μεγαληγορήσαντας**· δηλ. τοὺς Ἀρχάδας, οἱ ὁποῖοι ἐκαυχῶντο ὅτι ὄλη ἢ δόξα τῶν κατορθωμάτων κατὰ τὴν κάθοδον ἀνῆκεν εἰς μόνους αὐτοὺς.

(3, 19 — 26)

σπείρομαι—διασκορπίζομαι, — **ἐπιπαριόντες**, τοῦ ἐπιπαρέρχομαι—παρέρχομαι κατόπιν. — **αἴθομαι**—καίομαι, πυρπολοῦμαι. — **ἐλάνθανον ἑαυτοὺς γενόμενοι**—χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν ἔφθασαν. — **ἔξῃκεν ὁ χρόνος**—ἐπέρασεν ὁ καιρὸς. — **ἀπολείπομαι**—μένω ὀπίσω. — **στρατιά**—οἱ ὀπλίται. — **θαῦμα**—θαυμασμοῦ ἄξιον. — **σιτίβος**—πλήθος.

(4, 1 — 11)

δεξιὰ εἰσπλέοντι—δεξιὰ δι' ἐκεῖνον ποῦ πλέει ἀπὸ τὸν Βόσπορον. — **ἐκπίπτω**—ἀναγκάζομαι νὰ βγῶ εἰς τὴν ξηρὰν, ναυαγῶ.

— **δεινά ὑβρίζω**—κακομεταχειρίζομαι πολύ. — **ἀναιρῶ**—σηκώνω.
 — **καθῆκον**—κατερχόμενον. — **ἀνήκων εἰς τὴν γῆν**—ἐκτεινόμε-
 νος πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ξηρᾶς. — **ἀπορρώξ**—ἀπότομος. — **αὐ-
 χὴν**—στενὴ προέκτασις γῆς. — **ἐπικράτεια**—μέρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου
 ἐκτείνεται ἡ ἐξουσία τοῦ τόπου. — **γεῶδες**—μὲ χῶμα χωρὶς βρά-
 χους. — **ἄλιθον**—χωρὶς πέτρες. — **ξύλα**—δένδρα. — **πυροὶ**—σίτος.
 — **μελίγη**—εἶδος γεννήματος (καλαμπόκι). — **ἡθήοινοις**—περιέ-
 χουσα γκυκὺν οἶνον. — **κατὰ χῶραν ἣπερ εἶχε**—καθ' ἣν τάξιν
 εἶχε. — **ἐκ τῶν ὑπαρχόντων**—κατὰ τὰ μέσα ποῦ εἶχον. — **κώ-
 παις ἡμέρας μάλα μακρᾶς πλοῦς**—ἀπόστασις τὴν ὁποίαν τριή-
 ρης μὲ κουπιὰ ἠμπορεῖ νὰ διανύσῃ εἰς μίαν ἡμέραν μεγάλην.
 Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ἓνα πλοῖον ἠμποροῦσε νὰ διανύσῃ «ἐν μα-
 κρημερίῃ ὀργυιᾶς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ ἑξακισμυρίας» (Ἡρ.
 4,86). Ἐπειδὴ δὲ 100 ὀργυιαὶ εἶναι ἓνα στάδιον, ἡ ἀνωτέρω ἀπό-
 στασις εἶναι 700 σταδίων. — **εἰς τὸ πόλισμα ἂν γενόμενον**—εἰς
 τὸ μέρος ὅπου ἠμποροῦσε νὰ ἰδρυθῇ πόλισμα.

BIBLION EBΔOMON

(8, 7 — 24)

ξενοῦμαι—συνάπτω σχέσεις, φιλοξενοῦμαι, τυγχάνω περιποιή-
 σεως. — **καθηγοῦμαι**—ὀδηγῶ. — **ἀνεψιδός**—ἐξάδελφος. — **περὶ
 πλείστου ποιοῦμαι**—προτιμῶ. — **βιάζομαι**—ζητῶ τι ἐπιμόνος.
 — **πυργομαχῶ**—μάχομαι, πολιορκῶ τὸν πύργον—**παριέναι**—νὰ
 περάσουν μπροστά. — **ἀλώσιμος**—ὅστις δύναται νὰ συλληφθῇ. —
τύρσις, εὼς—πύργος. — **προμαχεῶν**—προμαχῶν, τείχισμα, ἢ
 ἄλλο τι ὀχυρὸν πρὸ τοῦ τείχους. — **πλίνθοι γήινοι**—πλίνθοι
 ὀπταί. — **βουπόρος ὀβελίσκος**—βέλος ἰσχυρὸν ποῦ ἠμπορεῖ νὰ
 διαπεράσῃ καὶ βουν. — **ἄφοδος**—ἀπομάκρυνσις.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Βιβλίον πρῶτον.

Ἀπὸ Σάρδεων μέχρι Βαβυλωνίας.

Ἀναξίληγιά Κύρου καὶ Ἀρταξέρξου διὰ τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου (1, 1—3)	5
Μυστικάι προετοιμασίαι τοῦ Κύρου (1, 4—11)	6
Συγκέντρωσις τῶν μισθοφόρων εἰς Σάρδεϊς (2, 1—4)	8
Ἡ ἀπὸ Σάρδεων ἐξόρμησις τοῦ Κύρου καὶ ἡ πορεία διὰ Φρυγίας (2, 5—9)	9
Περίληψις (2, 10—27)	10
Οἱ Ἕλληνες ἀρνοῦνται νὰ προχωρήσουν κατὰ τοῦ βασιλέως (3, 1—8)	11
Περίληψις (3, 9—21. 4, 1—5)	13
Φυγὴ δύο στρατηγῶν. Μεγαλοφυχία Κύρου (4, 6—9)	15
Πορεία διὰ τῆς Συρίας. Ἀνακοίνωσις εἰς τοὺς Ἕλληνας ὅτι ἐκστρα- τεύουσιν κατὰ τοῦ βασιλέως (4, 9—19)	16
Περιγραφή χωρίου τῆς Ἀραβίας (5, 1—3)	18
Περίληψις (5, 4—17. 6, 1—11)	19
Προβλέψεις καὶ προετοιμασίαι διὰ τὴν μάχην (7, 1—2)	19
Λόγος τοῦ Κύρου. Ὑποσχέσεις πρὸς τοὺς Ἕλληνας (7, 3—9)	20
Αἱ ἐκατέρωθεν δυνάμεις (7, 10—13)	21
Σημεῖα ὑποχωρήσεως τοῦ βασιλέως (7, 14—20)	22
Ἡ μάχη. Ὁ Πατηγίας ἀναγγέλλει τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθροῦ (8, 1—7)	23
Ἡ θέα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ (8, 8—11)	24
Τελευταία ἐπιθεώρησις καὶ ὁδηγίαι Κύρου (8, 12—17)	24
Ἐπίθεις καὶ νίκη τῶν Ἑλλήνων (8, 17—20)	25
Ἐπίθεις καὶ θάνατος Κύρου (8, 21—29)	26
Περίληψις (9, 1—31)	27
Συνέχεια καὶ τέλος τῆς μάχης. Ὁ βασιλεὺς διασπάζει τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον (10, 1—8)	28
Δευτέρα ἐπίθεις τῶν Ἑλλήνων. Φυγὴ τῶν βαρβάρων (10, 9—15)	29
Ἡ διανυκτέρευσις μετὰ τὴν μάχην (10, 16—19)	30

Βιβλίον δεῦτερον.

Ἀπὸ τὰ Κούναξα μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ζαπάτα.

Οἱ Ἕλληνες πληροφοροῦνται περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Κύρου. (1, 1—7)	31
Ὁ βασιλεὺς διὰ κηρύκων ζητεῖ νὰ παραδώσουν οἱ Ἕλληνες τὰ ὄπλα. (1, 7—23)	32

Περίληψις (2, 1—21. 3, 1—16)	35
Λιαπραγματεύσεις Τισσαφέρνους καὶ Ἑλλήνων. (3, 17—29)	36
Περίληψις (4, 1—28. 5, 1—23)	38
Συνέντευξις τῶν στρατηγῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους (5, 24—30)	41
Σύλληψις καὶ φόνος τῶν στρατηγῶν. (5, 31—34)	42
Ὁ Ἀριαίος ζητεῖ νὰ παραδώσουν οἱ Ἕλληνες τὰ ὄπλα (5, 35—42)	43
Περίληψις (6, 1—30) χαρακτηρισμὸς τῶν φανευθέντων στρατηγῶν	44

Βιβλίον τρίτον.

Ἀπὸ τὸν Ζαπάταν εἰς Καρδούχους.

Ἄθυμία τῶν Ἑλλήνων διὰ τὸν φόνον τῶν στρατηγῶν (1, 2—3)	46
Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Ξενοφῶντος εἰς τὴν ἐκστρατείαν τοῦ Κύρου (1, 4—10)	47
Τὸ ὄνειρον τοῦ Ξενοφῶντος (1, 11—14)	48
Ὁ Ξενοφῶν ἐνθαρρύνει τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου (1, 15—31)	49
Συμβούλιον τῶν λοιπῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν. Ἐκλογή νέων στρατηγῶν (1, 32—47)	51
Περίληψις (2, 1—39)	54
Ἀκροβολισμὸς καὶ ἐπιθέσεις τῶν βαρβάρων (1, 1—6)	57
Ἐπιθέσις Τισσαφέρνους (4, 13—18)	58
Περίληψις (4, 19—49)	59
Περὶ πόλῃσις χωρίων. Καθορισμὸς τῆς περαιτέρω πορείας (5, 1—18)	59

Βιβλίον τέταρτον.

Διὰ Καρδουχίας καὶ Ἀρμενίας εἰς Τραπεζοῦντα.

Συγκρούσεις μὲ τοὺς Καρδούχους. (1, 12—28)	62
Διάβασις διὰ δυσβάτων λόφων (2, 1, 26)	65
Περίληψις (3, 1—34)	69
Πορεία διὰ τῆς Ἀρμενίας (4, 1—22)	70
Περίληψις (5, 1—23)	73
Φιλοξενία εἰς κόμας τῆς Ἀρμενίας (5, 21—36)	74
Περίληψις (6, 1—27. 7, 1—20)	75
Θάλαττα, Θάλαττα. (7, 21—27)	77
Περίληψις (8, 1—18)	78
Τὸ τρελλὸ μέλι (8, 19—21)	78
Ἀφίξις εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22—25)	78

Βιβλίον πέμπτον.

Ἐκ Τραπεζοῦντος εἰς Κοῦώρα.

Αἱ ἐν Τραπεζοῦντι ἀποφάσεις (1, 2—17)	80
Περίληψις (2, 1—32. 3, 1—3)	82
Πῶς διέθεσεν ὁ Ξενοφῶν τὸ μερίδιόν του ἀπὸ τὰ λάφυρα (3, 4—13)	83

Περίληψις (4, 1—34. 5, 1—12)	84
Ὁ Ξενοφῶν δικαιολογεῖ τὰς παρεκτροπὰς τοῦ στρατοῦ (5, 13—23)	85
Φιλία Σινωπέων καὶ Ἑλλήνων (5, 24—25)	87
Περίληψις (6, 1—37. 7, 1—33)	87
Δίκη στρατηγῶν. Καθαρισμὸς στρατοῦ (7, 34—35. 8, 1)	89
Ξενοφῶντος ἀπολογία. (8, 1—26)	89

Βιβλίον ἕκτον.

Ἐκ Κοινῶρων εἰς Χρυσόπολιν.

Περίληψις (1, 1—33)	93
Αἱ περιπέτειαι τῶν τριῶν τμημάτων τοῦ στρατοῦ (9, 17—19. 31—26)	94
Κάλης λιμῆν (4, 1—11)	98
Περίληψις (1, 12—27. 5, 1—32. 6, 1—38)	100

Βιβλίον ἑβδομον.

Εἰς Θράκην καὶ πάλιν εἰς Ἴωνίαν μέχρι Περγάμου.

Περίληψις (1—8)	102
Τελευταία μάχη τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα, (8, 7—21)	103

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Εἰσαγωγή.

α') Βίος τοῦ Ξενοφῶντος	109
β') Συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος	111
Ἑρμηνευτικαὶ σημειώσεις	103
Εἰκόνες καὶ σχέδια μαχῶν καὶ πορειῶν	
Χωρογραφικὸς Πίναξ	

Κράνος άττικόν

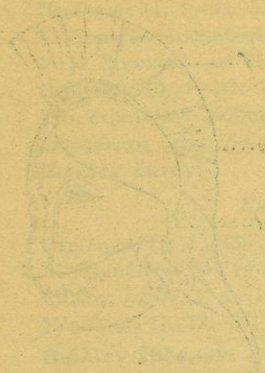
Κράνος χορινθιαζόν

Όπλίτης

Θώραξ

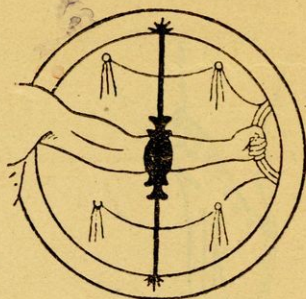

Επίθετο

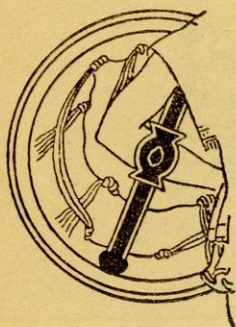
Επίθετο

ῥοειδῆς ἄσπις

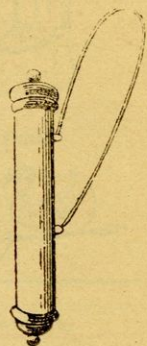
Στρογγύλη ἄσπις ἐν μάχῃ

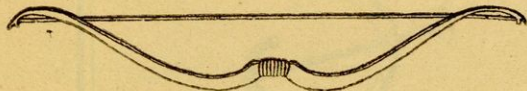
Στρογγύλη ἄσπις
ἐν ἀναπαύσει

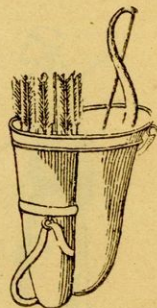
Τόξον κυκλοτερές

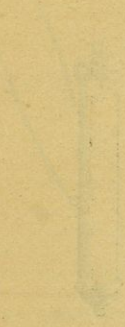
Φαρέτρα

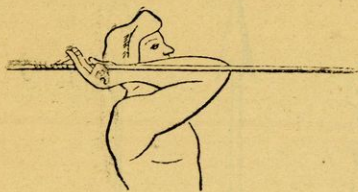

Τόξον μετὰ κεράτων καὶ νευρᾶς

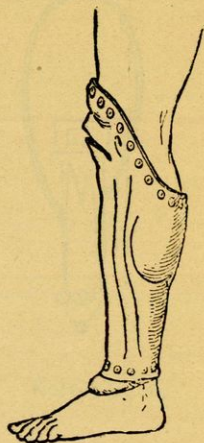

φαρέτρα μετὰ βελῶν
καὶ τόξου

Ἄκοντιστὴς

Κνημὶς

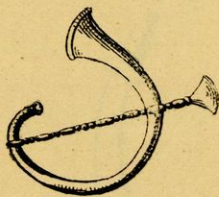
Σφαιρονήτης

Πελταστὴς

Σάλπιγξ

Κέρας

Τρόπαιον

πῆμα

ἔκστασις

ἄσπετος

ἄσπετος

ἄσπετος

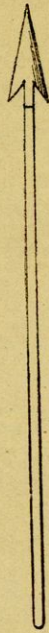
ἄσπετος

ἄσπετος

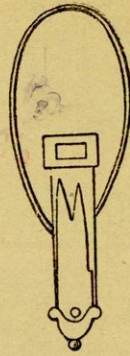
Δόρυ

Ἄκόντιον

Ξίφος

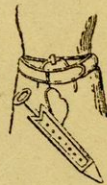
Κολεός ξίφους

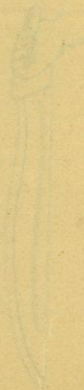
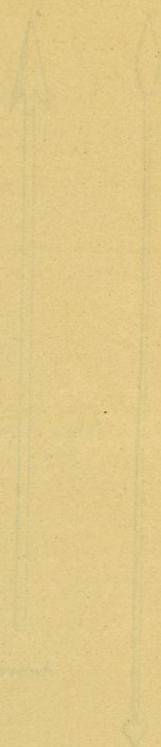
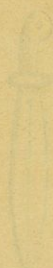
Μάχαιρα

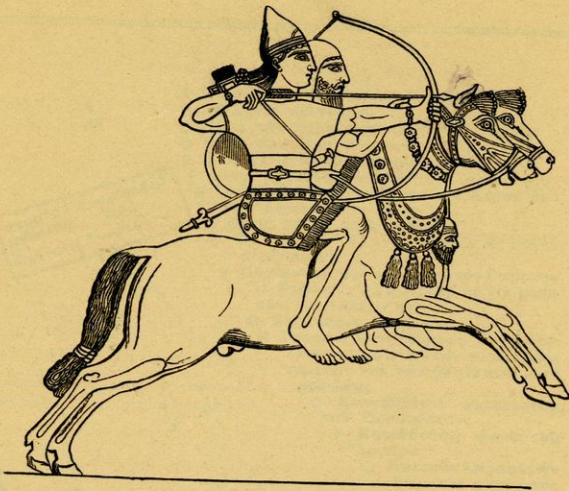

Κοπίς

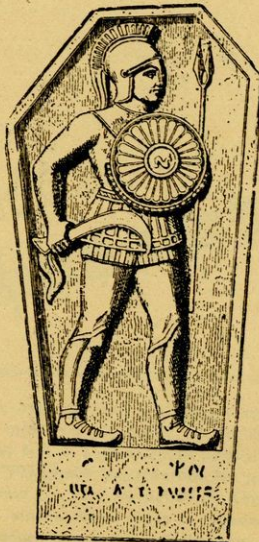

Ἄκινάκης

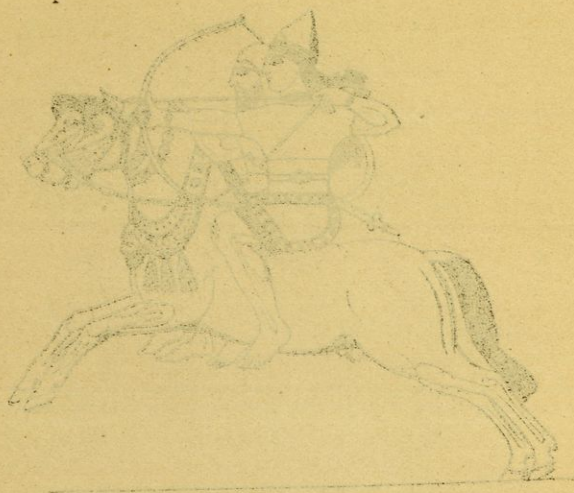

Πέρσαι τοξόται ἔφιπποι

Ὀπλίτης Πέρσης

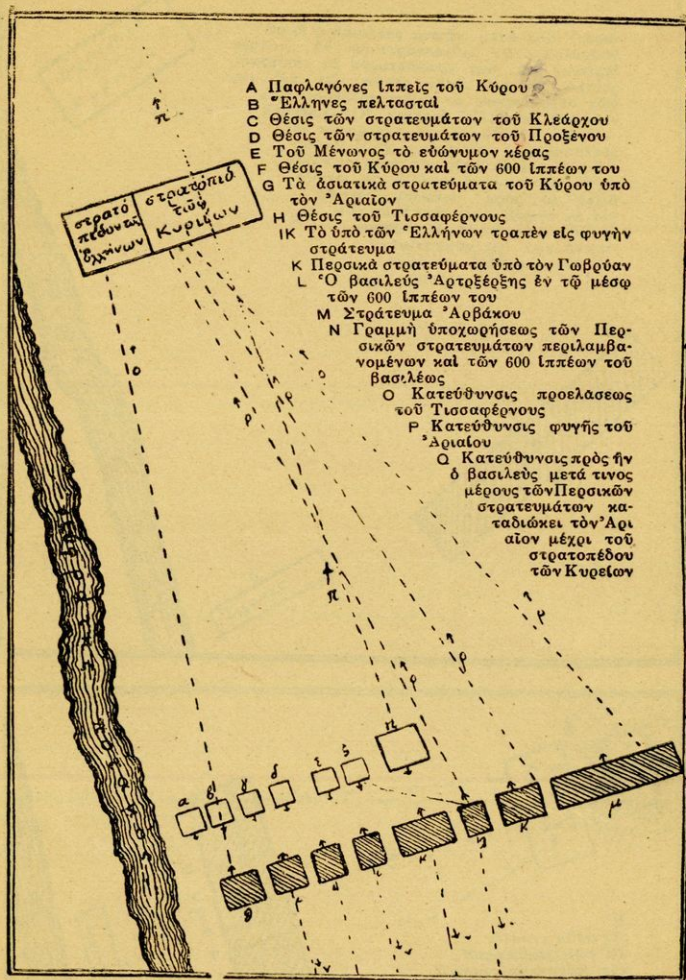

ἵππος ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀνακτορῆς

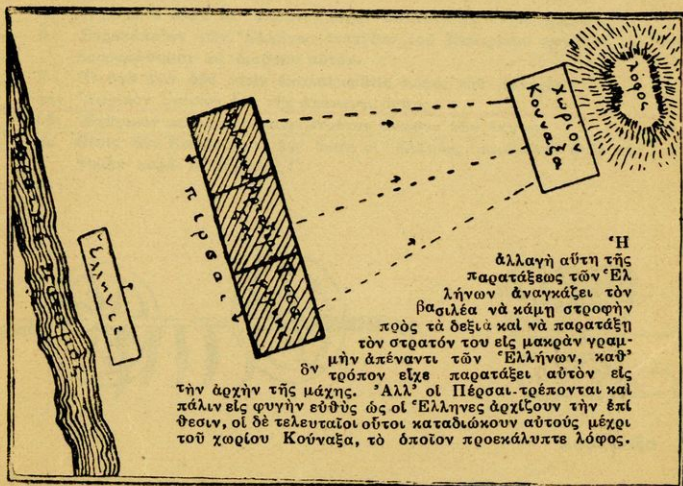
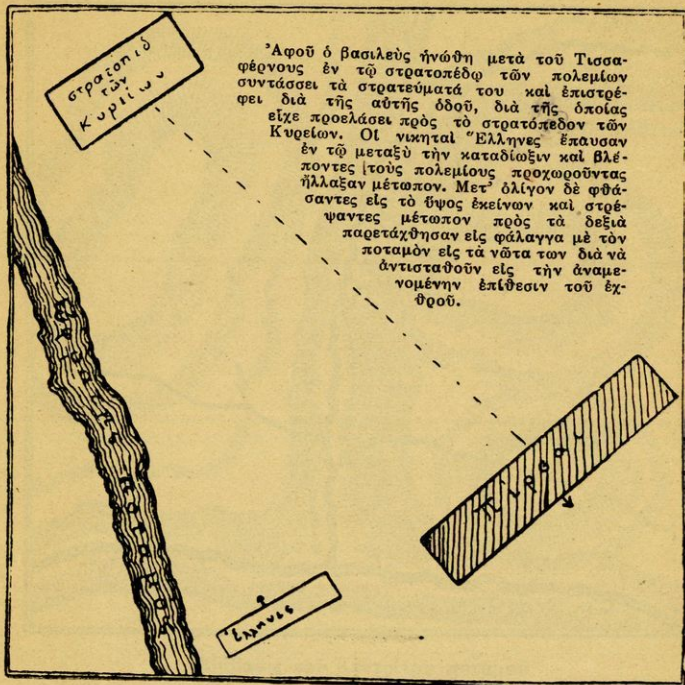
ἄνθρωπος ἐκ τῆς ἀρχαίας ἀνακτορῆς

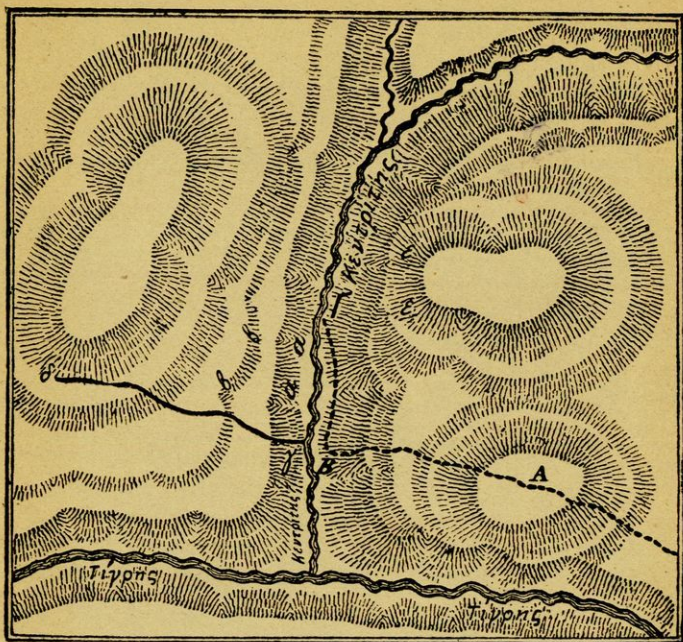
Ἡ μάχη παρὰ τὰ Κούναξα

Εὐθὺς ὡς ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς (ἀπὸ A-E) ἤρχισε τὴν ἐπίθεσιν, οἱ ἔναντι αὐτοῦ Ἰσάμενοι Πέρσαι (I-K) τρέπονται εἰς φυγὴν, οἱ δὲ Ἕλληνες καταδιώκουν αὐτοὺς πρὸς τὴν διεύθυνσιν (N) ἐνῶ ὁ Τισσαφέρνηος μετὰ μέρους τῶν στρατευμάτων τοῦ (H) προελαύνει πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελταστῶν (B) κατὰ τὴν διεύθυνσιν (O). Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Κύρος ἐφορμᾷ κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀρταξέρξου (L) ἀλλὰ πίπτει. Μετὰ τοῦτο ὁ Ἀριαίος (G) τρέπεται εἰς φυγὴν πρὸς τὴν διεύθυνσιν (P) καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν διεύθυνσιν (P) καὶ πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρραίων, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐγκαταλείπει τὴν περαιτέρω καταδίωξιν τοῦ Ἀριαίου καὶ γίνεται κύριος τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρραίων.

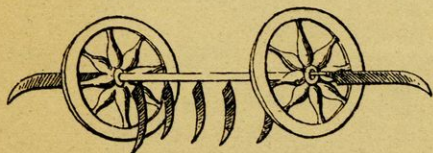
Δευτέρα μάχη παρὰ τὰ Κούναξα καὶ δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

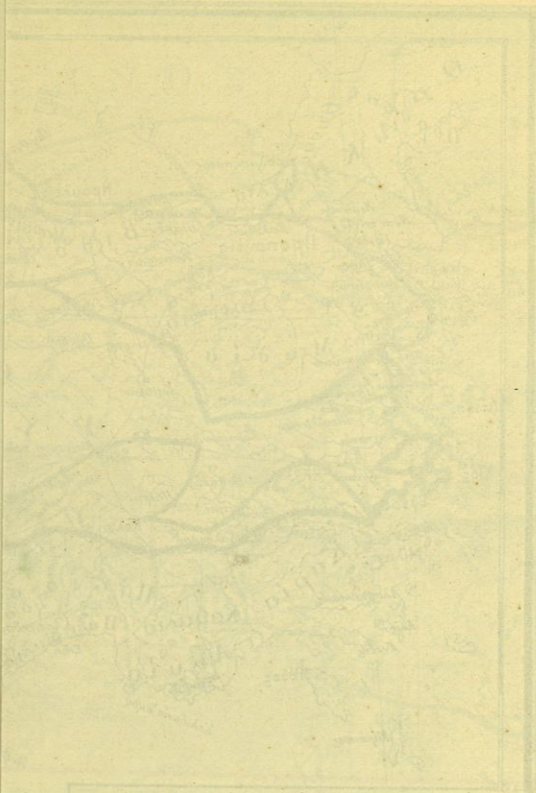
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- Α. Ὑψώματα δλου οἱ Ἕλληνες εἶχον καταυλισθῆ ἐντὸς χωρίων.
- Β. Στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἐντεῦθεν τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ, ὁπόθεν προσελάθησαν νὰ διαβοῦν αὐτόν.
- Γ. Ὁ ὑπὸ τῶν δύο νέων ἀνακαλυφθεὶς πόρος τοῦ Κεντρίτου.
 - αα. Ἀφρικὸν ἰπικὸν ἐπὶ τῆς ἀπέναντι δχθῆς.
 - ββ. Ἐχθρικὸν πεζικὸν παρατεταγμένον ἀνωθεν τῶν ἰπῶων
 - σσ. Θέσις τῶν Καρδούχων, ἐφ' ὅσον οἱ Ἕλληνες παρέμενον ὑπὲρ τὸν ποταμὸν παρὰ τὸ σημεῖον Γ.

Ἀρμάμαξα

Ἄξων καὶ τροχὸς δρεπανηφόρου ἄρματος

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΕΙΣ ΤΗΝ
ΚΑΤΑΒΑΤΙΝ ΤΟΥ ΖΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἀθήναι τῆ 9 Σεπτεμβρίου 1932

Ἀριθ. πρωτ. 4412/15258

Π ρ ὶ ς

τὸν κ. Ἰωάννην Ν. Σιδέρην

Βιβλιοκδότην Σταδίου 52

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ ταύταρίθμου ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 12 Αὐγούστου ἐ. ἔ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 29 Αὐγούστου εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημ. Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 430 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ξενοφώντας Κύρου Ἀνάβασις» τῶν Γ. Σουμελίδη - Χρ. Παπαναστασίου βιβλίον των ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Β' τάξεως τῶν γυμνασίων διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντής

Ε. Κακοῦρος

Ἄρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1929 Προεδρ. Διατάγματος.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 15 ο/ο τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς διαπάνης οὐσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται ὁ παρὼν ἄρθρον.

των προσηγουσίων των Νομῶν καὶ τῶν πόλεων των ἑγουσίων τῷ 1907 τοῦλάχιστον 5,000 κατοίκους . . . 104

B' ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ

15 Ἰθαγένεια κατὰ Νομὸς 108
 16 Ἰθαγένεια κατ' Ἐπαρχίας 112

Γ' ΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

(Πίνακες ἀνακεφαλαιωτικοί)

17 Παιδευσις κατὰ Νομὸς 122
 18 Παιδευσις κατ' Ἐπαρχίας καὶ Δήμους 123

Δ' ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

(Πίνακες ἀνακεφαλαιωτικοί)

19 Ἀστικὴ κατάστασις κατὰ Νομὸς 138
 20 Ἀστικὴ κατάστασις κατ' Ἐπαρχίας καὶ Δήμους . . . 140

Ε' ΗΛΙΚΙΑ

21 Ἡλικία, παιδευσις καὶ ἀστικὴ κατάστασις καθ' ἕκαστὸν Βασίλειον 156
 22 Ἡλικία, παιδευσις καὶ ἀστικὴ κατάστασις κατὰ Νομὸς 158
 23 Ἡλικία, παιδευσις καὶ ἀστικὴ κατάστασις κατ' Ἐπαρχίας 210
 24 Ἡλικία, παιδευσις καὶ ἀστικὴ κατάστασις κατὰ Δήμους 348

sement depuis 1839-1845

13 Population par Provinces et par Communes d'après chaque recensement depuis 1848-1907

14 Population des chefs-lieux des Départements et des villes ayant en 1907 5,000 habitants au moins d'après chaque recensement depuis 1833-1907 1

II SUJÉTION

15 Sujétion par Départements 1
 16 Sujétion par Provinces 1

III INSTRUCTION

(Tableaux récapitulatifs)

17 Instruction par Départements 1
 18 Instruction par Provinces et par Communes . . . 1

IV ÉTAT CIVIL

(Tableaux récapitulatifs)

19 État civil par Départements 1
 20 État civil par Provinces et par Communes . . . 1

V AGE

21 Age, Instruction et état civil pour le Royaume 1
 22 Age, Instruction et état civil par Départements 1
 23 Age, Instruction et état civil par Provinces . . 2
 24 Age, Instruction et état civil par Communes . . 34

Στ	Η απογραφή του πληθυσμοῦ τῆς Πηνίης καὶ Οσοῦνας τῆς 1881	»
Ζ'	Η ἀπογραφή τοῦ 1889	»
Η'	Η ἀπογραφή τοῦ 1896	»
Θ'	Η τελευταία ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος	»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Χωρογραφικὴ συνῆσεις καὶ διοικητικὴ διαίρεσις τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Περὶ τοῦ ἑμβραδοῦ αὐτοῦ ιδ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Μεταβολαὶ ἐν τῇ ἑδαφικῇ ἐκτάσει τοῦ Βασιλείου, ἐν τῇ διοικητικῇ διαίρεσει αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἀριθμῷ, τῇ συνθέσει καὶ τῇ ὀνομασίᾳ τῶν διοικητικῶν περιφερειῶν ιε'

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Μέθοδος καθ' ἣν ἐνηργήθη ἡ ἀπογραφή

Α'	Η προπαρασκευὴ τῆς ἀπογραφῆς	ιδ'
Β'	Τὸ ἀπογραφικὸν δελτίον	κ'
Γ'	Η ἐκτέλεσις τῆς ἀπογραφῆς	κθ'
Δ'	Η ἀπογραφή τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ Πειραιῶς	λοτ'
Ε'	Η ἀπογραφή τῶν ἐν τῇ ἄλλοδαπῇ Ἑλλήνων πολιτῶν	λθ'

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἐπισκόπησις τῶν ἀπογραφικῶν δεδομένων

Α'	Πληθυσμὸς	ιδ'
Β'	Ἀἰξησις τοῦ πληθυσμοῦ	ιδθ'
Γ'	Μετανάστευσις	νγ'
Δ'	Φῶλον	»
Ε'	Ἡλικία	νδ'
Στ'	Ἰθαγένεια	νοτ'
Ζ'	Ἀστικὴ κατάστασις	νζ'
Η'	Παιδείσις	νθ'